

НАВІКН

ПЕТРО
КАЛНИ
ШЕР
СЬКИЙ

ЗЕ
НО
ВІН
КРА
СІВ
СЬКИЙ

АРМІЯ
СВІТЛА

СІЧОВІ
СТРІЛЬЦІ

КТО
ЯКО ЇОТ
ПІД

ІВАН
ГРИ
НЬОХ

ПЕТРО
ОКОБЕЛЬ
СЬКИЙ

ГЕРОІ
КРУТ

ВОЇНИ УПА

НЕБЕСНА СОТНЯ

Їуванівське 2015

Український Рік 2015

друге півріччя

Рік боротьби
за свободу
і незалежність України

ISBN:

Видавництво “Навіки”

© Василь Пишний

* * *

Звичайна статистика, скупі дані: ім'я, прізвище, професія і ... розстріл. Їх знищували за любов до рідної землі, до своєї хати, до своїх батьків, до своїх дітей, до своєї мови. Їх життя — це життя українського народу, це історія України. Читаючи, думай і своє життя вписуй в життя і історію свого народу — любов'ю, талантом, працьовитістю, подвигом, мужністю, героїзмом. Спробуй. Може й зможеш, як змогли вони — і стали честю, славою, гордістю України. України, яка завдяки їм стала носієм свободи, справедливості, гідності, праведності і братерства серед всіх народів на Землі.

* * *

Пишу листа в край козачий,
В літа молодії:
- Добрий день тобі, земляче!
Вітаю з Росії.

Як здоров будеш нівроку –
Ступай на могили,
Що колись були високі,
А тепер похилі.

Вийди шляхом в чисте поле,
Богу помолися,
Та по обрію довкола
Пильно подивися.

Подивися, любий друже,
Земляче мій милий,
Своїм оком небайдужим
Пошукай могили.

То й побачиш: подекуди
В серпанку синіють
На пагорбах недалеких
Ті знаки святії.

Стоять вони оберегом
Козацького краю,
Хоч вартові їх, сердеги,
В віках спочивають.

Хоч деякі вже могили
З обрієм зрівнялись, –
Дощі мили, люди рили,
Та дещо зосталось.

Ще їх сотні подовкола
В степу бовваніють
І на пам'ять нашу кволу
Дивно якось діють.

Нагадують недорікам,
Як то треба дбати,
Як од віку і до віку
Край свій пильнувати.

Вийди в поле, коли дужий,
Вийди – не лінився,
Тим могилам, любий друже,
Низенько вклонися.

...Вже сприймаєм як належне,
Як саме собою
Україну незалежну.
А була якою?

Починалась Вона звідки?
Звідки про це взнати?..
Ті могили – кращі свідки,
Їх треба спитати.

Бо ж не з неба те що маєм
На нас повалилось,
Бо ж не вітром в нашім краї
Здіймались могили.

Уклонись їм, віддай шану,
Не пошкодуй часу,
А я думать перестану,
Що ми невігласи.

Що ми нашу історію
Не знали й не знаєм...
Що чужинці накоїли –
Те й досі вивчаєм...

Вийди в поле, коли дужий,
Вийди – не лінився
І могилам, любий друже,
Низенько вклонися.

Михайло Пишний

Конотопська битва
9 липня 1659 р.

Перемога Гетьмана Івана Виговського
над московським військом

Липень

1 Ср.

Прп. Леонтія, канонарха Києво-Печерського (XIV)

Люблінська унія (1569) (від лат. unia — союз) — угода про об'єднання Королівства Польського та Великого Князівства Литовського в єдину федеративну державу — Річ Посполиту, що була затверджена у місті Любліні 1 липня 1569 року.

Йоасаф Кроковський (? — 1 липня 1718) — український церковний діяч. Ігумен Пустино-Микільського монастиря (з 1690). Ректор Києво-Могилянської колегії, яка при ньому перетворилася на академію (1701), архімандрит Києво-Печерської лаври (з 1697), митрополит Київський, Галицький та всієї Малої Русі (з 1708).

2 Чт.

Михайло Петрович Драгоманов (18 вересня 1841, Гадяч — 1895, м. Софія) — український публіцист, історик, філософ, економіст, літературознавець, фольклорист, громадський діяч.

У студентські роки захопився історією стародавнього світу. Під керівництвом професора В. Я. Шульгіна підготував дисертацію «Імператор Тиберій» на право читання лекцій в університеті, яку захистив у 1864.

Працював учителем географії у 2-й Київській гімназії.

1865 — прийнятий на посаду приват-доцента на кафедрі загальної історії історико-філологічного факультету Київського університету Св. Володимира.

130 років тому народився **Франц Михайлів Коковський** (1885-1940), український письменник, драматург, перекладач, журналіст, історик літератури, етнограф.

3 Пт.

Договір Святослава Хороброго із Візантією (971)

В липні 971 р. Святослав підписав з Візантією мирний договір, за яким відмовився від придунайських земель. Як і волзько-каспійські походи, балканські війни Святослава закінчилися для Києва безрезультатно. До того ж балканські війни, які так блискуче починались для княжого війська, поряд з незліченною кількістю жертв, забрали багато матеріальних і технічних засобів та тільки послабили Київську державу. Повертаючись до Києва навесні 972 р., Святослав разом зі своєю нечисленною дружиною (яка складалася з воїнів, що вижили після надзвичайно важкої зимівлі на островах у Білобережжі) потрапив у засідку: на дніпровських порогах князя вже чекали печеніги на чолі зі своїм ханом Курею. Біля порогів разом із князем загинули всі його дружинники. Існує легенда, що Куря з його черепа зробив святковий келих, з

якого частував найшанованіших гостей. На келиху, за легендою, було викарбувано напис: «Чужого шукаючи, своє загубив».

4 Сб.

Іван Іванович Левинський (1851-1919) — український архітектор, педагог, підприємець, громадський діяч.

Сергій Миколайович Дельвіг (1866-1944) — український військовий діяч, генерал-полковник Армії УНР, військовий історик, співробітник військового-наукового та літературного журналу — «Табір».

Василь Васильович Зеньківський (1881-1962) — український філософ, психолог, публіцист та церковний і державний діяч.

130 років тому народився **Юліан Буцманюк** (1885-1967), український художник.

125 років тому народився **Адам Мечиславович Солтис** (1890-1968), український композитор, диригент, педагог.

5 Неділя 5-та після П'ятидесятниці. Гл. 4 Флорентійський собор (1439) — Вселенський собор католицької церкви, скликаний папою Євгенієм IV.

Головним завданням було подолання головних догматичних розбіжностей і ухвала унії (об'єднання) між західною (католицькою) і східною церквами.

У соборі взяли участь візантійський імператор Іоанн VIII Палеолог,

константинопольський патріарх Йосиф II,
київський митрополит Ісидор.

105 років тому народився **Сергій
Олексійович Григор'єв** (1910-1988),
український живописець, графік.

6 Пн.

Вишгородської ікони Божої Матері

Мартин Небаба (?-1651) — військовий
діяч Хмельниччини, родом з містечка
Коростишева.

7 Вт.

Різдво Хрестителя Іоанна

Прпп. Іова (1621) та **Феодосія** (1629
Манявських)

115 років тому народився **Юрій
Корнелійович Смолич** (1900-1976),
український письменник і громадський діяч.

8 Ср.

Полтавська битва (1709) — битва між загарбницькою російською армією Петра I і військами Карла XII та Івана Мазепи за свободу України.

Володимир Павлович Науменко (1852, Новгород-Сіверський — 8 липня 1919, Київ) — український журналіст, філолог, педагог, громадський діяч.

У березні 1917 року протягом двох тижнів тимчасово очолював Українську Центральну Раду до повернення із заслання Михайла Грушевського, після чого відмовився увійти до Центральної Ради.

Міністр освіти в останньому уряді гетьмана П. П. Скоропадського (листопад 1918).

Заарештований 7 липня 1919 року ЧК, протягом 24 годин засуджений та розстріляний за так звану «контрреволюційну діяльність».

9 Чт.

Конотопська битва (7-9 липня) (1659) — битва між військами гетьмана Івана Виговського та Кримського ханату з одного боку і московським військом з іншого біля міста Конотопа сучасної Сумської обл..

Велика (більш ніж 150.000 чол.) Московська армія на чолі з Олексієм Трубецьким почала вторгнення в Україну навесні 1659 року.

Вони вирішили захопити Конотоп перед тим, як просуватися далі вглиб України. Облога Конотопа почалася 21 квітня 1659 року. Цілих 70 днів, чотирьохтисячний загін Гуляницького утримував фортецю проти багатотисячного війська Трубецького. Армія Виговського з татарами тим часом продовжувала просуватися в напрямку Конотопа. 24 червня під селом Шаповалівкою був розбитий невеликий передовий загін московитів, і від полонених дізналися, що Трубецькой знаходиться вже не біля Конотопа, і що він не очікував підходу союзників так скоро. На основі цих відомостей було вироблено план дій, за яким татари сховалися в засідці в урочищі Торговиця на схід від села Соснівки — табору Виговського. Сам Виговський, залишивши командування братові Григорія Гуляницького Степанові Гуляницькому, вирушив на чолі маленького загону під Конотоп. Рано вранці 27 червня козаки напали на військо Трубецького і, скориставшись несподіванкою, захопили велику кількість московських коней та вигнали їх у степ. Але, оговтавшись, кіннота Трубецького контратакувала козацький загін і Виговський відступив за річку Соснівку (інша назва — Кукілка) в напрямку свого табору.

Наступного дня, у суботу 28 червня Трубецькой відіслав 30000 відбірної московської кінноти на чолі з боярином Семеном Пожарським наздогнати Виговського. Пожарський переправився

через річку Соснівку і розбив табір на іншому її боці. Решта 30000 війська на чолі з Трубецьким залишилися в таборі. Тим часом п'ятитисячний загін Степана Гуляницького зайшов у тил Пожарському, будучи непоміченим захопив міст через Соснівку, зруйнував його і, загативши вночі річку, затопив низину навколо неї.

Рано вранці 29 червня 1659 року невеликий загін Виговського атакував табір Пожарського і після короткої сутички почав відступати, вдаючи втечу. Війська Пожарського, відчуючи легку здобич, залишили табір і почали його переслідувати. Коли московські війська вступили в село Соснівку, козаки трьома пострілами з гармати та трьома вогневими стрілами дали знак рушати орді та полякам, а самі всією армією розпочали контрнаступ на Пожарського. Побачивши пастку, Пожарський спробував відступити, але тяжка московська кіннота та артилерія загрузли у вогкому ґрунті біля річки. В цей час з флангу вдарили татари — московська армія опинилася в оточенні; почалася різанина. Впродовж решти 29 червня були знищені майже всі 30000 війська Пожарського, а сам він був захоплений у полон разом з князями Львовим, Ляпуновим, Бутурліними, Скуратовим, Куракіним та іншими. Полонених за звичаєм віддали татарам, які майже всіх немилосердно вирізали. Поставши зв'язаним перед ханом, Пожарський, за переказами літописців, плюнув йому в обличчя та

обматюкав. За це татари миттєво відтяли йому голову і відіслали її з полоненим до табору Трубецького.

Сам Трубецькой, почувши про розгром Пожарського, відкликав Ромодановського з облоги Конотопа та пізно ввечері почав відступ з України. Побачивши розвиток подій, Григорій Гуляницький вийшов з Конотопа і вдарив по армії Трубецького, що відступала, захопивши багато артилерії; сам Трубецькой ледве не загинув, був двічі поранений і втратив окрім частини артилерії ще бойові знамена, скарбницю й майже увесь обоз. Покінчивши із залишками військ Пожарського, козаки й татари продовжували переслідувати ворога у його відступі ще протягом трьох днів аж до московського кордону.

Загиблих козаків з обох сторін поховали в одній братській могилі, а на її місці поставили церкву на честь 40-ка мучеників Севастійських. Сьогодні це Конотопський Вознесенський кафедральний собор, який люди за традицією і досі називають Сорокосвятською церквою.

10 Пт.

Прп. Антоній Печерський (1037) — церковний діяч Київської Русі. Родоначальник українського чернецтва, засновник Києво-Печерського монастиря і будівничий Свято-Успенського собору.

Збаразька облога (1649) — бої козацького війська під командуванням гетьмана Богдана

Хмельницького і його союзників-татар на чолі з ханом Іслам-Гіреєм III із оточеним під Збаражем польським військом 30 червня — 12 серпня 1649.

11 Сб.

Олена Іванівна Степанів (7 грудня 1892, с. Вишнівчик, Перемишлянський повіт, Львівська область — 1963, Львів) — український історик, географ, громадська та військова діячка, перша в світі жінка, офіційно зарахована на військову службу у званні офіцера, четар Української Галицької Армії. В'язень радянських таборів.

Створення УГВР (1944)

Українська головна визвольна рада (УГВР) — орган політичного керівництва українським визвольним рухом, який оголосив себе «верховним органом українського народу в його революційно-визвольній боротьбі» (Тимчасовий устрій УГВР), утворений в Україні наприкінці другої світової війни з ініціативи УПА й ОУН(б). Метою організаторів було створення ширшої суспільно-політичної бази для боротьби збройного підпілля проти німців і більшовиків та притягнення до неї кадрів з-поза ОУН.

12 Неділя 6-та після П'ятидесятниці. Гл. 6
Апостолів Петра і Павла

185 років тому народився **Петро Олександрович Янченко** (1830 на

Катеринославщині — ?). Земський діяч, Голова Катеринославської земської управи.

115 років тому народився **Павло Трохимович Кононенко** (1900-1971), український письменник.

100 років тому народився **Петро Трохимович Тронько** (1915-2011), український історик.

13 Пн.

130 років тому народився **Остап Миколайович Лисенко** (1885-1968), український музикознавець.

Розстріл бойчукістів (1937)

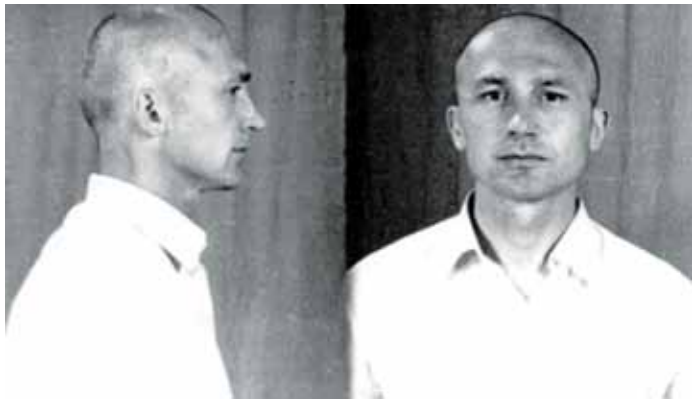
Бойчукісти — плеяда малярів-монументалістів, учнів і послідовників Бойчука Михайла Львовича.

13 липня 1937 року розстріляли професора Київського художнього інституту Михайла

Бойчука і разом з ним ще чотирьох «бойчукістів», художників Івана Падалку, Василя Седляра, Івана Липківського та Івана Орла-Орленка. Згодом долю цих чотирьох розділила більшість учнів Михайла Бойчука. А дружину Михайла Бойчука Софію Налепинську-Бойчук стратили 11 грудня 1937.

75 років тому народився Іван Григорович Сокульський (1940, с. Червоноярське Синельниківського р-ну — 22 червня 1992) — український поет-дисидент, правозахисник, громадський діяч, один з авторів «Листа творчої молоді м. Дніпропетровська».

Політв'язень, загалом засуджений майже на 20 років (1 рік в одиночній камері) позбавлення волі та 5 років заслання. Покрання відбував в таборах особливо суворого режиму.

20 травня 1991 р. був жорстоко побитий

агентами КДБ під час пікетування з вимогами незалежності України в Дніпропетровську, що призвело до різкого погіршення здоров'я.

22 червня 1992 р. Сокульський помер. Похований у Дніпропетровську.

*...Плаче і сумує неба
синь похила.
Навіть невідома мужова могила.
Сина теж немає —
за яким кордоном?
Видивлено очі далечінню —
дзвоном.
Випитано долю докором —
думками.
Виспівано душу болем і роками.
Знаю, не розважать
всі мої слова.
Вкотре біль збираєш,
тричі удова!*

Іван Сокульський

14 Вт.

Мирослав Ірчан (1897, село П'ядики Коломийського повіту, Івано-Франківської обл. — 3 листопада 1937, урочище Сандормох) — український поет, прозаїк, публіцист, драматург, перекладач, літературознавець, журналіст, історик, видавець.

28 грудня 1933 року його заарештували. 28

березня 1934 року судова «трійка» і Колегія ГПУ засудили письменника на 10 років концтаборів.

Покарання відбував у Соловецькій тюрмі. Разом із Лесем Курбасом та ін. 9 жовтня 1937 року судова «трійка» УНКВС Ленінградської області переглянула справу і повторно засудила Ірчана до розстрілу. Вирок виконано 3 листопада 1937 року в урочищі Сандормох.

Твори Ірчана було заборонено видавати, а вже видрукувані вилучено з бібліотек.

Патріарх Володимир (1925-1995)

Народився 9 грудня 1925 року в селі Хімчин Косівського району Івано-Франківської області. У молоді роки брав участь у національно-визвольному русі під егідою Організації Українських Націоналістів (ОУН). У вересні 1944 року був засуджений військовим трибуналом НКВС до 10 років виправно-трудових робіт. Тюремний термін довелося відбувати в Кустоловській колонії №17 в Полтавській області. У 1946 році, там же в таборі, він був повторно засуджений за “антирадянську агітацію і пропаганду” і засланий в Магадан. Після хрущовської амністії повернувся на батьківщину.

У 1959 році закінчив Вищі богословські курси в Івано-Франківську, згодом – Московську духовну семінарію. У 1964-1972 – служив священиком в парафіяльній церкві сусіднього з Хімчином села Космач.

20 січня 1972 був засуджений на 7 років позбавлення волі та 3 роки заслання за активну правозахисну діяльність та відстоювання прав українських віруючих; перебував у таборах Мордовії і Якутії. У 1976 році на засланні принципово відмовився від радянського громадянства і проголосив свій перехід до Української Автокефальної Православної Церкви. Продовжував правозахисну діяльність; в 1979 році увійшов в Українську Гельсінську Групу. У лютому 1982 року повернувся в місто Косів, де мешкала його родина. Відразу був узятий під адміністративний нагляд.

У 1984-1990 рр. священник Василь Романюк ніс служіння у Північній Америці в парафіях Української Автокефальної Православної Церкви; займався літературною працею, зокрема, написав книгу "Голос у пустелі". У 1990 році пострижений у чернецтво з ім'ям Володимир. 3 травня 1990 року – єпископ Ужгородський і Виноградівський, пізніше – архієпископ Вишгородський і Білоцерківський, вікарій Київський УАПЦ. З початку 1993 року – архієпископ Львівський і Сокальський, член Священного Синоду Української Православної Церкви Київського Патріархату. 14 червня 1993, після смерті Патріарха Мстислава, обраний Місцєблєустителем Патріаршого престолу і піднесений до сану митрополита. 21 жовтня

1993 Всеукраїнський Православний Собор обрав його Предстоятелем Української Православної Церкви Київського Патріархату з титулом Патріарха Київського і всієї Руси-України; інтронізація відбулася 24 жовтня 1993 року в Софійському соборі Києва.

14 липня 1995 Патріарх Володимир пішов сам до Ботанічного саду імені Фоміна у звичайному одязі на зустріч з якимось “невідомим”. До вечора його вже мертвого, у закривавленій сорочці, з поламаними ребрами та слідами від уколів доставили в Феодосіївський монастир, звідки наступного

дня відвезли до моргу. 18 липня він був похований на Софійській площі біля стін дзвіниці Софійського Собору.

15 Ср.

Свт. Фотія, митр. Київського і всієї Руси (1431)

Охтирської ікони Божої Матері (1739)

135 років тому народився **Сергій Іванович Канюка** (1880-1945), український письменник, педагог.

16 Чт.

Прпп. Анатолія, затворника (XII) та іншого **Анатолія**, затворника (XIII) **Києво-Печерських**

25 років тому (1990) **Верховна Рада Української РСР** проголосила **Декларацію про державний суверенітет України**

17 Пт.

Ілля Голота (?-1649) — канівський полковник, наказний гетьман (травень — червень 1649).

Походив із козаків. На початку національної революції 1648-1676 років **Ілля Голота** приєднався до **Богдана Хмельницького**. Про героїзм **І. Голоти** складена народна дума.

Йосип Михайлович Гладкий (1789 — 17 липня 1866) — останній кошовий отаман **Задунайської Січі** (з 1827), наказний отаман **Азовського козацького війська**, генерал-майор.

Олена Пчілка (1849, **Гадяч** — 4 жовтня 1930) — українська письменниця, драматург, публіцистка, громадська і культурна діячка, перекладачка, етнограф, член-кореспондент **Всеукраїнської академії наук** (1925); мати **Лесі Українки**, сестра **Михайла Драгоманова**.

105 років тому (1910) у м. **Катеринославі**

відбувся політ на аероплані, здійснений відомим авіатором **Сергієм Уточкіним**.

18 Сб.

110 років тому народився **Панас Федорович Кочур** (1905-1976), український письменник.

Повстання полуботківців (1917)

Виступ полуботківців — збройний виступ вояків Другого українського імені гетьмана Павла Полуботка козачого полку та членів Українського військового клубу імені Полуботка з метою проголошення незалежності України, що відбувся у ніч з 17 на 18 липня 1917 року. Виступ було придушено, а його учасників вислано на фронт.

Павло Тепін (1982, Луганськ). Старший вівтарник рубанівського храму Покрови.

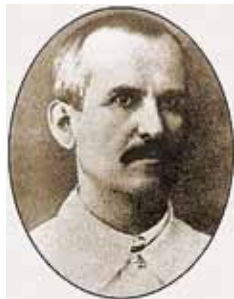
19 Неділя 7-ма після П'ятидесятниці. Гл. 6

Прп. Сисоя, схимника Києво-Печерського (XVI). Прав. діви Юліанії, кн. Ольшанської (XIII)

Володимир Мусійович Чехівський (1876, село Горохуватка Київського повіту на Київщині — 3 листопада 1937, урочище Сандармох, Карелія) — український політичний і громадський діяч, прем'єр-міністр УНР. Один з фундаторів УАПЦ. Депутат першої Державної думи Російської імперії.

29 липня 1929 заарештований. 19 квітня

1930 засуджений до розстрілу, заміненого 10-річним ув'язненням. Відбував покарання у Хабаровському і Ярославському політизоляторі, з 1933 — в Соловецькому таборі особливого призначення, в 1936 додатково засуджений до трьох років позбавлення волі. 3 листопада 1937 розстріляний за вироком трійки УНКВС Ленінградської області.

21 Вт.

Богдан Лепкий (1872 — 21 липня 1941) — український поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, художник.

Олена Іванівна Теліга (1906, Іллінське Московська область — 22 лютого 1942, Київ), українська поетеса, літературний критик, діяч української культури, діячка ОУН.

О. Теліга не брала до уваги постанов німецької влади: ігнорувала вказівки німців зухвало і принципово. 7 лютого 1942 р. почалися арешти. Друзі її попереджали, що гестапо готує засідку на вул. Трьохсвятительській, де розміщувалася Співка; проте знала, на що йде, тікати не збиралася. У приватній розмові з М. Михалевичем уперто підкреслила: «Ще раз із Києва на еміграцію не поїду! Не можу...»

Це був її свідомий вибір, це був її шлях, який вона гідно пройшла до останнього подиху. Олена пішла на стовідсоткову загибель, з нею пішов і її чоловік Михайло. Під час арешту він назвався письменником, щоб бути разом з нею.

В київському гестапо Олена Теліга перебувала у камері № 34. Тоді ж відбулася її

зустріч із сестрою Лесі Українки, з якою вона обмовилася кількома фразами. На сірому гестапівському мурі залишила вона свій останній автограф: угорі намальовано тризуб і напис — «Тут

сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга».

22 лютого 1942 р. українську письменницю-патріотку було розстріляно в Бабиному Яру разом із чоловіком та соратниками.

22 Ср.

Депортація християн із Криму (1778)

Один із драматичних епізодів історії України - депортація християн (в основному греків, вірмен і волохів).

115 років тому народилася Милиця Миколаївна Симашкевич (1900-1976), українська художниця театру і кіно.

23 Чт.

Прп. Антонія Києво-Печерського

(1073). Прп. Силуана, схимника Києво-Печерського (XIII)

Памво Беринда (?-1632) — діяч української та білоруської культури, мовознавець, лексикограф, письменник, поет, друкар і гравер, православний монах.

Олена Валентинівна Аліванцева (1957, м. Кам'янець-Подільський).

Працює в Дніпропетровському історичному музеї з квітня 1980 р. З 1998 р. – завідувача відділом-музеєм «Літературне Придніпров'я», а також завідувача Музейним центром О.П.Блаватської та її родини.

24 Пт.

Рівноап. Ольги, вел. кн. Київської (969)

Свята княгиня Ольга (902 — 24 липня 969) — дружина князя Ігоря, київська княгиня. 912-го року вийшла заміж за Ігоря у віці 10-ти років. Правила в роки неповноліття свого сина Святослава (до 964). Упорядкувала збирання данини, організувала опорні пункти київської влади (погости). 957 року відвідала Константинополь, де уклала угоду з імператором Константином VII Багрянородним. Там же в ніч з 17 на 18 жовтня 957 року прийняла християнство.

25 Сб.

Мчч. Феодора, варяга, і сина його Іоанна (983)

105 років тому народився **Михайло Кміт** (1910-1981), український художник.

26 Неділя 8-ма після П'ятидесятниці. Гл. 7
Йосип Тукальський-Нелюбович
(?, Пинський повіт — 26 липня 1675) —

православний митрополит
Київський, Галицький та
всієї Руси в 1663-75 роках.

Виступав проти
втручання польського
уряду в українські церковні
справи, за що у червні
1664 року був ув'язнений
у Марієнбурзькій фортеці
в Пруссії.

М и т р о п о л и т
розпорядився в усіх українських
православних церквах не поминати
московського царя. Відстоював незалежність
української церкви від зазіхань московського
патріархату.

Артем Лук'янович Ведель (1767,
Київ — 14 липня 1808, Київ) — український
композитор, диригент, співак, скрипаль.

На початку 1799 він став послушником
Києво-Печерської Лаври. У Лаврі митець,
за спогадами прот. Петра Турчанинова
та ієромонаха Варлаама (Зубковського),
провадив подвижницький спосіб життя,
бездоганно виконуючи послух читця та
співця на кліросі. Він був прикладом для
братії в покорі, терпеливості та сумлінності

служіння.

Митрополит і
архімандрит Києво-
Печерської лаври Ієрофей
(Малицький) 25 травня
1799 року оголосив Веделя
божевільним і передав
київському коменданту Ф.
Л. Вігелю під варту.

Цар Павло I «повелеть
соизволил: отослать Веделя в дом сумасшедших
в Киеве й держать без выпуска». У київській
божевільні композитор промучився 9 років.
Так його врешті, без вини, без суду було
замучено.

135 років тому народився Володимир
Кирилович Винниченко (1880-1951),
український прозаїк.

27 Пн.

Заснування Київського університету
(1834)

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка — державний вищий
навчальний заклад України, розташований
у місті Києві, самоврядний (автономний)
дослідницький національний університет.

28 липня 1834 р. (в день пам'яті
рівноапостольного кн. Володимира) відбулося
урочисте відкриття закладу.

145 років тому народився Володимир
Матвійович Маковський (1870, Єйськ,
Краснодарський край — 3 січня 1941, Харків).

Український вчений у галузі трубобудування, доктор технічних наук, професор, ректор Катеринославського вищого гірничого училища.

105 років тому народилася **Любов Михайлівна Суха** (1910-1988), український мистецтвознавець.

28 Вт.

Рівноап. вел. кн. Київського Володимира (?-1015).

Станіслав-Нестор Мрозовицький (?-1649) — військово-політичний діяч доби Хмельниччини, полковник. Прототип героя української народної пісні про Морозенка.

Організатор військових дій на Поділлі, брав участь в битві під Пилявцями. Керував козацькою кіннотою під Збаражем, де загинув у бою.

125 років тому народився **Павло Миколайович Попов** (1890-1971), український літературознавець, мистецтвознавець, фольклорист.

120 років тому народився **Валентин Григорович Костенко** (1895-1960), український композитор, педагог і музикознавець.

120 років тому народився **Володимир Якович Герасименко** (1895-1984), український літературознавець.

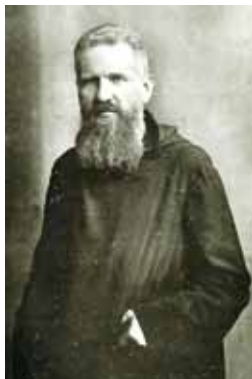
29 Ср.

150 років тому народився **Андрей Шептицький**, ЧСВВ (1865, Прилбичі — 1 листопада 1944, Львів). З 17 січня 1901 до смерті — Митрополит Галицький та Архієпископ Львівський — предстоятель Української греко-католицької церкви.

За час свого служіння значно розбудував греко-католицьку церкву як в Україні так і за кордоном. Будучи одним із найбагатших людей Галичини щедро спонсорував українські культурно-просвітницькі товариства, надавав стипендії молодим митцям. У 1905 заснував Національний музей у Львові і придбав для нього велику кількість експонатів. Підтримував українську економічну діяльність, сприяв відкриттю кооперативів. Як Галицький митрополит був депутатом Віденського парламенту та Галицького сейму, які однак не часто відвідував.

Зазнавав утисків більшовиків. Зокрема у 1939 році НКВДисти розстріляли його брата Лева і всю його сім'ю у родинному маєтку Шептицьких в Прилбичах. Помер 1 листопада 1944 року, його наступником став Йосиф Сліпий.

Єврейська громада України в травні 2008 року визнала його Праведником

Світу. «Ми хочемо віддати належне людині, що врятувала сотні євреїв» — сказав з цієї нагоди головний рабин України Моше Реувен Асман. Маємо боротися не тільки з антисемітизмом, ксенофобією, але й пам'ятати своїх героїв, нагадувати про них підрастаючому поколінню.

Після вступу німецьких військ на українські землі Шептицький як ніхто з інших єпископів у Європі відкрито й беззастережно виступив проти нацизму в багатьох пастирських посланнях. Двічі митрополит звертався з протестом щодо нищення єврейського населення у Галичині до рейхсфюрера СС Гімmlера (грудень 1941; лютий 1942).

29-31 серпня 1942 р. написав листа до Папи Пія XII. Зокрема, в цьому листі митрополит так охарактеризував нацизм:

“Ця система брехні, обману, несправедливості, грабунку, спотворення всіх ідей цивілізації та порядку; ця система егоїзму, перебільшеного до абсурдної межі тотального божевільного націонал-шовінізму, ненависті до всього, що є красивим та добрим, ця система становить собою таке щось феноменальне, що найпершою реакцією при вигляді цього монстра є оніміле здивування. Куди заведе ця система нещасний німецький народ? Це може бути не що інше, як дегенерація людства, якої ще не було в історії.”

Валуєвський циркуляр (1863) — таємне розпорядження міністра внутрішніх справ Російської імперії Петра Валуєва до територіальних цензурних комітетів, в якому наказувалося призупинити видання книг, написаних «малоросійською», тобто українською мовою.

Дію Валуєвського циркуляру було закріплено і розширено шляхом видання імператором Олександром II Емського указу 1876 року, згідно з яким видання творів українською мовою заборонялося повністю.

Валуєвський циркуляр вважається одним із яскравих виявів шовіністичної політики російського самодержавства, спрямованої на посилення національного, духовного і політичного гноблення українського народу.

“...никакого особенного малороссийского языка не было, нет и быть не может...”

...київський генерал-губернатор (Микола Миколайович Анненков, російський військовий і державний діяч) знаходить небезпечним і шкідливим випуск у світ розглянутого нині духовною цензурою перекладу на малоросійську мову Нового Завіту.

...пропуск же книг малоросійською мовою як духовного змісту, так навчальних і взагалі призначених для початкового читання народу, припинити.”

Іван Матвійович Стешенко (24 червня 1873, Полтава — 1918, Полтава) — український

громадський і політичний діяч, педагог, літературознавець і письменник, перекладач.

Стещенко був членом Старої Громади, УСДРП і ТУП, Товариства Нестора-Літописця, секретарем Українського Наукового Товариства у Києві, дійсний член НТШ (з 1917).

По вибуху революції 1917 року організатор і голова Товариства Шкільної Освіти, член Української Центральної Ради. Як генеральний секретар (з червня 1917 року) освіти (у січні-лютому 1918 року — міністр) здійснив українізацію шкільництва.

Вбитий у Полтаві 30 липня 1918 року невідомими злочинцями. Похований на Байковому кладовищі у Києві (ділянка № 2).

31 Пт.

Прп. Іоанна Багатостраждального (1160), прп. Памви, затворника (1241), прп. Памви, пустельника (IV) Києво-Печерських

Станіслав-Михайло Кричевський (?-1649) — військовий діяч, з 1643 року полковник Чигиринського полку і Київського полку (1648) реєстрових козаків, наказний гетьман.

В 1648 році приєднався до Хмельницького під Жовтими Водами. Брав участь у Пилявецькій битві, військовому поході в Галичину, облозі Замостя, у переможних боях проти загонів С. Лянцкоронського та Я. Вишневецького. Командував 30-тисячним козацьким військом, якому гетьман доручив відбити напад Януша Радзивілла в 1649 року на Україну. Тяжко поранений у битві під Лоевом Кричевський був узятий у полон, де помер.

Липень – 380 років тому (1635) навпроти Кодацького порога французький **інженер Гійом Левассер де Боплан побудував фортецю Кодак**. Нині залишки фортеці знаходяться на території с. Старі Кодаки поблизу м. Дніпропетровська.

Козаки вважали, що фортеця - це небезпека для всіх, що її головна мета - не дати втікачам-селянам досягнути Січі, приборкати Запорозьке військо. Тому Гетьман Іван Сулима із запорожцями захопив фортецю, але реєстрова старшина схопила Івана Сулиму та його прихильників й видала їх польському уряду. Івана Сулиму було страчено.

Серпень

Іван Мазепа, Гетьман України

Дума

Всі покою щиро прагнуть,
А не в оден гуж всі тягнуть,
Той направо, той наліво.
А все браття: то-то диво!
Не маш любви, не маш згоди,
Од Жовтої взявши Води.
През незгоду всі пропали.
Самі себе звоювали.
Гей, братове, пора знати,
Що не всім нам панувати
І речами керувати.
На корабель поглядімо,
Много людей полічимо.
Однак стерник сам керує,
Весь корабель управує.
Пчулка бідна матку має
І оної послухає.
Жалься, Боже, України,
Що не в купі має сини:
Оден живе із погани,
Кличе сюди отамани.

Ідем матку рятувати,
Не дамо їй погібати!
Другий ляхам за грош служитъ,
По Україні і той тужить;
Мати моя старенькая!
Чом ти вельми слабенькая?
Різно тебе розшарпали,
Кгди аж по Дніпр туркам дали:
Все фортель щоб заслабіла
І аж вконець сил не міла.
Третій Москві юж голдує.
І їй вірно услугує.
Той на матку нарікає
І недолю проклинає:
Ліпше було б не родити,
Нежлі в таких бідах жити.
Од всіх сторон ворогують,
Огнем, мечем руїнують,
Од всіх не маш зичливости,
А не слухной учтивости;
Мужиками називають,

А підданством дорікають.
Чом ти синів не учила.
Чом од себе їх пустила?
Ліпше було пробувати
Вкупі лихо одбувати.
Я сим, бідний, не здолаю,
Хіба тільки заволаю:
Гей, панове — єнерали,
Чому ж есте так оспали?
І ви, панство — полковники,
Без жадної політики
Озметесь всі за руки —
Не допустіть гіркою муки
Матці своїй більш терпіти,
Нуте врагів, нуте бити.
Самопали набивайте!
Острих шабель добувайте,
А за віру хоч умріте
І вольностей бороніте,
Нехай вічна буде слава,
Же през шаблю маєм права.

Іван Мазепа

1 Сб.

Прп. Серафима Саровського (1903).
Прп. Паїсія, Києво-Печерського (XIV)

495 років тому народився **Костянтин Корняк** (1520-1603) — грецький купець, шляхтич, громадянин Львова. Один з найбагатших міщан в історії міста, фундатор будівель, що носять його ім'я.

115 років тому народився **Олександр Іванович Копиленко** (1900-1958), український письменник.

115 років тому народилася **Віра Петрівна Новинська** (1900-1982), українська актриса оперети, співачка.

Сергій Анатолійович Риженко (1963, м. Корсунь-Шевченківський Черкаської обл.). Головний лікар КЗ “Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. І.І. Мечникова”.

2 Неділя 9-та після П'ятидесятниці. Гл. 8

Прор. Іллі (IX до Р.Х.). Прмч. **Афанасія Берестейського** (1649)

Микола Миколайович Василько (25 березня 1868 с. Лукавці, Вижницький район, Чернівецька область — 1924, Бад-Райхенгалль, Баварія) — український громадсько-політичний діяч, професійний дипломат.

145 років тому народився **Іван Кирилович Пархоменко** (1870-1940), український живописець й графік.

125 років тому народився **Василь Ємець**

(1890-1982), український бандурист, співак, музикознавець, педагог (США).

Створення Легіону УСС (1914)

Українські січові стрільці (УСС) — єдине українське національне військове формування в складі австро-угорської армії, сформоване з добровольців, які відгукнулися на заклик Головної Української Ради 6 серпня 1914 і стояли під проводом Української Бойової Управи (УБУ).

Зібрані з ініціативи українських діячів Галичини 18 березня 1913 р. збори проголосили створення українського військового товариства «Січові стрільці». Головним отаманом «Січових стрільців» було обрано доктора Володимира Старосольського, його заступником — осавулом Дмитра Катамая.

З Пн.

Прпп. Онуфрія Мовчазного і Онисима, затворника Києво-Печерських (XII-XIII)

Юрій Немирич (1612-1659) — український магнат, воєначальник, державний діяч і дипломат доби Хмельниччини. Автор проекту Гадяцького договору.

Будучи протестантом-аріанином, боронив права своїх одновірців у різних інституціях. Фундатор протестантської академії у Кисилині (Волинь).

Юрій Немирич належить до визначних українських державотворців. Автор суспільно-політичних праць, зокрема «Роздуми про війну з Московією» (1634), та з теології, написав поему «Паноплія» (1653), польською мовою аріанські молитви. Ця людина по праву може бути названа першим українським гуманістом, попередником великого Сковороди.

4 Вт.

Іван Мазепа (обрання гетьманом, 1687)

25 липня 1687 відбулася важлива історична подія — саме в цей день на скликанні Коломацької ради (неподалік від Полтави) Гетьманом України було обрано генерального писаря Івана Мазепу. Його гетьманство було найдовшим за всю історію нашої держави, цілих 22 роки Іван Мазепа протримав у своїх руках гетьманську булаву.

Іван Мазепа належав до добре освічених людей, мав значний дипломатичний і військовий досвід, а також пройшов хорошу школу управління державою під керівництвом Самойловича і Дорошенка.

Мазепою було зроблено величезний внесок у відродження України, в її культурний, економічний і політичний розвиток. Було об'єднано Лівобережжя та Правобережжя України, на території його Гетьманщини був побудований

цілий ряд православних церков, а Києво-Могилянський колегіум отримав статус академії. Зовнішня політика гетьмана базувалася на відмові від орієнтації на Польщу і Туреччину, на забезпечення максимально можливої незалежності України від Росії.

Дмитро Вітовський (1887-1919) — український політик і військовик, полковник Легіону Українських Січових Стрільців, начальний командант УГА, Державний секретар військових справ ЗУНР.

135 років тому народився **Трохим Миколайович Романченко** (1880-1930) — український народний письменник, поет, перекладач, етнограф родом з Полтави. Друкуватися почав 1905 в альманасі «Перша ластівка»; його вірші вміщувалися в альманахах і антологіях, у ж. «Зоря». Окремо вийшла збірка «Поезії» (1916). Він автор літературно-критичних (зокрема про І. Манжуру) та публіцистичних статей.

Головний хранитель катеринославського історичного музею.

11 червня 1930 р. Трохима Миколайовича не стало. Він похований у Дніпропетровську на Севастопольському цвинтарі (нині парк). Місце поховання не збереглося.

135 років тому народилася **Євгенія Макарушка (Мулик)** (1880-1977), українська громадська діячка, активістка жіночого руху (США).

130 років тому народився **Олександр Дмитрович Чемисов** (1885-1969), український живописець.

5 Ср.

Почаївської ікони Божої Матері (1675)

Василь Васильович Зеньківський (1881-1962) — український філософ, психолог, публіцист та церковний і державний діяч.

105 років тому народився **Євген Михайлович Кочиш** (1910-1984), український письменник Сербії.

6 Чт.

Мчч. блгвв. кнн. Бориса і Гліба (1015). Прп. Полікарпа, архім. Києво-Печерського Богдан Зиновій-Хмельницький (6 січня 1596 — 1657) — український військовий, політичний та державний діяч. Гетьман Війська Запорозького. Керівник Хмельниччини — повстання проти панування шляхти в Україні, котре переросло у загальну, очолену козацтвом, визвольну війну проти Речі Посполитої. Намагався розбудувати незалежну українську державу, укладаючи протягом свого правління союзи з Кримським ханатом та Московським царством.

7 Пт.

Пантелеймон Олександрович Куліш (1819-1897) — український письменник, фольклорист етнограф, мовознавець,

перекладач, критик, редактор, видавець. Автор першої фонетичної абетки для української мови, яка лежить в основі сучасного українського правопису.

Іван Франко називав Куліша «перворядною зіркою» в українському письменстві, «одним із корифеїв нашої літератури». Відомий найбільше як автор першого україномовного історичного роману «Чорна рада». Був дуже освіченим.

145 років тому народився **Осип Петрович Курилас** (1870-1951), український живописець, графік.

105 років тому народилася **Віра Лисенко** (1910-1975), канадська письменниця українського походження.

8 Сб.

Прп. Мойсея Утрина Києво-Печерського (1043)

185 років тому народився **Пармен Петрович Забіла** (1830-1917), український скульптор.

Юрій Сергійович Вівташ (1951, с. Китайгород Царичанського р-ну Дніпроп. обл.) — журналіст, прозаїк, публіцист. Учасник українського правозахисного руху.

9 Неділя 10-та після П'ятидесятниці. Гл. 1 Вмч. і цілителя Пантелеймона (305)
Варвара Ніколівна Ханенко (1852-1922) — українська колекціонерка, меценатка.

120 років тому народився **Михайло**

Євдокимович Івченко (1890-1939), український письменник, журналіст.

10 Пн.

Прп. Мойсея, чудотворця **Києво-Печерського (XIII)**

Марко Вовчок (1833-1907) — українська письменниця. Була знайома з Т. Шевченком, П. Кулішем, М. Костомаровим, І. Тургенєвим, Жюль Верном. Її твори мали антикріпацьке спрямування. Також описувала історичне минуле України.

125 років тому народився **Макар Кушнір** (1890-1951), український політичний діяч, журналіст, один із засновників ОУН.

11 Вт.

Іван Сірко (1680) – легендарний кошовий отаман Запорозької Січі й усього Війська Запорозького Низового. Здобув перемогу в 65 битвах. Герой багатьох українських пісень і казок.

Вісім разів Запорозька Січ обирала Івана Дмитровича Сірка кошовим отаманом. За все кількасотрічне існування Січі жоден кошовий отаман не зажив такої любові й шани серед січового товариства. Україна — Лівобережна, Правобережна, Слобожанщина — в 60-70-ті роки XVII ст. не знала людини, яка б могла зрівнятися популярністю з Іваном Сірком. Загальне визнання й безмежну вдячність сучасників набула тоді очолена Іваном Сірком героїчна

боротьба козацтва проти турецько-татарських орд, що загрожували геноцидом українському народові. Запорозький витязь ставив найпершою й найголовнішою метою кожного походу врятування бранців із полону, визволення невільників, що конали в тяжкому рабстві у султанській Туреччині та Кримському ханстві. Великий талант полководця, особиста хоробрість, мужність і відвага поєднувалися в ньому з безмежною відданістю народній справі.

Відзначаючи ці якості, треба наголосити й на суто людських рисах характеру Івана Дмитровича: розважливий і мудрий, демократичний, він був скромним у побуті й глибоко віруючим. На Січі жив у курені, їв разом із козаками з одного казана, носив, як і всі, простий одяг. Історики вважали,

*Могила Івана Сірка, с. Капулівка,
Нікопольського р-ну Дніпропетровської обл.*

що за своїми спартанськими звичками він нагадував київського князя Святослава.

Ще за життя Івана Сірка про нього ходили легенди, про його подвиги складалися думи й пісні. Знаменитий лист-пародію запорозьких козаків султанові Оттоманської Порти, невідомо коли і ким створений (маємо його варіанти ще з початку XVII ст.), народна пам'ять пов'язала саме з цим легендарним кошовим. На всесвітньовідомій картині Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану» відтворено образ Сірка, хоча про портретну подібність говорити важко — адже до нас не дійшла іконографія героя.

Але й у сьогодення, віддалене трьома століттями від тих бурхливих часів, коли діяв Іван Сірко, він приходить героєм історичних романів, повістей, п'єс, оповідань, поем і віршів.

Олександр Якович Шульгин (1889 — 4 березня 1960) — політичний, громадський, культурний і науковий діяч. Дійсний член НТШ. У 1917 році — член Центральної Ради, генеральний секретар міжнаціональних справ. У 1918 році — посол УНР в Болгарії. Член делегації України на мирній конференції в Парижі. З 1920-х років — в еміграції. Брав участь у емігрантських урядах УНР. Професор УВУ в Празі.

1933-1938 роках виступав проти більшовицького терору в УССР, примусової праці, голоду в Україні.

105 років тому народився **Юрій**

Васильович Андрущенко (1910-1975), український поет і журналіст.

65 років тому народився **Стів Возняк** (1950) — піонер комп'ютерних технологій, конструктор (разом з Стівеном Джобсом) одного з перших персональних комп'ютерів у світі (США), співзасновник фірми Apple.

12 Ср.

Митрополит Іпатій Потій (1541-1613).

Один із організаторів Берестейської унії (1596). Богослов, письменник-полеміст, прихильник об'єднання православної і католицької церков, захисник унії.

Вихід у світ Острозької Біблії (1581)

Середньовічні острозькі вчені підготували високоякісний повний переклад Святого письма, послугуючись першоджерелами.

205 років тому народився **Аполлон Миколайович Мокрицький** (1810-1870), український і російський живописець.

125 років тому народився **Олександр Вишнівський** (1890-1975), український військовий діяч, полковник Армії УНР.

105 років тому народився **Олекса Гай-Головка** (1910-2006), український поет, прозаїк, перекладач, літературознавець.

13 Чт.

Заговини на Успенський піст

14 Пт.

Медовий Спас

Початок Успенського посту
Хрещення киян (988)

Казка казкою (В Медовий Спас)

Узваром сонця хлопчик Ранок
На землю – хлюп!..
Вітрами дубові розчесе
Кудлатий чуб,
Загляне в річку, піде полем,
Гайне селом,
Ускоче в м'яту і спочине
Солодким сном.

А дядько День насвятить маку
В медовий Спас.
Налле у діжку дерев'яну
Вівсяний квас.
Натрусить яблук, витре листям
З обличчя піт
Й засне клубочком на копиці,
Як кіт-муркіт.

Дід Вечір вуса настовбурче
І позіхне.
Ще й з пересердя на садиби
Дощем лийне.
Тоді здобріє, сяде в човен
І через став
Плистиме довго, не збагнувши,
Що задрімав.

Панянка Ніч з карети неба
Ступне в жита:
Чорноволоса, зореока,
Як молода.
Дмухне на хмари і розстеле
Туманом дим
Щоб бути в з Місяцем у парі,
Як з молодим.

P.S. Хоч казка казкою, проте
У казці – суть:
Немає краще України
Й не може бути!

Яна Сілецька

15 Сб.

Зборівська битва (15-16 серпня 1649) — переможна битва української армії, яку очолював Богдан Хмельницький, над коронним польським військом під командуванням короля Яна II Казимира під Зборовом (тепер Тернопільська область).

Махайло Козачинський (1699, Ямпіль — 15 серпня 1755, Білорусь) — український педагог, письменник, драматург. Один з фундаторів середньої й вищої школи в Сербії. Писав українською, польською, латинською й словеноруською мовами.

З 1739 р. викладав філософію в Києво-Могилянській академії. У 1742 р. префект Академії.

16 Неділя 11-та після П'ятидесятниці. Гл. 2

Ісаак Прохорович Мазепа (1884-1952) — український політичний і державний діяч. Керівник уряду Української Народної Республіки періоду Директорії (від серпня 1919 до травня 1920 року).

Українсько-польсько-радянська війна (1920)

Польсько-радянська війна 1920 — війна між Польщею і Українською Народною Республікою, з одного боку, і РСФРР та Українською Соціалістичною Радянською

Республікою, з другого, у квітні-жовтні 1920. Це була спроба радянської армії прорватися через Польщу до Німеччини, щоб захопити її та звідти понести соціалістичну революцію по всьому світу.

17 Пн.

Максим Федорович Берлинський (1764-1848) — український педагог, історик, археолог.

Був одним з організаторів Київського університету, головою його першого правління.

18 Вт.

Олександр Якович Кониський (1836, Переходівка — 12 грудня 1900, Київ) — український перекладач, письменник, видавець, лексикограф, педагог, громадський діяч ліберального напрямку. Професійний адвокат, педагог, журналіст. Автор слів пісні «Молитва за Україну», перекладу «Щоденника» Т. Г. Шевченка.

Кониський був одним із фундаторів Літературного Товариства ім. Т. Шевченка у Львові (1873), а пізніше — ініціатором перетворення його у Наукове Товариство ім. Т. Шевченка. Для потреб організації він заснував у Києві видавництво «Вік», що, проіснувавши 15 років, опублікувало понад 100 книг українською мовою.

19 Ср. Преображення. Яблучний Спас

Село поміж нив

Дощами і яблуком пахло дитинство...
Дідусь ще затемна корів виганяв,
Бабуся удосвіта порала тісто.
Молилася горличка, когут співав.

Спросоння хотілось скориночку з медом,
Поласувать теплим, смачним молоком.
У очі мої задивлялося небо
І сонце, що зранку гуляло садком.

Там зріла малина велика, солодка,
Там віти схилив вже достиглий налив.
І день, що в дитинстві здавався коротким
Був найщасливішим в Селі Поміж Нив.

Старенький паркан, непідбілена хата...
Та квіти в дворі ще вогнями горять.
Бабуся заледве іде зустрічати
Онуків, що рідко тепер приїздять...

Яна Сілецька

20 Чт.

Прп. Пимена, Багатохворобливого, Києво-Печерського (1110).

Пимен змолоду тяжко хворів і не зводився на ноги. Неодноразово звертався до батьків з проханням дозволити йому постригтися в ченці. Коли хвороба посилилася, його привезли до Печерського монастиря для зцілення. Під час перебування в монастирі з ним сталося чудо. Коли всі спали, до келії Пимена увійшли в образі братії та ігумена ангели, постригли його і провістили, що він буде хворий до самої кончини, перед якою Господь зцілить його. Понад 20 років прп. Пимен прожив у монастирі і за свою терпеливість у хворобі був винагороджений від Бога даром зцілення інших, а в день смерті, згідно з почутим пророцтвом, одужав. Він сам обійшов всю братію, відвідав Велику Церкву і показав, де його поховати.

Прп. Пимена, посника Києво-Печерського (XIII). Прп. Меркурія Києво-Печерського (1239)

105 років тому народився **Юрій Костюк** (1910-1995), український драматург, мистецтвознавець.

105 років тому народився **Дмитро Блажейовський** (1910-2011), український церковний діяч, історик.

Російська окупація Галичини 1914-1915 — захоплення території Галичини, Буковини і Посяння, яке здійснили 3-я,

4-а, 5-а, 8-а, 9-а армії у складі російського Південно-Західного фронту.

21 Пт.

Прп. Григорія, іконописця Києво-Печерського (XII)

22 Сб.

Апостола Матфія (бл. 63)

Варлаам Ясинський (1627-1707) — український церковний діяч, митрополит Київський, Галицький.

1667-1673 — ректор Києво-Могилянської Академії, настоятель Києво-Печерського монастиря. Відстоював невідчужуваність Київської митрополії, відмовився отримати ставлення з Москви.

Був обраний митрополитом на Соборі ієрархів Київської митрополії уже по офіційному підпорядкуванні української церкви московському патріархату. Як митрополит (1690-1707) був покровителем культури, за його ініціативою був опрацьований текст «Четї-Мінеї», перекладене слов'янською мовою «Православне ісповідання віри» тощо. Залишив церковно-релігійні твори, автор віршів, послань, листів, проповідей, полемічних трактатів.

III Збір ОУН (1943)

Третій Надзвичайний Великий Збір ОУНР (1943) відбувся 21-25 серпня 1943 р. в с. Слобода Золота Козівського району Тернопільської області. На ньому була

затверджена лінія Романа Шухевича на створення повстанських формувань (УПА) і відкриту збройну боротьбу проти «двох окупантів-імперіалістів» — III Рейху і СРСР.

З програмних постанов:

“За знищення більшовицької та німецької експлуатаційної системи...

За загальний 8-годинний робочий день...

За повну рівність жінки з чоловіком...

За обов'язкове відвідування середньої школи...

За повне страхування старості..

За свободу друку, слова, думки, переконань, віри і світогляду...

За вільне віросповідання...

За культурні відносини з іншими народами...

За повне право національних меншин плекати власну національну культуру.

За рівність усіх громадян України незалежно від їх національності...” та ін.

23 Неділя 12-та після П'ятидесятниці. Гл. 3
День Українського Прапора

Осип Степанович Маковей (1867, м. Яворів, Львівської області — 21 серпня 1925, м. Заліщики, нині Тернопільської області) — український поет, прозаїк, публіцист, критик, літературознавець, перекладач, редактор багатьох періодичних видань, педагог, громадсько-політичний діяч.

Письменник вірив у краще майбутнє українського народу і своєю багатогранною діяльністю наближав його. В лютому 1921 року польська влада заарештувала Маковея за «українізацію» своєї гімназії й на декілька тижнів ув'язнила в Чортківській тюрмі.

Маковей перекладав з багатьох мов, збагатив українську літературу своїми інтерпретаціями творів польських (Адам Міцкевич, Генрик Сенкевич, Еліза Ожешко, Стефан Жеромський), німецьких (Генріх Гейне, К. Ф. Майер), австрійських (Г. Зудерман, М. Ебнер-Ешенбах), данських (І. П. Якобсен), французьких (Гі де Мопассан, Альфонс Доде, Еміль Золя, Е. М. Прево), англо-американських (Марк Твен, Джером Клапка Джером) авторів.

Пакт Молотова—Ріббентропа (1939)

Договор о ненападении между Германией и Советским Союзом (Ріббентроп, Молотов, Сталін). Таємним додатковим протоколом визначались поділ Польщі та країн Європи між ними.

115 років тому народився **Лаврентій Іванович Дяченко** (1900-1937), український поет, публіцист. У 1937 році його арештували.

22 грудня цього ж року розстріляли у Києві.

65 років тому народився Григорій Джамалович Гусейнов (1950, м. Помічна Кіровоградської обл.) — український письменник, журналіст, редактор літературного часопису «Кур'єр Кривбасу».

24 Пн.

Прмчч. Феодора і Василя Києво-Печерських (1098) і прп. Федора, кн. Острозького (1438)

День Незалежності України

Відновлення незалежності України (1991)

245 років тому народився Шарль Луї Лесюр (1770-1849), французький історіограф, публіцист, дослідник історії українського козацтва.

145 років тому народився **Леон Василевський** (1870-1936), польський політичний діяч і журналіст, історик, етнограф, дослідник національного питання в Україні.

25 Вт.

Іван Багряний (1907-1963) — український поет, прозаїк, публіцист, політичний діяч.

16 квітня 1932 року його заарештували в Харкові й звинуватили «в проведенні контрреволюційної агітації» за допомогою його літературних творів, таких як поема «Ave Maria», історичний роман «Скелька», поеми «Тінь», «Вандея», «Гутенберг», соціальна сатира «Батіг».

Багряний пробув 11 місяців у камері одиночного ув'язнення у внутрішній тюрмі ГПУ. А 25 жовтня 1932 року його звільнили з-під варти і на три роки відправили до спецпоселень Далекого Сходу. Про період перебування Івана Багряного на Далекому Сході в 1932-1937 роках досі мало відомостей: Охотське море, тайга, життя серед українців Зеленого Клину. Утеча в Україну та арешт у дорозі, новий термін (3 роки) — тепер уже в таборі БАМТАБу.

Точних даних про час повернення Івана Багряного із заслання немає: 16 червня 1938 року повторно арештований та відсидів у Харківській в'язниці УДБ-НКВС на

Холодній горі. Йому пред'являють нове звинувачення — участь чи навіть керівництво у націоналістичній контрреволюційній організації. Хоч тривали довгі дні знущань та допитів, Акт про закінчення слідства 26 березня 1939 року з висунутими проти нього обвинуваченнями І. Багряний не підписав. 1 квітня 1940 року прийнято постанову, в якій відзначалося, що всі свідчення про контрреволюційну діяльність належать до 1928-1932 років, за що він уже був засуджений, а «...інших даних про антирадянську діяльність Багряного-Лозов'ягіна слідством не добуто». Хворий, знесилений, Іван Багряний повертається в Охтирку.

Автобіографічні подробиці про ці п'ять

років життя — арешт, тортури, втечу із заслання й повернення на батьківщину — письменник використав у романі «Сад Гетсиманський».

1945 року Багряний емігрував до Німеччини, де і помер 25 серпня 1963 в м. Новий Ульм.

26 Ср.

Депортація німців з УРСР (1941)

367.000 німців було депортовано на схід (на збори давалося два дні): у республіку Комі, на Урал, в Казахстан, Сибір і на Алтай. Частково німці були відкликані з діючої армії. В 1942 почалася мобілізація радянських німців у віці від 17 років у робочі колони. Мобілізовані німці будували заводи, працювали на лісозаготівлях й у рудниках.

27 Чт.

Перенесення мощей прп. Феодосія Києво-Печерського (1091)

125 років тому народився Дмитро Петрович Мирський (1890-1939), український та російський поет, критик, літературознавець. У 1937 році заарештований, в червні 1939 р. помер на каторзі під Магаданом.

28 Пт. Успіння Пресвятої Богородиці

125 років тому народився Дмитро Юрійович Загул (1890-1944), український поет, перекладач, літературознавець. Заарештований у 1933 р., помер у 1944 р. на Колимі.

29 Сб. Хлібний Спас

100 років тому народився **Олександр Іванович Юрженко** (1910-1999), український вчений в галузі фізичної хімії.

30 Неділя 13-та після П'ятидесятниці. Гл. 4
Прп. Аліпія, іконописця Києво-Печерського (1114)

Створення Української Військової Організації (1920)

Українська військова організація (УВО) — нелегальна військова революційно-політична формація, що постала 1920 заходами старшин різних українських армій: Січових Стрільців (ідеологічно-політичний вклад),

УГА, в основному її VI бригади (бойовий та організаційний елемент).

Постала УВО з метою продовжувати збройну боротьбу за державність.

115 років тому народився **Сергій Шамрай** (1900-1939), український історик.

Заарештований 7 серпня 1937 року. Другий вирок був винесений у Москві. Особлива нарада при НКВД СРСР 28 березня 1938 року постановила — 8 років виправно-трудових таборів. Науковець дізнався про це рішення уже на Колимі. 4 січня 1939 року Шамрай загинув від виснаження і тортур.

31 Пн.

Визволення Києва від більшовиків (1919)

“...Це — епохальна подія. Ще ніколи ніякий народ не боровся за свою свободу з більшою вірою. Ще ніколи жоден народ не боронив свого права на незалежність у складніших умовах. Перебуваючи під загрозою польських та румунських зазіхань, поборюваний прихильниками “єдиної і неподільної”, без зброї, сам один, під байдужими поглядами всієї Європи, український народ звільняє свою територію від більшовицької чуми і знову здобуває свою столицю Київ, нареши її вільний від азіатської орди”.

Так написав про події 31 серпня 1919 року Беніто Муссоліні, тоді ще маловідомий журналіст газети “IL Popolo D'Italia”...

125 років тому народився **Андрій Васильович Волощак** (1890-1973), український поет.

* * *

Хліб – це перше пророцтво
пришестя Христа,
це Євангеліє, написане зерном;
Хліб:
це віск, який скрапує зі свічки щастя;
це вушко голки, крізь яку
проходить Земна куля;
це зворотній бік щоки, коли цілюються;
це коли мій співрозмовник
переходить з російської на українську;
це ковдра, під якою Місяць дихає
над гарячим картоплинням,
лікуючи бронхіт;
це перса Марко Вовчок,
на які задивився Т.Шевченко;
це подушка, на якій спить сон;
це тавро людяності;
це те, чому ходять дощі і парують ставки;
це поцілунок неба і землі;
це вистрижений на голові, в Ісуса Христа,
козацький оселедець;

це бджолиний рій, який утік із Раю
і сів на твоє дерево, щоб ти його піймав
і пересадив у своє тіло;
це око сонця;
його можна різати, ламати,
але не розпинати;
дитина в ту мить, коли тримає
скибку хліба і склянку молока,
від якого під носом вирости білі вуса,
стає справжнім володарем Всесвіту;
(молоко – це посивілий сніг;
це гарячий лід,
що наковтався хмаровиння,
це чорнозем туману;
це ноти, за якими
цвітуть яблуні і черемхи;
молоко – це Біблія, за якою живе хліб);
всередині нерозрізаної хлібини
двоє вартових змащують Ісусу губи оцтом,
а як тільки хлібину розрізають, –
Він Воскресає;
хліб – це світлина Святого Духа

Костянтин Мордатенко

Вересень

* * *

Відпусти мене, моя
доле...
Я навшпиньки по стерні
слідом
За вітрами побіжу
в поле,
Де у травах задихнусь
цвітом.

Я проміння заплету
в коси,
І душею обійму
тужно
Батьківщину, де мовчать
кобзи,
Її кволу, ледь живу
душу.

Я у Бога попрошу
крила,
Полечу у журавлів
зграю,
Наберуся від птахів
сили,
Щоби вижити в с в о ї м
краї...

Яна Сілецька

2 Ср.

Павло Петрович Филипович (1891, Кайтанівка, Черкаська обл. — 3 листопада 1937, ур. Сандармох, Карелія) — український поет і літературознавець, діяч українського національного відродження 1920-1930-тих років. Також перекладач з французької та латинської мов, педагог.

Науковець європейської мрії, задивлений в щонайкращі зразки класичних і західноєвропейських й українських традицій, поет-неокласик Павло Филипович був чужий і далекий до настанов і директив комуністичного режиму в літературі і тому теж цілком несприйнятний і ворожий для нього. Попри те, що Филипович ніколи не належав до будь-якої політичної партії і не брав надто активної участі в громадському житті, його заарештовано в серпні 1935 року і суджено разом із Зеровим з початком 1936 року за приналежність до «шпигунсько-терористичної організації», що нею мав бути нібито семінар української літератури в Київському ІНО.

Засуджений на 10 років заслання в концентраційні табори, перебував спочатку на Ведмежій Горі (на північ від Ленінграда) і потім на Соловецьких

Островах, де після виконання норми примусової праці намагався працювати літературно й науково. Із Соловків був вивезений в 1937 р. до інших концтаборів, де йому додано ще 10 років ув'язнення. 3 листопада убитий в ур. Сандармох.

Була засуджена і заслана в 1938 р. на 5 років в Караганду також дружина П. Филиповича, Марія Андріївна, безнадійно хвора від переживань, пов'язаних із засудом і засланням чоловіка.

115 років тому народився Роман Миколайович Турин (1900-1979), український живописець.

3 Чт.

Прп. Аврамія Працелюбного, Києво-Печерського (XIII)

4 Пт.

Іван Виговський (обрання гетьманом, 1657)

Іван Виговський (1608 - 16 березня 1664), український військовий, політичний і державний діяч. Гетьман Війська Запорозького, голова козацької держави у Наддніпрянській Україні (1657-1659).

Під час козацько-московської війни 1658-1659 років вщент розбив московитів під Конотопом

за допомоги кримського хана Мехмеда IV. Проте поступово втратив підтримку оточення через невдоволення козаків Гадяцьким договором. У вересні 1659 року передав булаву Юрієві Хмельницькому.

1663 року, після зречення Юрія Хмельницького, намагався повернути собі гетьманство, але програв Павлові Тетері. Був одним із таємних співorganizаторів антипольського повстання, що спалахнуло 1664 року на Правобережній Україні під проводом Дмитра Сулими. **Арештований поляками і козаками гетьмана Павла Тетері. Страчений у ніч з 26 на 27 березня поблизу села Вільховець.**

130 років тому народився **Дмитро Васильович Андрусенко** (1885-1965), український кобзар, диригент, педагог.

130 років тому народився **Стефан Броніславович Белін-Скупевський** (1885-1962), український і польський співак.

Протест у кінотеатрі «Україна» у Києві (1965)

У київському кінотеатрі «Україна» під час прем'єри фільму «Тіні забутих предків» відбувся мітинг протесту проти нової хвилі політичних репресій серед української інтелігенції.

З різкою критикою арештів серед інтелігенції, які відбулися влітку 1965 року, виступили Іван Дзюба, Василь Стус і В'ячеслав Чорновіл. Під їхнім листом

підписалося 140 присутніх.

5 Сб.

165 років тому народився **Олександр Іванович Єгоров** (1850-1903). Видатний громадський діяч, публіцист і письменник, редактор катеринославської газети «Степь».

145 років тому народився **Володимир Васильович Сікевич** (1870-1952), український військовий і політичний діяч, генерал Армії УНР.

135 років тому народився **Іларіон Карбулицький** (1880-1961), український педагог, політичний діяч, публіцист.

6 Неділя 14-та після П'ятидесятниці. Гл. 5

140 років тому народився **Михайло Дашкевич** (1875-1948), український письменник.

Михайло Юліанович Брайчевський (1924-2001) — український історик та археолог. Лауреат премії ім. М. Грушевського, лауреат премії Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів, член Української вільної академії наук (США), дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, голова Київського осередку Українського історичного товариства ім. М. Грушевського, заслужений діяч науки і техніки, почесний професор Національного університету «Києво-Могилянська академія».

7 Пн.

Заснування Кубанського козацького війська (1860)

Кубанське козацьке військо — частина українського козацтва на службі Російської імперії. Населяла території сучасного Краснодарського краю, західної частини Ставропольського краю, а також Республік Адигея і Карачаєво-Черкесія. Центр — місто Катеринодар — сучасний Краснодар. Військо офіційно було утворене в 1860 на основі Чорноморського козачого війська і частини Кавказького лінійного козачого війська.

Військо управлялося наказними отаманами, що призначалися царем. Кубанська область була розділена на 7 відділів, на чолі яких стояли отамани, що призначаються наказним отаманом. На чолі станиць і хуторів стояли виборні отамани, що затверджувалися отаманами відділів.

140 років тому народився **Олександр Олександрович Мурашко** (1875-1919), український живописець, педагог.

115 років тому народився **Микола Федорович Наконечний** (1900-1981), український мовознавець, славіст.

8 Вт.

Вишгородської ікони Божої Матері

Битва під Оршею відбулася 8 вересня 1514 року між 15-тисячним військом під командуванням князя Костянтина

Івановича Острозького, на той час Гетьмана Великого князівства Литовського, Руського, Жемайтійського і Королівства Польського, та 80-тисячним московським військом на чолі з воєводою Іваном Челядніним.

Перемога під Оршею зробила К. І. Острозького відомим усій Європі, про неї розповідалося у чотирьох брошурах, виданих латиною та німецькою мовою. Острозького з тріумфом зустрічали у Варшаві та Вільнюсі, і на честь перемоги під Оршею він побудував у Вільні Свято-Троїцьку та Свято-Миколаївську церкви.

120 років тому народився **Олександр Олександрович Соколовський** (1895-1938), український прозаїк.

Він — автор роману «Народовольці», який свого часу був досить популярним серед читачів, а також романів «Нова зброя», «Роковані на смерть»... Козацька тематика в його творчості найяскравіше репрезентована романом «Богун».

Соколовський був засуджений до страти виїзною сесією Військової колегії Верховного Суду СРСР 22 серпня 1938 року і того ж дня розстріляний.

9 Ср.

Прпп. щмч. Кукші і Пимена Києво-Печерських (1114)

Іван Петрович Котляревський (1769-1838) — український письменник, поет, драматург, зачинатель сучасної української літератури, громадський діяч. Його поема «Енеїда» (1798) та п'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник» стали першими в українській літературі творами, написаним народною мовою.

10 Чт.

Прп. Іова Почаївського (1659). Собор прпп. отців Києво-Печерських, що у Дальніх печерах спочивають

Іван Григорович Григорович-Барський (1713 — 10 вересня 1791) — архітектор українського бароко.

155 років тому народився **Володимир Миколайович Коцовський** (1860-1921), український літературознавець, письменник, педагог.

Дмитро Іванович Донцов (1883-1973) — український літературний критик, публіцист, філософ, політичний діяч, засновник теорії інтегрального націоналізму.

130 років тому народився **Олександр Володимирович Палладін** (1885-1972), український біохімік.

110 років тому народився **Володимир Миколайович Костецький** (1905-1968), український живописець.

100 років тому народився **Олександр Федорович Кравцов** (1915-1983), український поет.

11 Пт.

Усікновення глави Хрестителя Іоанна Костянтин Василь Острозький-старший (1526-1608) — український князь, магнат, військовий, політичний і культурний діяч, меценат. Один з найзаможніших і найвпливовіших магнатів Великого Князівства Литовського у Речі Посполитій, сенатор Речі Посполитої, «некоронований король Русі-України», засновник Острозької академії.

Павло Арсенович Грабовський (1864, Пушкарне — 12 грудня 1902, Тобольськ) — український поет-лірик, публіцист, перекладач, яскравий представник української інтелігенції, яка в умовах самодержавної Російської імперії вела боротьбу за національну волю України тісно пов'язувала з рухом за соціальне визволення.

Був засуджений на заслання до Сибіру.

*Українці, браття милі,
Відгукніться, де ви є;
Чи живі ще, чи в могили
Давня слава зогніє?*

*Чи покраща доля наша,
Мине сором, що вкрива;
Чи до краю спита чаша,-
Рабства чаша вікова?*

12 Сб.

140 років тому народився **Олександр Антонович Кошиць** (1875, Ромашки, Канівський повіт, Київської області — 21 вересня 1944, Вінніпег, Манітоба, Канада) — український хоролий диригент, композитор, етнограф і письменник-мемуарист.

1877 року батько переїхав на нову парафію поруч із Шевченковою Кирилівкою, у село Тарасівку Звенигородського повіту. Свого часу Тарас Шевченко наймитував у його прадіда-священника Григорія Кошиця, а згодом, коли вже був вільним художником (1845), — безуспішно сватався до його дочки Феодосії (Тодосі).

Українська республіканська капела Олександра Кошиця успішно гастролювала європейськими столицями: їй з 1919 аплодували Чехословаччина, Австрія, Швейцарія, Франція, Бельгія, Голландія, Англія, Німеччина, Польща, Іспанія.

125 років тому народився **Олександр Ярещенко** (1890-1938), український церковний діяч, архієпископ УАПЦ, віцепрезидент Всеукраїнської православної церковної ради (ВПЦР).

Ярещенко був першим заступником голови Всеукраїнської Православної Церковної Ради і членом ідеологічної

Комісії УАПЦ (1924-1926). Один з перших ієрархів УАПЦ заарештований в 1926 р. переведений до м. Алма-Ати. Короткотривало звільнений 1934 р. і арештований в Курську того ж року, але засланий в «далекосхідні табори смерті» (за іншою версією «на Сибір»), звідки не повернувся.

115 років тому народився **Олександр Кирилович Лозовський** (1900-1922), український графік. Виконав обкладинки до творів Т. Шевченка, М. Коцюбинського, С. Васильченка, П. Тичини, серію видань нот “Українські народні пісні”.

Убитий у м. Київ.

13 Неділя 15-та після П'ятидесятниці. Гл. 6
395 років тому народився **Лазар Баранович** (1620-1693) — український церковний, політичний діяч другої половини 17 століття.

Учнем Барановича був Іван Мазепа, який навчався в Києво-Могилянській колегії в 1650-і роки, коли Лазар Баранович був у ній ректором. Баранович був рішучим противником втручання Московського патріархату в справи Київської митрополії, російської присутності в Україні.

Анатолій Патрикійович Свидницький (1834-1871) — український письменник, громадський діяч і фольклорист, народився

в с. Маньківцях Гайсинського повіту, на Поділлі.

135 років тому народився **Юлій Георгійович Вірага** (1880-1949), український живописець.

14 Пр.

Церковне новоліття

15 Вт.

Прпп. Антонія (1073) і Феодосія (1074) Києво-Печерських

Тиміш Хмельницький (1632-1653) — український військовий і політичний діяч, козацький отаман, один із учасників і керівників Хмельниччини. Старший син Богдана Хмельницького.

Михайло Олександрович Максимович (1804-1873) — український вчений-енциклопедист, фольклорист, історик, філолог, етнограф, ботанік, поет, перший ректор Університету святого Володимира (Київського університету ім. Т. Г. Шевченка). Походив зі старшинського козацького роду на Полтавщині.

145 років тому народився **Лев Петрович Штейнберг** (1870-1945), український та російський диригент, композитор.

16 Ср.

Гадяцька угода (1658) — договір, укладений 16 вересня 1658 року під містом Гадяч з ініціативи гетьмана Івана Виговського

між Річчю Посполитою і Гетьманщиною, що передбачала входження останньої до складу Речі Посполитої.

125 років тому народився **Михайло Іванович Осінчук** (1890-1969), український живописець й графік, мистецтвознавець (США).

Павло Григорович Тичина (1891-1967) — український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч.

Валерій Марченко (1947-1984) — український дисидент-правозахисник, літературознавець і перекладач.

Активно займався правозахисною діяльністю, розсилав листи-протести з засудженням існуючої тоталітарної системи. Рішуче виступив проти інструкції Міністерства освіти УРСР «Про посилення вивчення російської мови у школах України», яку назвав «найсвіжішим Валуєвським указом».

Засуджений радянським режимом на 16 років позбавлення волі в концтаборах і 7 років заслання. Помер 5 жовтня 1984 року у тюремній лікарні в Ленінграді.

17 Чт.

Свт. Іоасафа, єп. Білгородського (1911). Український освітній та церковний діяч, письменник.

Михайло Петрович Драгоманов (1841, Гадяч — 2 липня 1895, м. Софія) — український публіцист, історик, філософ, економіст, літературознавець, фольклорист, громадський діяч, представник відомого роду українських громадських і культурних діячів Драгоманових.

Один із організаторів «Старої громади» у Києві. Доцент Київського університету (1864-1875). Після звільнення за політичну неблагонадійність емігрував до Женеви, де очолював осередок української політичної еміграції (1876-1889). Професор Вищої школи у Софії (1889-1895).

Брат письменниці та громадської діячки Олени Пчілки, дядько Лесі Українки.

Етапним у справі становлення М. Драгоманова як політичного і громадського діяча став його виступ над труною Шевченка у Києві, коли прах великого Кобзаря перевозили до Чернечої гори.

Михайло Михайлович Коцюбинський (1864-1913) — український письменник (“Тіні забутих предків”, “Коні не винні” та ін.), громадський діяч, голова Просвіти в Чернігові, один із активних діячів Братства тарасівців.

Володимир Львович Симиренко (29 грудня 1891 Мліїв, Черкаська обл. — 17-18 вересня 1938, Курськ, Росія) — український помолог і селекціонер плодових культур в Україні, один із перших агроекологів та розробників дослідницької справи методології

сучасного садівництва.
Професор Київського
політехнічного інституту,
Уманського і Полтавського
сільськогосподарських
інститутів.

1938 — заарештований
утре.

Постановою генерального
прокурора НКВД СРСР від 2 вересня 1938
засуджений до страти через розстріл. Присуд
виконано в ніч з 17 на 18 вересня 1938.
Місцем поховання Симиренка вважається
урочище «Солянка» в міській зоні Курська.

Анексія Західної України (1939)

Радянська анексія західноукраїнських
земель — насильницьке відторгнення шляхом
агресії на основі секретного протоколу
щодо розподілу сфер впливу в Європі пакту
Молотова — Ріббентропа між Радянським
Союзом та нацистською Німеччиною
частини етнічних українських територій від
Польщі і Румунії, включення цих земель до
складу СРСР та встановленням радянського
окупаційного режиму на цих територіях.

18 Пт.

Прмч. Афанасія Брестського (1648).
Блгв. кн. Гліба (1015)

Осип Максимович Бодянський
(1808-1877) — український філолог-
славіст, історик, фольклорист, перекладач,
видавець, письменник, член-кореспондент

Петербурзької Академії наук (1854).

Бодянський обґрунтував давність і самотність української мови, досліджував її історію, фонетику, граматику, стилістику, обстоював фонетичні принципи українського правопису, нормалізацію української літературної мови на основі полтавського діалекту, відзначав милозвучність української мови.

105 років тому народився **Михайло Іванович Чабанівський** (1910-1973), український письменник, журналіст.

Алла Олександрівна Горська (1929, Ялта — 28 листопада 1970, Васильків) — українська художниця-шістдесятниця і відомий діяч правозахисного руху 60-х років в Україні.

Горська була одним із організаторів Клубу творчої молоді «Сучасник» (1959-1964). Разом із В. Симоненком і Л. Танюком відкрила місце поховання розстріляних в НКВС на Лук'янівському і Васильківському кладовищах, у Биківні (1962-1963), про що вони заявили в Київську міськраду («Меморандум № 2»). Після цього В. Симоненко був жорстоко побитий, унаслідок чого помер від швидкоплинної хвороби нирок у 1963.

1965 було заарештовано багатьох друзів і знайомих Горської. Цей рік став для неї початком діяльної участі в русі опору.

16 грудня 1965 Горська надіслала заяву прокуророві УРСР з приводу арештів.

За нею стежили, іноді демонстративно, їй погрожували невідомі особи. 1970 Горську викликали на допит в Івано-Франківськ у справі заарештованого В. Мороза, але вона відмовилася давати свідчення. За декілька днів до смерті склала протест до Верховного суду УРСР про незаконність і жорстокість вироку.

28 листопада 1970 року Алла Горська була вбита спецслужбами СРСР у місті Василькові Київської області.

Похорон Горської перетворився в демонстрацію протесту проти існуючого комуністичного режиму в Україні.

19 Сб.

345 років тому (1670) в Слобідській Україні почалось антифеодальне селянсько-козацьке повстання, яке очолив І. Дзиковський.

Феофан Прокопович (1681-1736) — український богослов, письменник, поет, математик, філософ, ректор Київської академії (1710-1716).

100 років тому народився **Анатолій Семенович Бережний** (1910-1996), український хімік і технолог в галузі силікатів.

Початок німецької окупації Києва

Від 19 вересня 1941 р. до 6 листопада 1943 р. Київ був під нацистською окупацією.

20 Неділя 16-та після П'ятидесятниці. Гл. 7.

Прмч. Макарія Канівського (1678)

Лазар Ізраїльович Бродський
(1848-1904) — український підприємець
єврейського походження, цукровий магнат,
меценат і філантроп.

130 років тому народився Дмитро
Павлович Осічний (1885-1962),
український письменник.

Іван Олексійович Світличний (1929,
с. Половинкине, Старобільський район,
Луганська область — 25 жовтня 1992,
Київ) — літературознавець, мовознавець,
літературний критик, поет, перекладач,
діяч українського руху опору 1960-1970-их
років. Репресований.

Уперше Івана Світличного було
заарештовано 1 вересня 1965 р. На той
час він уже давно був без роботи. За ним,
за дружиною Леонідою і сестрою Надією
постійно стежили, телефон неприкрито
прослуховувався. 31 серпня 1965 р. в
помешканні І.Світличного, якого в цей час
не було в Києві, відбувся обшук. Через
кілька днів обшук повторився, і лише
через тиждень після звернення до КГБ
дружині Світличного офіційно повідомили
про арешт чоловіка. Одночасно з ним
тоді було арештовано Опанаса Заливаху,
Михайла Косіва, Михайла Гориня, Богдана
Гориня та інших. Усіх їх звинувачено
за ст. 62, ч.1, КК УРСР: антирадянська
агітація і пропаганда. 30 квітня 1966 р.

Івана Світличного через брак доказів було випущено.

12 січня 1972 р. Світличного заарештували вдруге й звинуватили за тією ж статтею. Того ж року було заарештовано Євгена Сверстюка, Василя Стуса, В'ячеслава Чорновола, Надію Світличну. 27-29 січня 1973 р. відбувся закритий судовий процес, де було винесено вирок: 12 років позбавлення волі (7 років концтаборів суворого режиму і 5 років заслання) за виготовлення та поширення самвидаву. На суд ні дружину, ні матір Івана Світличного не допустили.

Відбував покарання у таборах Пермської області, у селищах Всесвятське й Кучино (ВС-389/35,36). Незважаючи на поганий стан здоров'я (хвороба нирок, рецидиви туберкульозу, постійний головний біль і носові кровотечі), намагався працювати разом з усіма. Майже весь останній табірний рік провів у лікарні.

Мав незаперечний моральний авторитет серед політв'язнів, став душею табірною руху Опору — його називали «табірною совістю». Виявляв моральну стійкість і силу духу, багато разів брав участь у голодовках протесту. Василь Стус писав про Світличного: «Все краще в мені — це Іван. Усе кращого у багатьох інших — від Івана». 1974 р. Світличного на 56-й день голодовки (він важив тоді 46 кг) відправили етапом на виховну «профілактику» до

Києва і, не досягши бажаного результату, повернули назад до табору.

Місцем заслання для Івана Світличного було призначено селище Усть-Кан Горно-Алтайської області. Працював нічним сторожем ПМК, палітурником у бібліотеці. Від червня 1979 р. і до кінця заслання разом із Світличним була його дружина Леоніда. 1980 р. з огляду на погіршення стану здоров'я їм дозволили перебратися в селище Майма (околиця Горно-Алтайська). 20 серпня 1981 у Світличного стався інсульт, унаслідок чого він став інвалідом 1 групи. Пережив клінічну смерть, складну нейрохірургічну операцію в непристосованих умовах, післяопераційні ускладнення, підозру на рак хребта, гіпсове ліжко, частковий параліч. Вижив тільки

завдяки самовідданому доглядові дружини. Комісувати за станом здоров'я відмовилися: досягнуту мовби домовленість Центрального секретаріату Міжнародної Амністії із Москвою про комісування було анульовано рішенням голови КГБ СРСР Федорчука. Термін відбув повністю. Звільнений тяжко

хворим (23.01.83), продовжувати колишню творчу і громадську діяльність він уже не зміг. Помер 25 жовтня 1992 року, похований у Києві на Байковому цвинтарі неподалік від могил Василя Стуса, Олекси Тихого і Юрія Литвина. На могилі Івана Світличного встановлено хрест роботи художника Миколи Малишка.

21 Пн. Різдво Пресвятої Богородиці

Ікони Софії, Премудрості Божої (Київської)
135 років тому народився **Володимир**
Олександрович Пархоменко (1880-1942),
український історик.

22 Вт.

Свт. Феодосія, архієп. Чернігівського (1896)
180 років тому народився **Олександр**
Опанасович Потебня (1835, хутір Манів,
поблизу села Гаврилівки Роменського
повіту Полтавської губернії — 11 грудня
1891, Харків) — видатний український
мовознавець, філософ, фольклорист, етнограф,
літературознавець, педагог, громадський
діяч, член-кореспондент Петербурзької
АН з 1875 р., член багатьох (у тому числі
зарубіжних) наукових товариств.

Іван Манжура, племінник дружини
Олександра Потебні, з 1865 року деякий час
виховувався в їхній сім'ї.

Убачаючи в мові єдино властиві кожній
людині та кожній спільноті спосіб і
можливість сприймати світ і мислити
його, Потебня гостро протестував проти
денаціоналізації загалом і деукраїнізації
зокрема як духовного і душевного розтління.

«Ідея національності здатна сприяти
людському поступові, якщо вона стверджує
взаємоповагу права народів на самостійне
існування та розвиток».

Юрій Боїм (1537-1617). Один з
найбагатших міщан Львова, патрицій, райця

Каплиця роду Боїмів
магістрату, бургомістр; засновник роду Боїмів.

23 Ср.

Прп. Павла Послушного, Києво-
Печерського (XIII)

Хотинська битва 1621 — битва між
військами Речі Посполитої та Османської
імперії біля міста Хотин, Північна Бессарабія,
завершальний етап Хотинської війни 1620-

1621 рр.. Завершилася перемогою об'єднаних сил Речі Посполитої та українського козацтва. Величезний внесок у знищення турецької армії під Хотином зробили запорізькі козаки на чолі з гетьманом Петром Сагайдачним. В результаті поразки під Хотином турецький султан Осман II був змушений припинити війну.

Тарасій Левкович Земка (? - 23 вересня 1632, Київ) - український церковний діяч, поет, книгодрукар. Працював у друкарні Києво-Печерської лаври коректором і «виправлячем книг», а з 1624 року керував нею. Його зусиллями лаврська бібліотека поповнилась різноманітною, в тому числі нотною, літературою. З 1631 року був ігуменом Києво-Братського монастиря і ректором Києво-Могилянської колегії. Писав вірші, перекладав церковні книги з грецької і латинської мов, укладав до них передмови.

125 років тому народився **Аркадій Васильович Казка** (1890, м. Седнів, Чернігівського р-ну Чернігівської обл. — 23 листопада 1929, Одеса). Український поет. **Вночі 10 вересня 1929 К. заарештовано у справі СВУ, відправлено в одеську в'язницю. Поводився на допитах гідно, нікого не обмовив (крім того, послідовно використовував українську мову). Убитий в камері слідчого відділу НКВД СРСР. Матеріали слідства в архівах знищені.**

“А край краси і правди — Україна!”

(А. Казка)

115 років тому народився **Володимир Михайлович Кубійович** (1900, Новий Сонч, Лемківщина нині Польща — 2 листопада 1985, Париж) — український історик, географ, енциклопедист, видавець, громадсько-політичний діяч, організатор видання та головний редактор Енциклопедії українознавства та фундаментальної праці «Географія українських і суміжних земель».

115 років тому народився **Володимир Михайлович Кубійович** (1900-1985), український і французький географ, демограф, енциклопедист.

24 Чт.

Михайло Левович Глинський (1467-1534) — український магнат татарського походження, воєначальник і державний діяч Великого князівства Литовського і Великого князівства Московського.

Він прагнув утворити окрему державу з українських та білоруських земель.

Пилявецька битва (1648) - переможна битва української армії, очоленої гетьманом Богданом Хмельницьким, проти польських військ під Пилявцями (тепер - село Пилява Старосинявського району Хмельницької області).

Ісмаїл Гаспринський (1851-1914) — кримськотатарський просвітитель, письменник, педагог, культурний та громадсько-політичний діяч. Ісмаїл Гаспринський був відомий як пропагандист

сучасних ідей серед кримських татар, модернізатор їх традиційної ісламської культури.

Михайло Васильович Остроградський (1801-1861) — український математик.

Член-кореспондент Паризької Академії наук, Російської, Туринської, Римської, Американської академій, почесний доктор Київського, Московського та багатьох інших університетів.

ЮНЕСКО у 2001 році внесла М.Остроградського до переліку видатних математиків світу.

Роман Григорович Купчинський (1894-1976) — український поет, прозаїк, журналіст, композитор, критик, громадський діяч.

25 Пт.

115 років тому народився **Петро Якимович Вільховий** (1900-1975), український письменник.

26 Сб.

Іван Максимович Піддубний (1871-1949) — український спортсмен-борець. Шестиразовий чемпіон світу з боротьби (Париж, Мілан, Франкфурт, Нью-Йорк).

125 років тому народився **Іван Полтавець-Остриця** (1890-1957), український військовий, політичний і державний діяч гетьманського уряду (в екзилі).

27 Неділя 17-та після П'ятидесятниці. Гл. 7.
Воздвиження

140 років тому народився **Олександр Матвійович Вербицький** (1875-1958), український архітектор, інженер, педагог.

120 років тому народився **Володимир Олександрович Кобилянський** (1895-1919), український поет.

Юрій Горліс-Горський (14 січня 1898, с. Демидівка на Полтавщині — 27 вересня 1946, Аугсбург, ФРН) — український військовий і громадський діяч, письменник, старшина Армії УНР.

Автор прозових творів „Отаман Хмара”, „Холодний Яр” та ін.

28 Пн.

Радянсько-німецький договір про дружбу (1939)

Договір про дружбу та кордони між СРСР та Німеччиною — договір укладений між Третім Рейхом та Радянським Союзом 28 вересня 1939 року після спільного вторгнення до Польщі. Підписаний міністром зовнішніх справ Німеччини Ріббентропом та Народним комісаром закордонних справ СРСР Молотовим. Доповнював укладений раніше пакт Молотова-Ріббентропа від 23 серпня.

Яким Сомко (1619-1663) — український військовий, політичний і державний діяч. Наказний гетьман Війська Запорозького, голова козацької держави в Лівобережній Україні (1663 — 1 місяць).

Василь Нечипорович Золотаренко (?-

1663) — ніжинський полковник (1659-1663).

Василь Золотаренко походив з козацького роду. Разом із братом — наказним гетьманом Іваном Золотаренком — брав участь у російсько-польській війні 1654-1667. Відзначився при облозі Смоленська.

18 вересня 1663 Василь Золотаренко був страчений у Борзні разом з Якимом Сомком, полковниками: чернігівським — Йоаникієм Силичем, переяславським — Афанасієм Шуровським, ніжинським осавулом Павлом Килдієм.

Білоцерківський мирний договір 1651 — договір між польським урядом і гетьманом України Богданом Хмельницьким, укладений в Білій Церкві.

Богдан Хмельницький використав Білоцерківський договір для перепочинку і підготовки нового воєнного виступу проти Польщі. Після початку воєнних дій Білоцерківський договір в травні 1652 був анульований Б. Хмельницьким.

Заснування Київської Духовної Академії

Академія була заснована князем Ярославом Мудрим, сином Володимира Великого. Як пише автор «Історії Русів»: «Ярослав Володимирович, який поширив і утвердив Християнство, уложив через обраних мужів Руські закони, заснував у Києві головну школу Богослов'я та інших красних наук з багатою, із Греції виписаною, бібліотекою».

29 Вт.

170 років тому народився **Іван Карпович Карпенко-Карий (Тобілевич)** (1845-1907), український драматург.

Михайло Сергійович Грушевський (1866-1934) — професор історії, організатор української науки, політичний діяч і публіцист. Голова Центральної Ради Української Народної Республіки (1917-1918). Багаторічний голова Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові (1897-1913), завідувач кафедри історії Львівського університету (1894-1914), дійсний член Чеської АН (1914), ВУАН (1923) та АН СРСР (1929), автор понад 2000 наукових праць.

Бабин Яр (1941) — урочище на північно-західній околиці Києва. Простягається від вулиці Фрунзе в напрямку вулиці Мельникова між Кирилівською церквою і вулицею Олени Теліги.

Перша згадка — у 1401, коли володарка цієї землі жінка-шинкарка («баба») продала її Домініканському монастирю.

Бабин Яр став всесвітньо відомим через масові розстріли, переважно євреїв, у 1941-1943 роках, здійснені німецьким окупаційним командуванням під час Другої світової війни.

Загальна кількість знищених у Бабиному Яру — приблизно від 100 до 200 тисяч осіб.

30 Ср.

Міцц. Віри, Надії, Любові та матері

їхньої Софії (137)

Битва на Синіх Водах (Синьоводська битва; вірогідно між 24 вересня — 25 грудня 1362) — битва, що відбулася на річці Сині Води між литовсько-руським військом Великого князя Литовського Ольгерда Гедиміновича та ордами монголо-татарських правителів на Поділлі, поблизу фортеці Торговиці (тепер село Новоархангельського району Кіровоградської області).

Унаслідок здобутої перемоги Ольгерд відвоював у татар Київ і захоплене ними у середині 13 століття Поділля і розширив свої володіння далеко на південь у напрямку до Чорного моря.

Перемога литовсько-руського війська у Синьоводській битві задовго до Куликовської битви 1380 року підірвала могутність Золотої Орди і поклала початок звільненню східнослов'янських народів від монголо-татарського іга.

115 років тому народилася **Параска Олексіївна Березовська** (1900 — після 1964), українська майстриня художньої вишивки.

Жовтень

Депортація українців із Західної України 1947 р.

Ой, над полем

(пісня)

Ой, над полем кружляв орел.
Колосилася пшениця, грала хвилями.
Знайди, орлику, нашу воленьку,
Нашу доленьку врятуй своїми крилами.

Калиновими, волошковими,
Солов'їними слізьми
рушник наш вишитий.
Україною журавлиною
Покотилось знову
чорним сонцем лишенько.

Жовто-синя кров закипає знов.
Над Дніпром стоїть Тарас,
сповитий мрією:
«Ой, народе мій, у пільмі німій
Возведи тризуб, мов щит, над Україною!..»

І воскресне край – вишиваний рай, -
У священній тиші Богові помолиться.
Веселковою диво-мовою
Від Карпат до Сходу заспіває вольниця.

Яна Сілецька

1 Чт.

Ярослав Осмомисл (?-1187) — князь галицький (1153-1187).

Успадкував Галич по смерті батька — князя Володимира Володаревича, засновника Галицької держави. Мудрою політикою за 35-річного князювання Ярослав Осмомисл створив могутню державу, з якою рахувалися всі його сусіди.

Валер'ян Львович Поліщук (1897, с. Більче Боремельської волості Дубенського повіту Волинської губернії — 9 жовтня 1937, Сандармох), український письменник — поет і прозаїк, літературний критик і публіцист.

Окремими виданнями побачили світ понад 50 його книжок, серед яких найпомітніші — «Книга повстань» (1922), «Дума про Бурмашиху» (1922), «Розкол Європи» (1925), «Пульс епохи» (1927), «Григорій Сковорода» (1929) та інші.

23 квітня 1932 року під приводом недостатнього зв'язку з письменницькими масами й зловживань вузькогруповою політикою, влада розпускає так звані пролетарські, а разом з ними й всі інші письменницькі організації. Натомість було створено Всесоюзну Спілку Советських Письменників з виразно комуністичною ідеологією. На чолі Спілки поставили

Максима Горького. Українських письменників жорстко підпорядкували російському центру.

Всі, хто так чи інакше продовжував орієнтуватися на Захід, на Європу, хто не бажав іти московським шляхом, хто пробував і далі експериментувати з формою, були приречені на знищення. Не оминула ця доля й Валеріана Поліщука. Наприкінці 1934 р. його, разом із М. Любченком, М. Кулішем, Г. Епіком, В. Підмогильним, В. Вразливим, Є. Плужником, В. Штангеем, Г. Майфетом, О. Ковінькою було звинувачено у приналежності до так званого Центру антирадянської боротьбистської організації й заарештовано.

На закритому засіданні виїзної сесії Військової колегії Верховного Суду СРСР 27-28 березня 1935 року Поліщуку винесено вирок: 10 років ізоляції в концтаборах. Він так і не вийшов на волю, бо наприкінці 1937 — на початку 1938 року окрема «трійка» УНКВД по Ленінградській області (голова — Л. Заковський, члени — В. Горін та Б.Позерн, секретар — Єгоров) оформила низку групових справ, засудивши до розстрілу 1825 соловецьких в'язнів, яких було переведено на тюремний режим (СТОН). За справою № 103010/37 р. найбільше було засуджено до розстрілу саме українців — Омеляна Волоха, Марка Вороного, Миколу Зерова, Антона Крушельницького, Миколу Куліша, Леся Курбаса, Юрія Мазуренка, Валеріана

Підмогильного, Павла Филиповича, Кліма Поліщука...

Серед них був і Валеріан Поліщук.

2 Пт.

Блгв. вел. кн. Ігоря Чернігівського та Київського (1147)

Раїса Савеліївна Лиша (1941, Єлисаветівка, Дніпропетровська область) — українська поетеса, художниця, редактор газети “Наша Віра”.

3 Сб.

Мчч. та сповв. Михаїла, кн. Чернігівського і боярина його Феодора, чудотворців (1245)

Микола Прокопович Василенко (14 лютого 1866, Есмань, Чернігівська губернія — 1935, Київ) — український вчений-історик, громадський та політичний діяч. Член ТУП. 1917 року — член Української Центральної Ради, куратор Київського шкільного округу. За Гетьманату 1918 — голова Ради міністрів, міністр освіти, голова Державного Сенату. Взяв участь у відкритті українських університетів в Києві та Кам’янці-Подільському. Від 1920 — співробітник ВУАН. В 1921-22 роках Президент Всеукраїнської академії наук (ВУАН).

Юліян Вассиян (1894-1953) — український публіцист, громадський і політичний діяч, філософ, ідеолог ОУН,

член Проводу Українських Націоналістів.

Вибух німецько-радянської війни знову повернув його на рідну землю, до Львова, Бродів. У ці роки Ю. Вассиян активно готував теоретичні й пропагандивні матеріали для Проводу ОУН під керівництвом Андрія Мельника. У січні 1944 р. його арештувало гестапо і він опинився в концтаборі в м. Брец біля Берліна. У 1945 опинився на волі: до 1950 р. жив у різних містах Баварії, опісля переїхав у м. Чикаго в США, де й помер 3 жовтня 1953 р.

4 Неділя 18-та після П'ятидесятниці. Гл. 1
215 років тому народився Іван Іванович Горбачевський (1800-1869), український громадський і політичний діяч, декабрист.

Кирило Йосипович Студинський (1868-1941, місце смерті невідоме) — український філолог-славист, літературознавець, мовознавець, фольклорист, письменник, громадський діяч. Доктор філософії (1894), член ВУАН (з 1929, з якої виключений 1934 «за контрреволюційну діяльність», 1939 відновлений у членстві).

У 1923-1932 рр. — голова НТШ у Львові. Був примусово вивезений зі Львова більшовиками, загинув за невідомих обставин.

Юрій Клен (1891, с. Сербинівка

Волинської губернії — 30 жовтня 1947, Аугсбург, Німеччина) — український поет, перекладач, літературний критик.

5 Пн.

Всесвітний день вчителя

110 років тому народилася **Таїсія Шутенко** (1905-1975), український композитор, педагог.

Богдан-Ігор Антонич (1909, с. Новиця — 6 липня 1937, Львів) — український поет, прозаїк, перекладач, літературознавець.

Через офіційну заборону ширше знаний лише з середини 1960-х; справив значний вплив на сучасну українську поезію; філософська лірика, релігійні, космічні мотиви, відгомін лемківського фольклору і язичницької символіки; впливи Омара Хайяма, Уолта Уйтмена; прозові твори; переклади; статті літературно-критичного і теоретико-літературного характерів.

Заснування УНРади у Києві (1941)

Українська Національна Рада (УНРада) у Києві — політично-громадське надпартійне утворення передпарламентарного типу, створена 5 жовтня 1941 в Києві з ініціативи ОУН(м) під проводом Андрія Мельника. Президію УНР очолив проф. Микола Величківський, секретарями були І. Дубина і Осип Бойдуник. До складу якої увійшли відомі діячі ОУН(м) Микола Капустянський, Осип Бойдуник, Олег Кандиба-Ольжич. УНРада змогла встановити зв'язки з усіма

українськими землями, окупованими німцями, і започаткувати організацію адміністративних органів на місцях. УНРада видавала у Києві газету «Українське слово» (ред. Іван Рогач) з літературним та російськомовним додатками.

Німецька окупаційна влада (Райхскомісаріат України), незадоволена зростаючим впливом УНРади, з листопада 1941 розпочала акцію на її ліквідацію, і з січня 1942 перейшла до репресій її членів. У таких умовах ОУН(м) та Микола Величківський вирішують перейти у підпілля.

Василь Пишний (1943), священник храму Покрови в селі Рубанівському. Видавець, автор книг духовного спрямування, зокрема “Живий в помоци Вышняго”, “Вселенная, Всежизнь, Вселюбовь”, “Отаким і будь”, “Знати, щоб любити”, “Праведним належить похвала” та ін.. Василь Пишний - активний співтворець літературного процесу Придніпров'я, організатор щорічного свята Івана Манжури. Головний редактор видавництва “Навіки”, заснованого в 1991 році.

6 Вт.

Федір Андрійович Лизогуб (1851-1928) — громадський і політичний діяч. У 1901-1915 роках — голова Полтавської губернської земської управи. У 1918 р. був міністром внутрішніх справ і з 24 жовтня

1918 — головою Ради міністрів Української держави. Помер у Белграді.

Сергій Павлович Шелухін (1864-1938) — український вчений, видатний юрист, відомий історик, дипломат, громадський і політичний діяч, представник народницько-демократичного напрямку української політичної думки міжвоєнного періоду, письменник (писав вірші під псевдонімом С. Павленко), педагог, член п'яти наукових товариств.

Увійшов в історію українського державотворення як член Центральної Ради, генеральний суддя УНР, міністр судових справ в уряді В.Голубовича, Голова української делегації на мирних переговорах з РРФСР у червні 1918., член української делегації на мирних переговорах у Парижі в 1919 р., виконуючий обов'язки міністра в уряді В.Чехівського тощо.

Неординарна постать С.Шелухіна, його наукові та публіцистичні праці замовчувалися радянською історіографією. Про нього навіть згадки не було не стільки у монографіях чи підручниках, а навіть в енциклопедіях чи довідниках, виданих у радянський час.

25 грудня 1938 р. у Празі перестало битися серце правознавця й історика, громадського й політичного діяча, одного з перших Генеральних суддів та Генеральних прокурорів України, палкого поборника Української державності. Поховано

С. Шелухіна у Празі.

125 років тому народилася **Олена Курило** (1890-1946), український мовознавець.

7 Ср.

Прп. Феодосія Манявського (1629)

8 Чт.

170 років тому народився **Віктор Львович Кирпичов** (1845-1913), вчений в галузі механіки, опору матеріалів. В 1885-1898 рр. — ректор Харківського технологічного інституту

130 років тому народився **Володимир Юхимович Свідзінський** (1885, с. Маянів Вінницького повіту Подільської губернії — 18 жовтня 1941, с. Непокрите, Вовчанський район, Харківська область) — український поет, перекладач.

Життя Володимира Свідзінського обірвалося трагічно в жовтні 1941 року. Коли німецькі війська наближалися до Харкова, НКВД заарештував тих харків'ян, які ще не евакуювалися, зокрема представників української

інтелігенції. Свідзінський знав, що приречений на арешт, тому переховувався у друзів. **Але 27 вересня 1941 року був арештований. Разом із іншими арештантами його гнали під конвоєм на схід. Коли виникла загроза**

оточення німецькими загонами, арештантів в селі Непокрите загнали в покинуту господарську будівлю, яку облили бензином і підпалили.

Михайло Пилипович Кравчук (1892, Човниця, Волинь — 9 березня 1942, Колима) — український математик, академік АН УРСР (з 1929). Доктор фізико-математичних наук (з 1924), Професор Київського Політехнічного Інституту, вчитель Архипа Люльки — конструктора реактивних авіадвигунів та Сергія Корольова — конструктора радянських космічних кораблів, майбутнього академіка Володимира Челоменя. Методи М. Кравчука використані в США, Японії та інших країнах при моделюванні кібернетичної техніки. Наукові праці М. Кравчука широко використовували американські автори першого у світі комп'ютера.

Учасник багатьох міжнародних математичних конгресів. Мав широкі контакти із світовою математичною громадськістю. Співавтор першого три томного словника української математичної термінології. Наукові праці стосуються

алгебри, математичного аналізу, диференціальних та інтегральних рівнянь, теорії функцій та інших розділів математики.

21 лютого 1938 року М. Кравчука заарештували. 23 вересня 1938 р. вченого було засуджено до 20 років в'язниці та 5 років заслання. Судове засідання тривало півгодини. В останньому слові вчений просив дати йому можливість закінчити розпочату працю з математики. З Лук'янівської в'язниці його відправляють до Владивостока і далі у трюмі суховантажного судна «Джурма» морем — на Колиму, у ті лиховісні колимські золоті копальні, зокрема і в Мальдяк, де норми видобутку були утридцятьоро більшими, ніж у каторжан за царя... 9 березня 1942 року М. Кравчука не стало... («вже мертвого Кравчука вранці тричі бив наглядач металевою палицею, щоб ставав до роботи», — свідчив сусід по нарах М. Попов).

115 років тому народилася **Фаїна Григорівна Гаєнко** (1900-1965), українська актриса.

9 Пт. Ап. єв. Іоанна Богослова

10 Сб.

Дмитро Степанович Бортнянський (28 жовтня 1751 року, Глухів, Україна — 1825, Петербург) — український композитор, співак і диригент, автор 6 опер, камерно-інструментальних творів, хорових циклічних

концертів, 10 двохорних концертів, херувимських та причасних творів. Створив новий тип хорового концерту.

Михайло Опанасович Драй-Хмара (1889, Малі Канівці Золотоніського повіту, Черкаської області — 19 січня 1939, **концтабір ГУЛАГ СРСР, Колима**) — український поет, літературознавець, перекладач.

Ось що про смерть поета на Колимі повідав Михайло Добровольський, який до 1937 очолював комсомольську організацію Удмуртської АРСР:

“Був у мене на Колимі друг незабутній, ще й тезко, — український поет, професор — знавець мов і літератур... Прізвище поет мав якесь чудернацьке з двох окремих слів, одна половина ніби як німецька, а друга — українська. Якщо ж перекласти по-російському, то буде «три тучи»...

...Одного сонячного квітневого дня 1939 р., коли було по-колимськи відносно тепло, а наша бригада поралася на дорозі, до нас наблизилося легкове авто — «емка». Конвой вишикував шеренгою бригаду із сорока доходяг.

З «Емки» вилізли троє із сусманського управління, притримуючи при боках маузери. Усі, як завжди тоді, «під мухою»... Підійшли.

Конвой щось їм доповів... Один із трьох повільно витяг маузер із дерев'яної кобури і, підійшовши за кілька кроків до першого в'язня, — трах, до п'ятого — трах... Ми з Драєм стояли аж у четвертому десятку поряд, а з другого боку стояв київський студент Володя, з чиїм батьком Драй дружив колись у Кам'янці. Отож, коли почали нізащо розстрілювати щоп'ятого, Драй умить обрахував, що під кулю потрапить саме студент Володя...

Щойно кат наблизився до чергової п'ятірки, до Володі, як Драй рвучко відштовхнув студента і став на його місце зі словами: «Не чіпай, кате, молоде життя, бери моє»... З цими словами він плюнув прибульцеві межи очі... Все відбулося блискавично... Тієї ж миті кат упритул випустив у груди Драя решту набоїв... Драй ще встиг прохрипіти «Гад!..» і, відштовхнувшись правицею від мого лівого плеча, бездиханно упав горілиць із розплющеними в небо очима...”

Віктор Платонович Петров (1894, Катеринослав — 8 червня 1969 Київ) — український письменник, філософ, соціальний антрополог, літературний критик, археолог, історик і культуролог. Писав також під псевдонімами В. Домонтович та Віктор Бер. Разом з Валеріаном Підмогильним, Петров започаткував жанр українського інтелектуального роману, а також жанр романізованої біографії.

11 Неділя 19-та після П'ятидесятниці. Гл. 2
Собор прпп. отців Києво-Печерських,
у Ближніх печерах

110 років тому народився **Віктор Андрійович Кравченко** (1905, Катеринослав — 25 лютого, 1966 Нью-Йорк) — інженер, письменник, відомий радянський дисидент, «неповерненець», автор книги спогадів «Я обираю волю». Вчився разом з Леонідом Брежнєвим у Дніпродзержинському металургійному інституті, був його другом.

Через рішення Кравченка відмовитися від Радянського Союзу постраждали його численні родичі. Їх переслідували, позбавляли волі. Тридцятьоро із них, або й більше, були вбиті, серед них його батько, мати і брат.

За ним постійно слідкували агенти НКВС, а потім КДБ.

1966 року Кравченко загинув за підозрілих обставин у своїй квартирі на Манхеттені.

13 Вт.

Свт. Михаїла, першого митр. Київського і всієї Русі (992)

135 років тому народився **Василь Онуфрійович Кудрик** (1880-1963), український освітній діяч, поет, письменник-полеміст, редактор, журналіст, священик.

14 Серeda
Покрова Пресвятої Богородиці

Рубанівське

Отець Василь у нім священнодіє,
Живе у щирім слові віщий Дух,
Він душу добродіянням овіє,
Щоб Божий глас в селі цім не заглух.

О не зникай на кращі дні, надіє,
Тебе ж зберіг козацький відчайдух!
Провісна зірка в небесах зоріє,
Хоч під водою зник Великий Луг.

Забудьмо, брате, прикру суєту,
Нехай обходить вас пора похмура.
Ви здавна мали вдачу нескупу.

Хай не торкнеться вас важка зажура
В Рубанівськім, у рідному степу,
Де добру долю виглядав Манжура.

Сергій Бурлаков

День Українського Козацтва
День захисника Вітчизни

Бартоломей Зиморович (20 серпня
1597, Львів — 1677, там же) — поет, історик,
бургомістр Львова.

Створення УПА (1942)

Українська повстанська армія (УПА) — озброєне крило Організації українських націоналістів. Розпочала свою діяльність з весни 1943 року.

УПА діяла до 1953 року. З 1943 по 1950 роки Головним Командиром УПА був генерал Роман Шухевич, з 1950 по 1954 — Василь Кук.

15 Чт.

Заснування Києво-Могилянської академії (1615)

Києво-Могилянська академія була заснована на базі Київської братської школи. 1615 року, ця школа отримала приміщення від шляхтянки Галшки Гулевичівни. Деякі вчителі Львівської та Луцької братських шкіл переїхали викладати до Києва. Школа мала підтримку Війська Запорозького і зокрема гетьмана Сагайдачного.

Києво-Могилянська академія — стародавній навчальний заклад в Києві, який під такою назвою існував від 1659 до 1817 року. Засновником Академії є Петро Могила.

Степан Андрійович Бандера (1 січня 1909, Старий Угринів, Івано-Франківської області — 1959, Мюнхен, ФРН) — український політичний діяч, ідеолог і теоретик українського націоналістичного руху XX століття.

Степан Бандера і Ярослав Стецько були

авторами Акту проголошення Української Держави 30 червня 1941 року. 5 липня 1941 року Бандеру помістили під домашній арешт, а з 15 вересня 1941 року в центральну Берлінську тюрму. З початку 1942 року по серпень 1944 року перебував у концтаборі Заксенгаузен в бункері «Целленбау». У вересні 1944 року його звільнили і запропонували участь в керівництві антирадянського збройного руху в тилу Червоної армії, однак Бандера відхилив пропозицію і на співпрацю не погодився.

Радянський уряд уповноважив КДБ вчинити вбивство Степана Бандери в Мюнхені, ФРН. Це здійснив радянський агент Богдан Сташинський 15 жовтня 1959 року.

Після розпаду СРСР для багатьох українців

ім'я Степана Бандери стало символом боротьби за незалежність України.

155 років тому народилася **Софія Віталіївна Тобілевич** (1860-1953), українська актриса, перекладачка, письменниця, етнограф.

16 Пт.

Прп. Діонісія, затворника **Києво-Печерського (XV)**

Памфіл Данилович Юркевич (1826-1874) — український філософ і педагог.

З 1851 викладав філософію (з 1861 — професор) у Київській Духовній Академії.

1861 його призначено професором Московського Університету на кафедрі філософії. Серед його студентів були майбутній російський філософ В. Соловйов, який високо цінив виклади й творчість свого учителя, а також історик В. Ключевський.

110 років тому народився **Денис Миколайович Калюжний** (1900-1976), український гігієніст і освітній діяч.

Петро Григорович Григоренко (1907, Борисівка, Запорізька область — 21 лютого 1987, Нью-Йорк) — радянський генерал-майор, правозахисник. Виступав на захист кримських татар та інших депортованих народів. У 1964 за легальну правозахисну діяльність розжалуваний у рядові і позбавлений усіх державних відзнак. Перебував у радянських тюрмах, таборах і «психушках». З 1977 р. проживав у США.

Помер у США, спочиває у Баунд-Брук.

Першою постаттю у дисидентському русі середини 1970-х років у Москві був академік, автор водневої бомби Андрій Сахаров. Влада не сміла його арештувати і терпіти не могла, тому десь 1973 року вивезла з Москви до Нижнього Новгорода під нагляд КДБ.

У цей час генерал Григоренко стає центром дисидентства Радянського Союзу, координатором діяльності Української та Московської гельсінських груп. Комуністична влада розгубилася, адже групи створені для сприяння. Кому? — Владі. Сприяння у чому? — У виконанні нею гуманітарної частини Заключного акту Гельсинської наради. Та оговтавшись після несподіванки, чекісти взялися репресувати членів Гельсинських груп. Григоренка у листопаді 1977 року спровадили за кордон, нібито на операцію, а потім позбавили громадянства і заборонили повертатися в СРСР. Помер Петро Григорович на вигнанні у США 1987 року, не доживши 4 роки до проголошення України незалежною державою.

17 Сб.

Прпп. Елладія і Онисима, затворників
Києво-Печерських (XIII)

25 років тому відбулась Студентська
революція (1990)

Революція на граніті — кампанія
широкомасштабних акцій ненасильницької
громадянської непокори, організована

українською молоддю, переважно студентами. Протести тривали з 2 по 17 жовтня 1990 року в Україні.

Протести завершилися підписанням постанови ВР УРСР, яка гарантувала виконання усіх вимог учасників протесту.

Головними вимогами молоді були:

- недопущення підписання нового союзного договору;
- перевибори Верховної Ради УРСР на багатопартійній основі не пізніше весни 1991 року;
- повернення на територію УРСР українських солдатів, а також забезпечення проходження військової служби юнаками-українцями виключно на території республіки;
- націоналізація майна Компартії України та ЛКСМУ;
- відставка голови Ради Міністрів УРСР Віталія Масола.

18 Неділя 20-та після П'ятидесятниці. Гл. 3.

Прпп. Даміана, пресвіт., цілителя (1071), Єремії (1070) і Матфея (1075) прозорливих

135 років тому народився Володимир Жаботинський (1880-1940), єврейський та український письменник, журналіст, громадсько-політичний діяч.

130 років тому народився Микола Михайлович Баженов (1885-1962), український і російський мовознавець, літературознавець, педагог.

105 років тому народився Андрій

Васильович Бронський (1910-1942), український письменник, літературознавець.

19 Пн.

Собор руських учених (1848) — перший просвітницький з'їзд у Галичині, скликаний Головною Руською Радою з ініціативи письменника Миколи Устияновича.

Відбувся у Львові з 19 по 26 жовтня 1848 року з участю 118 осіб.

На засіданнях секцій вироблено пропозиції про заснування господарського та історичного товариств, охорону пам'яток історії та культури, видання популярного підручника історії України. Собор руських учених накреслив широку програму організації української науки і народного шкільництва.

135 років тому народився **Олекса Теодотович Назарійв** (1880-1918), український бібліограф, критик.

105 років тому народився **Федір Федорович Манайло** (1910-1978), український живописець.

20 Вт.

Прп. Сергія Послушного, Києво-Печерського (XIII)

Берестейська унія — рішення Київської митрополії об'єднатися з Апостольською Столицею (Ватикан) у 1596 р. за умов підлеглості православних Папі Римському, визнання основних католицьких догм і

збереження православної обрядності. Унію формально й офіційно проголошено на церковному соборі в Бересті (Брест) 1596 року.

21 Ср.

130 років тому народився **Петро Петрович Будников** (1885-1968), український хімік.

Депортація із Західної України (1947)

Операція «Захід» — примусове виселення жителів Західної України, проведене 21 жовтня 1947 року. Головним завданням операції було послабити український визвольний рух на Західній Україні. Протягом одного дня з Західної України депортували понад 76 тис. осіб (А в документах українського підпілля фігурувала цифра 150 тис. вивезених осіб).

На всіх них чекали каторжні роботи в копальнях Сибіру.

22 Чт.

Дмитро «Байда» Іванович Вишневецький (?-1563) — український козацький ватажок, гетьман.

Після закладення ним фортеці на острові Мала Хортиця, яку будували так, як вважав за потрібне Д. Вишневецький, і розпочали цю справу,

можливо, 1552 року. Тоді ж козаки вибрали його своїм гетьманом.

Д.Вишневецький потрапив у полон. За наказом султана, Д.Вишневецького, двох його товаришів Івана П'ясецького було страчено (скинуто на гак).

145 років тому народився Іван Олексійович Бунін (1870-1953), український та російський письменник, перекладач.

105 років тому народилася Параска Юхимівна Амбросій (1910-1997), українська народна поетеса.

23 Пт.

Свт. Амфілохія (1122). Собор Волинських святих

24 Сб.

Прп. Феофана, посника Києво-Печерського (XII)

Лук'ян Кобилиця (1812-1851) — громадський і політичний діяч, керівник селянського руху на теренах австрійської частини Буковини в 1840-их р.р.

Микола Федотович Біляшівський (1867, м. Умань — 26 квітня 1926) — український археолог, етнограф, мистецтвознавець, громадський діяч.

Один із засновників та дійсний член Української Академії Наук (від 1919 року); член НТШ у Львові та Всеукраїнського археологічного комітету.

70 років тому (1945) відбулось **заснування ООН**. Організація Об'єднаних Націй — глобальна міжнародна організація, заснована на конференції у Сан-Франциско на підставі Хартії Об'єднаних Націй. Декларованою метою діяльності організації є підтримання і зміцнення миру і міжнародної безпеки та розвиток співробітництва між державами світу. Україна є співзасновником ООН.

Юрій Фоменко (1966). Навчався в Сільськогосподарському інституті м. Дніпропетровська.

“Коли я народився, була осінь. Жовтий лист падав на мокру землю. Запах осінніх трав лиш злегка нагадував їх ще нещодавно пишну велич. І серед тої осені пішов я по молодій отаві в життя. На північ ліс, а на південь степ. На північ до Холодного Яру, а на південь безкрайній херсонський степ. І я на тій межі, посеред хутора, між людей. Людей з великої літери, що жили своє життя достойно, маючи тяжко зароблений шматок хліба та чесну славу. Ходив з хутора за наукою, ходив до армії, пішов до міста долі шукать. Та повертався все одно. Повертався після навчання, військової служби, повертаюсь щоб знайти себе. Повертаюсь у своїх нарисах до людей, котрі мали своє місце в історії.”

**25 Неділя 21-ша після П'ятидесятниці. Гл. 4
І собор УАПЦ (1921)**

На Першому Всеукраїнському Православному Церковному Соборі в Києві 14-30 жовтня 1921 р. проголошено три основні засади УАПЦ — автокефалію, соборноправність, українізацію.

26 Пн.

Прп. Веніаміна, затворника Києво-Печерського (XIV)

Нікола Артемійович Терещенко (1819, Глухів, Чернігівська губернія — 19 січня 1903, Київ) — український підприємець та благодійник.

Він був дуже зайнятий управлінням заводами і торгівлею, але займався і суспільною діяльністю.

130 років тому народився **Андрій Васильович Ніковський** (1885, Малий Буялик Херсонської губернії — 1942, Ленінград) — громадський і політичний діяч, активний член ТУП і УПСФ, літературознавець, мовознавець, журналіст.

Офіційна радянська критика вбачала в ньому представника «внутрішньої еміграції» в Україні. 1929 року разом з Єфремовим був ув'язнений, засуджений у 1930 р. як один із імовірних керівників Спілки визволення України. Смертний вирок Ніковському, оголошений на процесі, було замінено на вісім років ув'язнення.

100 років тому народився **Микола Сергійович Полуктов** (1910-1986),

український вчений в галузі аналітичної хімії.

27 Вт.

Прп. Миколи Святоші, кн.
Чернігівського (1143)

Слободищенський трактат (1660) — договір, укладений гетьманом Юрієм Хмельницьким з Польщею в Слободищі, коло м. Чуднова 27 жовтня 1660.

Слободищенський трактат скасовував не вигідні для України, продиктовані Московією Переяславські статті 1659, розривав союз із московським царем і відновлював державний зв'язок України з Річчю Посполитою.

105 років тому народився Мирослав Стиранка (1910-1996), український журналіст, громадський діяч, редактор «Українського слова».

Іван Павлович Лисяк-Рудницький (1919, Відень, Австрія — 25 квітня 1984, Едмонтон, Канада) — історик української суспільно-політичної думки, політолог, публіцист. Автор праць з історії, що відкривали Європі та світу Україну.

28 Ср.

Сщмч. Лукіана Києво-Печерського (1243)

Бучацький мир (1672) — мирний договір між Річчю Посполитою і Османською імперією, укладений 28 жовтня 1672 року в місті Бучачі. Договір підвів підсумок першого етапу польсько-турецької війни, у ході якої

козацьке військо Петра Дорошенка воювало проти поляків у союзі з турками.

Федір **Людвігович**

Ернст (9 листопада 1891, Київ — 1942) — український історик, мистецтвознавець, музеєзнавець. Автор найкращого довоєнного путівника по Києву (1930).

16 липня 1941 року Ернста заарештовано, а 28 жовтня 1942 року розстріляно.

120 років тому народився **Михайло Гервасійович Йогансен** (1895, Харків — 27 жовтня 1937, Київ) — український поет, прозаїк, перекладач, критик, лінгвіст, сценарист. Один із засновників ВАПЛІТЕ.

18 серпня 1937 заарештований у своїй харківській квартирі в будинку «Слово». На допитах не приховував своїх політичних поглядів: «В бесідах з Епіком, Вразливим я говорив, що Остап Вишня — ніякий не терорист. Що саджають людей безвинних у тюрми».

Розглянувши на закритому засіданні 26 жовтня 1937 року судово-слідчу справу Михайла Йогансена, Військова Колегія Верховного Суду СРСР винесла вирок:

«Йогансена М. Г. засудити до вищої міри

кримінального покарання — розстрілу з конфіскацією всього майна, що належить йому особисто. Вирок остаточний і на підставі Постанови ЦВК СРСР від 1 грудня 1934 року підлягає негайному виконанню».

27 жовтня 1937 Йогансена розстріляно в Києві.

Закон про державність української мови (1989)

Закон «Про мови в Українській РСР», прийнятий 28 жовтня 1989, ще до проголошення незалежності України. Закон став першим вагомим здобутком національно-демократичних сил і закріпив позиції, які на той час здобули українська інтелігенція та національний рух.

29 Чт.

Прп. Лонгина, вратаря Києво-Печерського (XIII)

Єпифаній Славинецький (?-1675) — український поет, ієромонах, перекладач, філолог, оратор, богослов. Послідовник чеського педагога й ученого Яна Коменського.

Початок роботи Комісії Молотова (1932)

Вже в листопаді 1932 року комісією Молотова було запроваджено систему спеціальних бригад з видобуття зерна («червоних валок»). Загалом, до таких бригад входило понад 110 тисяч бандитів, які одержували певний відсоток від вилученого зерна і харчів.

2010 року судовим розглядом завершилася кримінальна справа за фактом здійснення злочину геноциду (Голодомору). Винними суд визнав сім вищих керівників СРСР та УСРР, а саме генерального секретаря ЦК ВКП(б) Йосипа Сталіна, секретарів ЦК ВКП(б) Лазара Мойсейовича Кагановича та Павла Постишева, голову Раднаркому СРСР В'ячеслава Молотова, генерального секретаря ЦК КП(б)У Станіслава Косіора, другого секретаря ЦК КП(б)У Менделя Хатаєвича, голову Раднаркому УРСР Власа Чубара.

110 років тому народився **Степан Бен** (1900-1939), український поет.

Сергій Ковика-Алієв (1956, на Приоріллі, с. Бабайківка). Художник.

30 Пт.

Михайло Львович Бойчук (1882, Романівка, Тереховлянський район, Тернопільська область — 13 липня 1937, Київ) — український художник, маляр-монументаліст, лідер групи «бойчукістів». Член НТШ (1912), УНТ (1917). Один із засновників монументального мистецтва України 20 ст. Представник Розстріляного відродження.

У листопаді 1926 — травні 1927 Бойчук разом із дружиною Софією Налепинською-Бойчук, учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром мали творчу подорож до Німеччини, Франції, Італії. Поїздка за кордон стала однією з формальних підстав

для їхнього арешту та звинувачення у «шпигунстві» й участі в «контрреволюційній організації».

25 листопада 1936 органи НКВС заарештували Михайла Львовича Бойчука, а 13 липня 1937 в Києві разом з його

талановитими учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром розстріляли.

Степан Ленкавський (6 липня 1904, Угорники, біля Івано-Франківська — 1977, Мюнхен) — український політичний діяч, публіцист, один із ідеологів Організації Українських Націоналістів.

Автор «Декалогу» («Десять заповідей українського націоналіста», 1929), в якому виклав основні морально-етичні засади учасника національно-визвольних змагань.

31 Сб.

Марко Данилович Безручко (1883, м. Токмак, Запорізька область — 10 лютого 1944, м. Варшава, Польща) — військовий діяч, генерал-хорунжий Армії УНР.

Дні хороші, дні погожі
Осінь нам дарує
І чим-небудь що день Божий
Очі очарує.

Що день Божий, то картина
Нова перед нами.
Осінь любо, як дитина,
Грає кольорами,

Вона грає гарячими,
Пензлями махає,
В захопленні дитячому
Барви проливає.

Кине полум'ям до клена,
Багрянцем в калину,
Лиш в одній порі зелену
Залиша ялину.

А берез кучеряву
Та вербу над ставом
В пишні шати одягає,
В ризи золотаві.

Тепло, лагідно і тихо
На землі і в небі.
Десь потойбіч нудить лихо
Без мене й без тебе.

Осінь – добра господиня,
Не журить, не лає...
І така вже благостиня
Душу обіймає.

Так би й жити в цім чудовім
Обожненім Світі
В мирі, злагоді й любові,
Як в бабинім літі.

Дні хороші, дні погожі
Осінь нам дарує
І чим-небудь що день Божий
Очі очарує.

Жовтень 2007

Михайло Пишний

Листопад

Сандармох — лісове урочище в Медвеж'єгорському районі Республіки Карелія, де на площі 10 гектарів у 1930-х роках органи НКВС розстріляли понад 9500 осіб 58 національностей. Загалом більшовики знищили 80 % української творчої інтелігенції

Любила Дарина вставати раненько,
Любила, щоб в хаті
було чепурненько.
Ще півні, ще треті своє не співали
Вона біля печі уже чаклувала.

Хоч трішки протопить,
в макітрі почовга
Й зготує дитині сніданок з нічого.
А доня ще ніжиться десь на печі
І сняться дитині смачні калачі...

...Дитина проснулась, дитина дивує:
Чому це матуся так довго ночує?
Чому це під нею холодна ряднина?
Чому це так міцно
спить мама Дарина?

Чому ще не топлено в хаті сьогодні?
І щічки і руці у мами холодні.
І вже перекинувсь
на полудень ранок,
А мамця не пореє доні сніданок?

Чому вона голосу доні не чує?
Чи, може, прикинулась,
може, жартує?
Та чому у хаті так сумно і тихо
І мамця, здається,
вже зовсім не диха?..

Не крук то, не ворон
над хатою криче,
То страх заповзає
в серденько дитяче.
Дитина злякалась, дитина шепоче:
- Матусю, прокинься!..
Я їстоньки хочу!

І просить, і плаче, і кличе її...
У відповідь тиша у хаті стоїть...
А вдень якісь люди до хати зайшли,
Дарину в ряднині кудись віднесли.

Сказали, що мамця надовго заснула,
Бо, бач, повечеряти вчора забула...

Михайло Пишний

1 Неділя 22-га після П'ятидесятниці. Гл. 5

Іван Іванович Манжура (1851,

Харків — 15 травня 1893, Катеринослав) — український поет, фольклорист, етнограф, журналіст, лексикограф, перекладач з російської та німецької мови. Також історик і соціолог, професійний збирач гербаріїв флори Дніпропетровщини.

З Іваном Григоровичем Василенком, Катеринославським поміщиком, губернським гласним Катеринославського земства і повітовим гласним Олександрівського земства, Іван Манжура познайомився ще в 70-і роки XIX ст..

Талановитий безпритульний юнак зацікавив поміщика. Він запросив його до себе в економію (с. Григорівка, нині с. Рубанівське) на посаду прикажчика. За допомогою І.Василенка Манжура обходив багато сіл губернії, зібрав цінний фольклорний матеріал, який передав до Південно – Західного відділу Російського Географічного Товариства.

Манжура завжди захоплювався героїчною людиною, яка не шкодує сил і власного життя в боротьбі за щастя народу. В поемах-казках „Трьомсин Богатир”, „Іван Голик” він створив реалістичні, не зважаючи на казкову основу, образи богатирів, у яких знайшли відображення народні ідеали і уявлення про людину-героя, подвижника.

В основу сюжету „Трьомсина Богатиря” І. Манжура поклав народні спогади,

казки, записані ним у с. Трьомсинівці Олександрівського повіту та Царедарівці Павлоградського повіту: „Іван Іванович, руський царевич та морське государство”, „Трьомсин - синеня”, „Безрука царівна”. Казкові події І. Манжура переніс в часи запорізького козацтва. Казка “Трьомсин Богатир” має посвяту „Шановному Івану Григоровичу Василенкові”.

130 років тому народився **Маркіян Терлецький** (1885-1963), український педагог, громадський діяч, історик, редактор (США).

Листопадовий зрив у Львові (1918)

Першолистопадове повстання — організоване в ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 року Українською Національною Радою силами Українських січових стрільців в Королівстві Галичини і Волині з метою встановлення влади Української Держави (перейменованої згодом на Західноукраїнську народну республіку).

80 років тому народився **Олександр Федосійович Зайвий** (1935, с. Могилів Царичанського р-у — 1999), поет.

2 Пн.

Митрополит Рафаїл (Заборовський) (1676, Зборів, нині Тернопільська область, Україна — 22 жовтня 1747, Київ) — український церковний, громадський та освітній діяч.

3 Вт.

Прп. Іларіона, схимника Києво-Печерського (ХІ)

Дмитро Никанорович Фальківський (1898, село Великі Лепеси — 16 грудня 1934, Київ) — український поет, прозаїк, перекладач, сценарист.

В зв'язку з убивством Кірова його разом з Г. Косинкою, О. Влизьком, К. Буревієм та іншими ув'язнено, а незабаром розстріляно у групі двадцять вісьмох осіб української творчої інтелігенції.

Розстріл 265 українських інтелектуалів у Сандармосі (1937)

Сандармох — лісове урочище в Медвеж'єгорському районі Республіки Карелія, за 19 км від м. Медвеж'єгорськ, неподалік від м. Повенець, де у 1930-х роках органи НКВС розстріляли понад 9500 осіб 58 національностей.

Встановлено, що Сандармох є спеціальною територією, яка використовувалася органами НКВД СРСР для проведення масових страт цивільного населення. Зокрема, об'єкт Сандармох став місцем розстрілу соловецького тюремного етапу 1937 року, в якому перебували відомі діячі культури, науки, військовики, технічна інтелігенція, священство. Серед убитих — священник з Ватикану, котрий збирав дані про порушення прав людини в Радянському

Союзі, видатні майстри культури, вчені, військові, державні діячі, священнослужителі з країн, окупованих СРСР, 198 осіб — вихідці з України, зокрема митці Лесь Курбас, Микола Куліш, Микола Зеров, Марко Вороний, Валер'ян Підмогильний, професори-історики Олександр Бадан-Яворенко, Сергій Грушевський, Володимир Чехівський, письменник та міністр освіти УНР Антін Крушельницький та ін..

Органи НКВД, а згодом МГБ, КГБ СРСР та ФСБ РФ приховували місце масових убивств від родичів загиблих та громадськості. Внаслідок спецоперації чекістів восени 1937 р. слід соловецького етапу взагалі «загубився». Багато років існувало припущення, що людей втопили в Білому морі. Однак 1995 р. зусиллями директора Санкт-Петербурзького науково-дослідного центру «Меморіал» Веніаміна Іофе в архівах Регіонального управління ФСБ РФ в Архангельську знайдено оригінали документів, зокрема «альбом» розстрільних протоколів. Відповідальним за виконання вироків і одним з безпосередніх виконавців масових убивств протягом 27 жовтня і 1-4 листопада був капітан держбезпеки Михайло Матвеев, заступник начальника АГУ УНКВД Ленінградської області. Йому асистував помічник коменданта УНКВД Георгій Алафер.

2 липня 1997 р. спільна експедиція Карельського і Петербурзького «Меморіалів», у складі якої були, зокрема, Юрій Дмитрієв (Петрозаводськ), Ірина Фліге та Веніамін Іофе,

виявила місце злочину сталіністів неподалік автомобільної траси Медвеж'єгорськ — Повенець.

2004 року карельське товариство українців «Калина» спорудило гранітний козацький хрест «Убієнним синам України».

4 Ср.

Початок повстання Івана Мазепи (1708)

7 листопада 1708 року Іван Мазепа перейшов на бік Карла XII і звернувся до козацького війська з яскравою промовою: “Братія, прийшла наша пора; скористаємось цим випадком: помстимося москалям за їх тривале насилля над нами, за всі скоєні ними жорстокості й несправедливості, збережемо на майбутні часи нашу свободу і права козацькі од їх посягань! Ось коли надійшов час скинути з себе їх остогидле ярмо й зробити нашу Україну країною вільною й ні від кого незалежною.”

120 років тому народився Василь Васильович Кучабський (1895, с. Волиця, Львівська область — 28 червня 1971, Бланкенбург, НДР) — український історик, публіцист, політик, громадський і військовий діяч; учасник Першої світової війни у складі Українських січових стрільців, автор перших українських підручників з військової справи.

Дмитро Семенович Клячківський (1911, м. Збараж, Тернопільська обл. — 12 лютого 1945, між селами Оржівські хутори,

Рівненський район та
Суськ, Костопільський
район Рівненської
обл.). Провідник ОУН,
організатор і перший
командир УПА на Волині.

12 лютого 1945
року загинув у бою з
переважаючими силами
НКВС біля Оржівських
хуторів Клеванського
району на Рівненщині.

6 Пт.

Прпп. Арефи (1195), Сисоя (XII)
і Феофіла (XIII), затворників Києво-
Печерських

160 років тому народився Дмитро
Іванович Яворницький (1855,
с. Сонцівка — 5 серпня 1940,
Дніпропетровськ) — відомий український
історик, археолог, етнограф, фольклорист,
лексикограф, письменник, дослідник історії
українського козацтва, дійсний член НТШ
(1914) і ВУАН (1929). Довгий час був
директором Дніпропетровського історичного
музею.

Дмитро Яворницький народився в сім'ї
бідного сільського псаломщика.

Початкову освіту здобув у рідному
селі, закінчив Харківську повітову школу,
навчався у Харківській духовній семінарії.

Після закінчення Харківського

університету у 1881 році І.Д. Яворницький був залишений при кафедрі російської історії позаштатним стипендіатом для підготовки до професорського звання. Водночас він викладав історію в ряді середніх навчальних закладів м. Харкова. Глибоко цікавився історією рідного краю, побутом, влітку вчений ходив по безкрайніх степах України, оглядав кургани, городища, старовинні церкви, записував пісні, думи, розповіді про запорожців.

Після дворічної праці при Харківському університеті він переїздить до Петербурга. Там викладає в середніх школах та на Вищих жіночих курсах.

Увесь вільний час Д.І. Яворницький присвячує вивченню архівів, знайомиться з місцями Січі.

Починаючи з 1883 року він видає низку невеликих робіт про Запоріжжя, а у 1888 році виходить його перша велика двотомна праця “Запорожье в остатках старины и преданиях народа”. У 1892 році з’являється перший том праці “История запорожских козаков”.

Д.І. Яворницький був фундатором вивчення історії козацтва на Херсонщині. Праці вченого присвячені історії Запорізької Січі і сьогодні є неоціненним джерелом свідчень про славне минуле наших пращурів.

Д.І. Яворницький був членом багатьох наукових організацій і товариств. У

1886 році його обрано дійсним членом Російського археологічного товариства у Петербурзі, а в 1906 році - Московського археологічного товариства. Учений був членом Полтавської, Таврійської, Псковської, Катеринославської губернських учених архівних комісій, Українського наукового товариства у Києві, Наукового товариства ім.Т.Г. Шевченка у Львові.

У 1891 році “за свою излишню любовь ко всему украинскому” російським урядом вченого заслано у вигнання в степи Середньої Азії.

З весни 1894 року до весни 1895 вченому дозволено працювати наїздами в московських архівах і бібліотеках, що набагато полегшило написання третього тому “Истории запорожских козаков”

У 1896 році вчений стає спочатку приват-доцентом, а пізніше професором Московського університету. Викладає археологію та історію малоросійського козацтва, читає “Спеціальний курс з історії Малоросії і Запоріжжя”.

У Москві активізується і літературно-громадська діяльність Яворницького. В кінці 90-х років вчений паралельно з науковою й викладацькою роботою в університеті починає писати художні твори: повість “Максим Вітряк” (1897-1898).

Своєю романтичною закоханістю у запорожців Д.І. Яворницький заохочує

не одного художника до відтворення героїчних сторінок Запорізької Січі. Він був діяльним радником І. Репіна у створенні славетної картини “Запорожці пишуть листа турецькому султанові” й навіть позував йому в одязі січового писаря. До нього зверталися за порадами великі артисти: М. Кропивницький, М. Садовський, П. Саксаганський.

З 1902 року Д.І. Яворницький завідував музеєм старожитностей Катеринославської губернії (тепер Дніпропетровський обласний історичний музей). Музей, по суті, був створений його руками й став для нього другою домівкою.

Великі заслуги вченого історика перед наукою. Він зібрав матеріал для складання словника української мови на 6000 слів, великих збірників народних пісень, казок, байок, розкопав понад 1000 курганів. Увесь свій різноманітний матеріал з історії Запоріжжя він передав нащадкам у вигляді 150 великих друкованих праць.

Поетичний доробок Д.І. Яворницького — понад 60 віршів. Переважна більшість їх опублікована у збірці “Вечірні зорі” (1910).

У роки першої світової війни Д.І. Яворницький брав активну участь у збиранні коштів для сиріт, поранених, біженців тощо.

Протягом кількох років Д.І. Яворницький очолював наукову експедицію. Тільки за 1927-1929 роки було знайдено і

зареєстровано 36936 різних стародавніх речей, написано більше сотні щоденників, зроблено понад 1000 фотознімків, малюнків та зарисовок. Частину цих знімків історик використав у географічно-історичному

Пам'ятник Дмитру Яворницькому на його могилі, біля Дніпропетровського історичного музею його імені

нарисі “Дніпрові пороги” (1928), в якому вміщено 86 ілюстрацій. У 1929 році з’являється збірка неопублікованих архівних історичних документів під назвою “До історії степової України”, що охоплює майже 300 першоджерел за 140 років - від початку XVIII ст. до середини XIX ст. (перший документ датований 11 грудня 1716 року, останній - 5 жовтня 1857 року).

У 1929 році Д.І. Яворницького обрано дійсним членом Української академії наук.

До останніх днів свого життя вчений історик не припиняв діяльності, підтримував тісні зв’язки з широкими народними масами.

Помер Д.І. Яворницький у 1940 році. Свою бібліотеку і рукописи вчений заповів Академії наук УРСР. Невтомність і самовідданість його гідні подиву, а його спадщина належить до кращих надбань культури минулого нашого народу.

Тепер Дніпропетровський обласний історичний музей носить ім’я академіка Д.І. Яворницького.

В будинку, де в 1905-1940 рр. жив вчений, відкрито меморіальну кімнату-музей і встановлено меморіальну дошку (пл. Шевченка, 5, Дніпропетровськ).

7 Сб. Димитрівська поминальна субота
Прпп. Мартирія, диякона, і Мартирія,
затворника, Києво-Печерських (XIV)
Єлисей Плетенецький (?-1624) —

український православний церковний, культурний і громадський діяч, просвітитель, письменник. Архімандрит Києво-Печерської лаври. Засновник Лаврської друкарні і першої в Центральній Україні паперової фабрики.

Нестор Іванович Махно (1888, с. Гуляйполе Олександрівського повіту Катеринославської губернії — 6 липня 1934, Париж, Франція) — командувач Революційної повстанської армії України, керівник селянського повстанського руху 1918-1921 років. Українського козацького походження, політв'язень, державний, військовий та політичний діяч, видатний тактик ведення партизанської війни.

8 Неділя 23-тя після П'ятидесятниці. Гл. 6
Вмч. **Димитрія Солунського** (306).
Прп. **Феофіла Києво-Печерського** (1482)

105 років тому народився **Володимир Іванович Барагура** (1910-2000), український письменник, журналіст і педагог.

9 Пн.

Прп. **Нестора Літописця, Києво-Печерського** (1114)

Григорій Савич Сковорода (3 грудня 1722, Чорнухи, Лубенський полк — 1794, Іванівка, Харківщина) — український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог.

День української писемності та мови

Як захищають рідну мову в інших країнах

Польща: У Польщі прийнято законопроект, який розглядає й охороняє польську мову як державну й культурну цінність та економічну категорію. Закон запроваджує нові правила, що мають припинити процес витіснення польської мови з вивісок, реклами й меморіальних дощок; висуває вимогу кожному державному чиновникові вміти зрозуміло та грамотно розмовляти польською. Усі угоди із зарубіжними партнерами, що виконуватимуться на теренах Польщі, мають укладатися тільки цією мовою.

Фінляндія: «Мова — залізний обруч, мова єднає народ в одне ціле», — так сказав іще 1820 року фінський письменник Яакко Ютейні. 1917-го фінський народ вирвався з «обіймів» російської імперії, відродив одвічні національні традиції і невдовзі досяг вельми високого життєвого рівню. Цьому сприяла насамперед висока національна свідомість — рушійна сила розквіту країни — яку плекає саме рідна мова.

Франція: З 1995-го р. у Франції заборонено вживання англійських слів в офіційних зверненнях та громадських заходах. Введено штрафи від 750 євро до 570 тис. євро за використання неперекладених французькою мовою документів, наукових матеріалів, зловживання чужою мовою в засобах масової інформації, рекламах, вивісках тощо.

Ізраїль: Керівництво однієї з ізраїльських шкіл Беєр-Шеви видало розпорядження, за яким дітям, вихідцям із колишнього СРСР, заборонено розмовляти російською не лише на уроках, а й на перервах. Порушників відлучають від занять на два тижні. У такий спосіб євреї охороняють найвищу національну цінність — **свою рідну мову**.

Великдень рідного слова

О, слово рідне! Орле скутий! Чужинцям кинуте до ніз!

О. Олесь

Тернистий шлях народу українського. Визвольні змагання, безупинна боротьба проти заздрих і зажерливих сусідів — і раз-у-раз поневолення і загибель кращих синів народніх. Це шлях і вірного супутника народности нашої-її мови. І боротьба народу за волю завжди була водночас і боротьбою за свою рідну мову, і поневолення народу означало переслідування мови, а перемога народна - воскресіння і розквіт мови, і як невмирущим і щоразу відроджуваним появив себе великий народ наш, так воскресала щоразу й народна мова, хоч би в якому занепаді вона перед тим була. Відроджувалася, мов фенікс з попелу.

Та хресна путь нашої мови почалася ще раніше, ніж народ наш утратив свою державність, незалежність. Адже Київська Русь була державною організацією українського народу - але мовою культури і церкви в ній (що тоді було майже тотожно) українська

мова не була. Християнство перейняте було тоді з Візантії через посередництво Болгарії, і буйним квітом розквітли науки, культура, література - але не рідною мовою, а тогочасною болгарською (церковнослов'янською). Освіта, інтелігентність віддаляли від живого народу. Не дурно, коли князь Володимир став забирати дітей “на ученє книжное”, то як свідчить літописець, “матері же чад сих плакахуся по них, аки по мертвих”. Важко було протистояти болгарській мові, вона бо спиралася на значну літературу, на авторитет церкви, на потужні традиції греко-візантійської культури.

Та дужий, молодий і здоровий народ подолав це. Хай поволі, поступово, протягом десятиріч, але елементи народної мови просочуються в книжну мову, витискують чуже й далеке, дають пагінці свого й живого, дають спочатку мішану мову, а потім розривають чужомовну шкаралущу вщент і буйно вириваються на простір вільного розвитку. Уже тексти XIV-XV століття в багатьох випадках виразно відбивають живу мову. І ця мова із елементами білоруської) стає державно-правовою мовою Литовської держави. “А писар земский маєть по-руську літерами і слови рускими всі листи, виписи і позви писати, а не іншим езиком і слови” - записано в Литовському статуті 1529 року, і це відповідало фактичному станові речей. Мало того, настільки життєздатною і творчо-сильною була українська, або, як її тоді ще

звано, руська мова, що вона вийшла за межі Литовської держави, її запроваджують як державну мову в великій Молдавії, вона править за знаряддя дипломатичних зносин з Москвою, з татарами, взагалі в Східній Європі. І нарешті найвищої твердині церковнослов'янщини сягає жива мова - в XVI столітті з'являються перші переклади на "просту посполиту мову" святої Євангелії і Апостола. Так тріумфує та мова, яку вважали за низьку, бо в ній виявляється, в ній живе і її живить дух народу.

Нові і страшні лиха принесло загарбання України Польщею. Не так загрожували прямі переслідування нації й релігії, бо вони зміцняли дух протесту і підносили народ на збройну боротьбу, як той розбрат, що вносився в націю переманюванням її соціальних і інтелектуальних верхів у польський табір. Спокушувані кар'єрними можливостями, приваблювані зовнішнім блиском модної польсько-латинської культури, заохочувані то прямим тиском, то більш або менш прихованим підкупом, "мнозі от вірних в различных ересях погибаша, паче же от благородніших панов". Цілий довжелезний список шляхетських і князівських родів, що зрадили рідний край, віру і мову, наводить з гірким розпачем і жалем Мелетій Смотрицький у своєму «Треносі» («Плачі») — справжній поминальний список.

І знову знаходить народ силу для опору,

і знову не вмирає душа наша, не вмирає воля. Організується міське населення в братства, розгортають вони широчезну культурно-освітню діяльність, витворюється новий осередок народньої сили і єдності - козацтво - і знову відновляється, знову воскресає наша мова, знову лунає по школах і по церквах, в місті і на селі.

Нові переслідування приносить XVIII сторіччя. “Первий”, що закріпостив Україну, — Петро I забороняє в церковних книжках “малороссійская премрачная реченія”, а в 1721 р. скоряє українські друкарні особливий мовній цензурі, “дабы никакой розни и особого наречия не было”. Нарешті 1735 р. наказано всі друковані на Україні книжки вилучити і замінити їх на ті, що видані в Москві і Петербурзі. До такого і Польща не доходила. Але так, з деякими перервами, тривають ці переслідування українського слова аж до самої революції 1917 р., досягаючи свого апогею в знаменитих заборонах всього українського 1863 і 1876 рр. і знову вноситься розлам у середину народу, знову підкупається верхівка його дворянськими правами, правами кріпаковолодіння - і старшина козацька заради цих прав, заради матеріальних вигід і політичних привілеїв, заради оцього “панства проклятого і лакомства нещасного”, підло зраджує в масі своїй народні устої. І знову не вгнувся народ. Уперто і гордовито зберігає він свою мову, свою пісню, свої звичаї і світогляд.

Певний час усе це б'ється підспудною течією, в глибоких низах, при майже повному винародовленні національної інтелігенції, -

але не вщухає живе пульсування - і от несподівано сильно і яскраво вибивається воно на поверхню культурного життя колючим і лукавим словом «Енеїди» Котляревського, зворушливим і співочим ладом «Марусі» Квітки-Основ'яненка, щоб незабаром заговорити надивовижу всьому світові огненно-гнівним і голубино-ніжним, безконечно багатим на відтінки, потрясаючим словом великого Шевченка - і далі вже не вщухати ніколи, ніколи.

І, нарешті, останнє випробування, але водночас і найстрашніше - намагання знищити

ненависне, а таке живуче й живуще українське слово, намагання, що його силкувалися здійснити большевики. Тепер це не лише шалена русифікація всього життя - через школу (згадаймо хоч би русифікаторську лінію шкіл ФЗО, куди силоміць заганяли, відриваючи від рідного ґрунту, сотні тисяч селянських дітей) і армію, через партію і комсомол, через тиск моральний (мовляв, російська мова - вища й культурніша) і фізичний (нечуваний масштабами і лютістю терор), а й підступне намагання розкласти українську мову зсередини, замінити все українське на російське під прапором боротьби з “націоналізмом”. Та тільки ж, видно, “націоналізм” цей становив саму суть нашої мови, бо ніщо не знищило його. І не знищить. Знову воскресло наше слово, знову росте й буяє, знову діждалось воно свого великодня, Виборено йому заслужені права, лунає воно в державному апараті, в школі, в театрі, вільно лунає на площах і вулицях міст і сіл і лунатиме вічно. **І як вічний народ, так і слово його вічне**, як твердий і незламний народ у своїй боротьбі за волю, так незламне й могутнє слово його, як народ виходить із злиднів і поневолення загартованішим і зміцнілим, так міцніше і гартується твердіше від кричі слово його. І ніколи ніхто не скує душі живої і слова живого - так пророкував величний наш Кобзар - і пророцтво його, випробуване на горнилі історії, проявило себе незаперечним.

Юрій Шевельов

Створення Української Гельсінської Групи (1975)

«Українська Гельсінська спілка» — українська громадсько-політична і правозахисна організація, заснована 7 липня 1988 року у Львові членами Української Гельсінської групи. Головою Спілки було обрано Левка Лук'яненка. На базі УГС згодом була створена Українська республіканська партія.

10 Вт.

Прп. Іова, ігум. Почаївського (1651).
Свт. Димитрія, митр. Ростовського (1709).
Прп. Нестора, некнижного, Києво-Печерського (XIV)

Леонід Іванович Глібов (4 березня 1827, с. Веселий Поділ, Хорольський повіт, Полтавська губернія — 1893, Чернігів) — український письменник, поет, байкар, видавець, громадський діяч.

Леонід Глібов

5 березня 1827 року народився визначний український поет і найбільший байкар Леонід Глібов. Лагідна і сумирна, схильна до ідилії і тихого ліризму була натура Глібова; сонно-затишний, провінціальний Чернігів, з яким зв'язана більша частина поетового життя, здавалося б, сприяв цьому настроєві, але справді життя Глібова було по-своєму трагічним. В його особистій трагедії відбилася загальна трагедія українського народу і його

інтелігенції в умовах дикого російського гніту і адміністративного свавілля.

Глібов був українець; скориставшись з урядового лібералізму епохи реформ, він видавав славетний в історії журналістики «Черниговский листок», в якому, за прикладом «Основи», містив українські матеріяли, якому віддавав увесь свій час, сили і трудові кошти, в якому боронив права свого народу на освіту і культуру рідною мовою. Та вже в 1863 році тижневик закрито після двох років існування, а на автора без суду і слідства посипалися нагінки: трус, поліційний догляд, звільнення з посади з наступним тривалим безробіттям. Додаймо до цього заборону взагалі всієї української періодики в Росії від 1863 р. - і ми зрозуміємо трагедію поета, змушеного відмовитись від творчости рідною мовою протягом майже двох десятків років. І тільки за 4 роки перед смертю, коли Глібов дістав змогу друкуватися в журналах Галичини — «Зорі» і дитячому «Дзвінку», — починається новий розквіт творчости: хоч поет був хворий і зовсім сліпий, він за ці роки написав удвоє більше, ніж за все попереднє життя.

Такою була доля українського поета в Росії. А був Глібов українським поетом не лише мовою, а й усім духом своєї творчости, Його центральні теми - боротьба за правду і любов до України. Вогненні слова Шевченка на адресу “землячків”, що, кидаючи вітчизну, йшли робити кар’єру в Московщину;

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра;
А ви претеся на чужину
Шукати доброго добра, -*

Глібов варіює в іншому стилі і тоні, але з тією ж любов'ю до рідного краю:

*Шкода, я рідну Україну
Не проміню на чужину.
(«Бджола і мухи») -*

І показує, що все чесне, сумлінне і працювате горнеться до своєї батьківщини і працює для її добра і добробуту.

Сюжети байок здебільшого мандрують з епохи в епоху, від поета до поета. І байки Глібова часто мають паралелі і в Езопа, і в Ляфонтена, і в Крилова тощо. Але Глібов не перекладає, а творить самостійно, бо кожного разу він надає байці виразного українського кольориту. Тут і прислів'я українські, і звичаї, і гумор, теплий, лагідний, але лукавий і пронозливий, тут і характери українські. Слушно писав акад. С. Єфремов, що “не тільки люди, але й звірина у Глібова мають виразно національне обличчя, розроблене й видержане до найменшої рисочки в національно-українських тонах... всі розмови, жарти, приказки - все це ніби живцем схоплено в українській хаті”.

І народ наш відповів на цю щирю службу поета йому тим, що сприйняв твори Глібова як свої, органічно їх засвоїв. Одні з них стали народними піснями (наприклад, «Стоїть гора високая»), інші влилися в багатобарвний

потік народньої мови афоризмами,
крилатими висловами, порівняннями. Поезія
Глібова стала народним надбанням, і ім'я
поета незабутнє.

Юрій Шевельов

Стоїть гора високая,
Попід горою гай, гай, гай...
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай!

Під гаєм в'ється річечка,
Як скло, вода блищить,
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
Прив'язані човни,
Там три верби схилилися,
Мов журяться вони.

Що пройде красне літечко,
Повіють холода,
Осиплеться з них листячко
І понесе вода.

Як хороше, як весело
На білім світі жить!..
Чого ж у мене серденько
І мліє, і болить?

Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість не вернеться,
Не вернеться вона!

12 Чт.

Прав. Петро Багатостраждальний
(Калнишевський).

325 років тому народився Петро
Іванович Калнишевський (липень
1690, с. Пустовійтівка
Лубенського полку,
Сумська область —
13 листопада 1803,
Соловецький монастир),
останній кошовий
Запорозької Січі, який
після підступного
знищення Катериною
II Запорозької
Січі 100-тисячним
російським військом 4
червня 1775 р. був засланий на Соловки.
Помер у Соловецькій в'язниці 1803 року
після двадцятип'ятирічного ув'язнення на
113 році життя.

435 років тому народився Йосафат
Кунцевич (1580, Володимир-Волинський —
12 листопада 1623, Вітебськ) — сщмч.,
єпископ Української Греко-Католицької
Церкви, засновник монашого ордену ЧСВВ.

125 років тому народився Михайло
Іванович Ситенко (1885-1940), український
ортопед-травматолог.

13 Пт.

Прпп. Спиридона і Никодима,
просфорників Києво-Печерських (XII)

Володимир Вікторович Лесевич (1838-1905). Філософ і публіцист.

Народився в селі Денисівка Лубенського повіту Полтавської губернії. Походив з козацько-старшинського роду. Освіту отримав у Київській гімназії, Петербурзькому інженерному військовому училищі, Петербурзькій інженерній академії, Академії Генерального штабу. Але невдовзі залишає службу і оселяється в родовому маєтку. Заснував у селі зразкову народну школу — першу в Україні з рідною мовою навчання.

Мислитель виступав за широке розповсюдження знань, виступав за свободу слова і друку, наполегливо займався освітньою діяльністю.

Помер 13 листопада 1905 року. Похований у Києві.

110 років тому народився **Ніл Хасевич** (1905, с. Дюксин, Костопільський район, Рівненська область — 4 березня 1952, с. Сухівці, Рівненський район, Рівненська обл.) —

український художник, графік, активний громадський і політичний діяч, член ОУН і УГВР. Лицар Срібного Хреста Заслуги та медалі «За боротьбу в особливо важких умовах».

В 1951 році зі столиці СРСР надійшов

наказ — «пресечь антисоветскую деятельность» Хасевича, бо гравюри з підпілля потрапили до делегатів Генеральної Асамблеї ООН та іноземних дипломатів), а потім були надруковані у збірнику «Графіка в бункерах УПА».

Співробітники радянської держбезпеки вистежили Хасевича і 4 березня 1952 року оточили митця на хуторі, неподалік Кливаня на Рівненщині. Того дня Ніл Хасевич загинув у бою.

14 Сб.

Погром Батурина (1708)

Знищення Батурина московськими військами. В ході цих дій були вирізані

всі мешканці міста, незалежно від віку і статі. За різними оцінками загинуло від 11

до 15 тисяч батуринців. В історію України ці події увійшли під назвою «Різанина в Батурині». Саме місто було пограбоване, в тому числі і православні храми, а потім, за наказом Меншикова, було спалене, а церкви знищені.

Початок повстання проти гетьмана Скоропадського (1918)

Антигетьманське повстання — повстання у грудні 1918 р., в результаті якого в Україні на зміну владі гетьмана Павла Скоропадського прийшла Директорія Української Народної Республіки.

15 Неділя 24-та після П'ятидесятниці. Гл. 7

Максим Кривоніс (?-1648) — український військовий діяч періоду Хмельниччини, лисянський полковник, один з керівників козацько-селянських повстань в Україні.

Данило Братковський (? — 15 листопада 1702) — громадський діяч, борець за православ'я, поет з Волині, оборонець прав українського населення на шляхетських сеймиках Київщини та Волині.

17 Вт.

Прп. Меркурія, посника Києво-Печерського (XIV). **Свт. Павла (Конюшкевича)**, митр. Тобольського (1770)

Іван Скоропадський (обрання гетьманом, 1708)

Після переходу Мазепи на бік шведів, призначений головою Гетьманщини з волі російського царя Петра І. Безуспішно намагався протистояти російським планам ліквідації козацької автономії.

Григорій Порфирович Кочур (1908, Феськівка — 15 грудня 1994, Ірпінь) — перекладач, поет, літературознавець, громадський діяч.

1943 разом з дружиною безпідставно заарештований, засуджений до каторжних робіт на шахтах системи ГУЛАГ м. Інта (Комі АРСР).

18 Ср.

Припинення “українізації” (1933)

Остаточна українізація була припинена з призначенням у січні 1933 П. Постишева секретарем ЦК КП(б)У. Протягом 1933-1934 у постишевському терорі більшість діячів українізації **були ліквідовані**. І відтоді почалася русифікація.

Початок Варшавського процесу (1935)

Варшавський процес 1935-1936 – один із найбільших судових процесів проти Організації українських націоналістів. Відбувся 18 листопада 1935 – 13 січня 1936 р.

19 Чт.

Прп. Луки, іконома Києво-Печерського
(XIII)

II Зимовий похід Армії УНР (1921)

Стратегічним завданням операції було
підняття всенародного повстання і повалення
більшовицького режиму в Україні.

20 Пт.

185 років тому народилася Клавдія
Іванівна Алексевич (1830-1916), українська
письменниця.

III Універсал ЦР (1917) - державно-
правовий акт, універсал Української
Центральної ради, що проголошував
Українську Народну Республіку.

21 Сб. Собор Архистратига Михаїла
Скасування гетьманства (1764)

1764 року наказом імператриці Катерини II
інститут гетьмана було скасовано, а ще
через рік Гетьманщину реформовано в
Малоросійську губернію.

105 років тому народився Володимир
Максимович Перепелюк (1910-2000),
український кобзар і бандурист.

22 Неділя 25-та після П'ятидесятниці. Гл. 8

Прп. Онисифора, сповідника Києво-
Печерського (1148)

День Свободи

Помаранчева революція (2004) — почалася 22 листопада 2004 як реакція на масові фальсифікації, що вплинули на результат виборів.

115 років тому народилася **Параска Іванівна Власенко** (1900-1960), українська майстриня народного декоративного живопису.

23 Пн.

Василь Васильович Капніст (1756, с.Обухівка Миргородського повіту Полтавської губернії — 9 листопада 1823, с.Обухівка Миргородського повіту Полтавської губернії) — визначний поет, драматург і громадсько-політичний діяч кінця XVIII — початку XIX ст.

155 років тому народилася **Марія Костянтинівна Башкирцева** (1860-1884),

українська художниця.

Михайло Васильович Семенко (1892, село Кибинці, Миргородський повіт, Полтавська губернія — 23 жовтня 1937, тюрма НКВД, Київ) — поет, основоположник і теоретик українського футуризму.

23 жовтня 1937 р. відбулося закрите засідання Військової колегії Верховного Суду СРСР. Комісія «іменем Союзу Радянських Соціалістичних Республік» винесла вирок: *«приговорила Семенко Михайла Васильєвича к высшей мере уголовного наказания — расстрелу с конфискацией всего имущества, лично ему принадлежащего»*. Наступного дня Семенка страчено разом з іншими українськими письменниками в одній з київських в'язниць, поховано в братській могилі в Биківнянському лісі.

105 років тому народився **Микола Лебідь** (1910, Нові Стрілища, Львівська обл. — 18 липня 1998, Піттсбург, США) — український політик, один із лідерів ОУН-УПА. Перший начальник Служби безпеки ОУН (1940-1941). Організатор замаху на міністра внутрішніх справ Польщі Броніслава Перацького (1934).

25 Ср.

205 років тому народився **Микола Іванович Пирогов** (1810-1881), український

та російський хірург, анатом, педагог і громадський діяч.

115 років тому народився **Пилип Федорович Гузюк** (1900-1968), український письменник.

26 Чт.

Заговини на Різдвяний піст

Юрій Тимонович Литвин (1934, Ксаверівка — 5 вересня 1984, Чусовий) — український поет, письменник, журналіст і правозахисник. Загалом був засуджений радянським режимом на 25 років ув'язнення і 5 років заслання.

3 травня 1982 року відбував покарання у таборах суворого режиму (селах Кучино, Половинка, Всесвятське Пермської області), де перебувала більшість учасників українського правозахисного руху.

24 серпня 1984 року Юрія Литвина знайшли в камері із розрізаним животом. 5 вересня 1984 року він помер у лікарні міста Чусового Пермської області.

У листопаді 1989 року прах Юрія Литвина, Василя Стуса і Олекси Тихого був перевезений до Києва і з почесними похований на Байковому кладовищі (ділянка № 33).

27 Пт.

Григорій Авраамович Чупринка

(1879, с. Гоголів — 25 серпня 1921, Київ) — український поет, політик, борець за самостійність України. 25 серпня 1921 року розстріляний ЧК разом з Іваном Андрухом.

Прізвище Чупринки взяв за підпільний псевдонім генерал-хорунжий УПА Роман Шухевич («Тарас Чупринка»).

Заснування УАН (1918)

Українську академію наук засновано за указом гетьмана Павла Скоропадського і урочисто відкрито 24 листопада 1918 року. Її було створено самоврядною установою, яка одразу складалася з 45 установ: 15 інститутів, 14 постійних комісій, 6 музеїв, 2 кабінети, 2 лабораторії, Ботанічний та Акліматизаційний сади, Астрономічна обсерваторія, Біологічна станція, бібліотека, друкарня та архів. Видання Академії повинні були друкуватися українською мовою.

28 Сб.

Прп. Паїсія Величковського (1794)

День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій

415 років тому народився **Іннокентій Гізель** (1600 — 28 листопада 1683) —

український православний діяч.
Вчений-богослов, філософ, історик.
Священнослужитель Київської митрополії,
архімандрит Києво-Печерського монастиря
(1656-1683). Автор
«Київського Синописиса»,
першого підручника з
історії України.

В своїй праці «Про
народ Роксоланський
і його наріччя» цей
філософ та історіограф
характеризував українців
як носіїв високої і
оригінальної культури,
які рано винайшли писемність і прийняли
християнство.

Будучи архімандритом Києво-Печерської
Лаври І.Гізель боровся за незалежність
української православної церкви, яку
активно поглинала московська. *Гізель
вважав підпорядкування Київської митрополії
Московському патріархату антиканонічним
і гріховним діянням.*

135 років тому народився **Сергій
Іванович Маслов** (1880-1957), український
вчений, бібліограф, літературознавець,
книгознавець, педагог.

130 років тому народився **Матвій
Іванович Яворський** (1885, с. Корчмин
Сокальського повіту — 3 листопада 1937,
Сандармох, Карелія) — історик, політичний
діяч, академік ВУАН. *Заарештовано і 1931*

року заслано на Соловецькі острови. У неволі перебував під пильним наглядом оперчастини табору, залишався палким патріотом України. Розстріляний разом з іншими в'язнями Соловецького табору особливого призначення 3 листопада 1937 року в урочищі Сандармох (Карелія).

130 років тому народився Іван Титович Калинович (1885-1927), український бібліограф, видавець, перекладач, політичний діяч.

125 років тому народилася Зінаїда Павлівна Тулуб (1890-1964), українська письменниця.

105 років тому народився Іван Архипович Білик (1910-1999) український майстер художньої кераміки.

29 Неділя 26-тя після П'ятидесятниці. Гл. 1 Григорій Михайлович Косинка (1899, Щербанівка — 15 грудня 1934, Київ) — український письменник-новеліст. Перекладач. Жертва сталінізму («Розстріляне відродження»).

4 листопада 1934 арештований органами НКВС СРСР.

Він проходив по судовій справі разом з письменниками

Антіном та Іваном Крушельницькими, Костем Буревієм, О. Влизьком, Дмитром Фальківським. Виїзна сесія Військової колегії ЦВК Союзу РСР присудила Григорія Косинку «розстріляти».

Косинку вбили комуністи 15 грудня 1934 року.

Григорію Косинці

*Ми тебе шукаєм по росинці
В Щербанівці, серед тополин,
І виходить мати у косинці
Виглядає, чи не прийде син.
Не приймав ти підлості нітрохи,
Прогримів, немов весняний грім,
І стоїть замучена епоха
Над безсмертним іменем твоїм.*

Андрій Малишко

Початок Голодомору (1932)

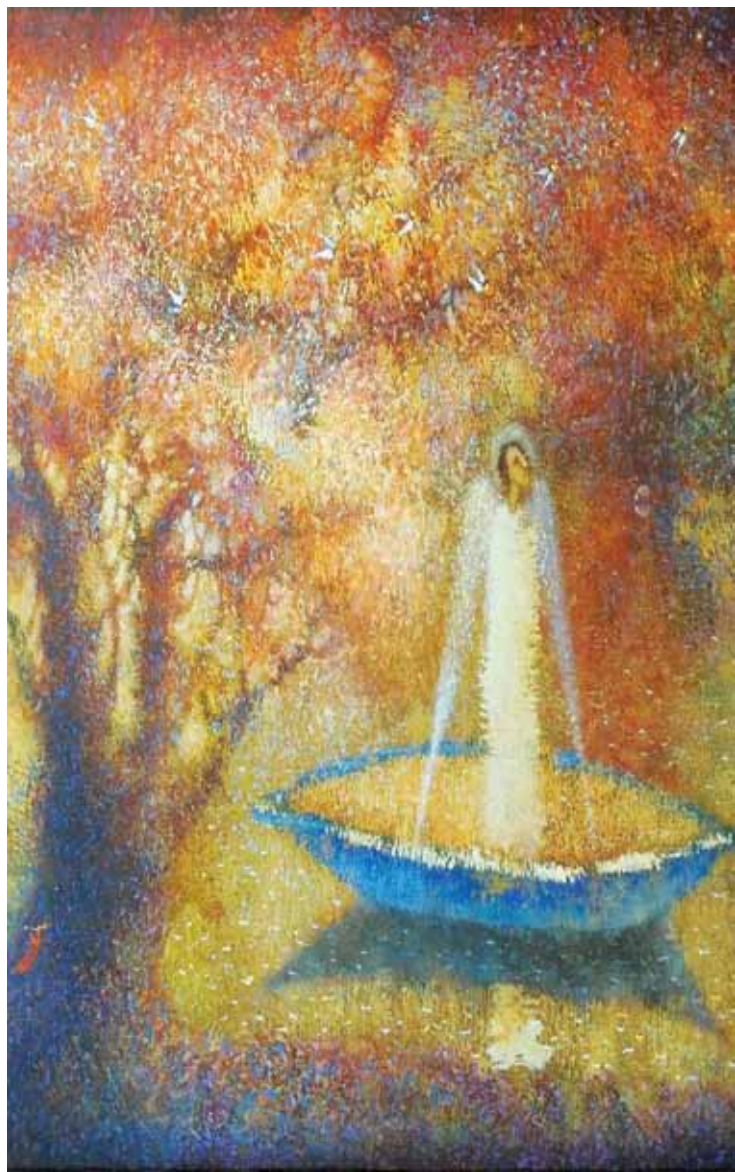
Голодомор 1932-1933 років — акт геноциду українського народу, здійснений керівництвом ВКП(б) та урядом СРСР у 1932-1933 роках, шляхом організації штучного масового голоду, що призвів до багатомільйонних людських втрат у сільській місцевості на території Української СРР та Кубані, переважну більшість населення якої становили українці.

30 Пн.

Кость Антонович Левицький (1859, Тисмениця — 12 листопада 1941, Львів) — один із найвизначніших політичних діячів Галичини кінця XIX століття — першої половини XX століття.

Грудень

Гнат Хоткевич (1878, Харків - 8 жовтня 1938,
тюрма НКВД СРСР, розстріляний)

1 Вт.
Референдум про незалежність
України (1991)

Ініціативна група «Першого грудня» — об'єднання, створене у 20-ту річницю референдуму за незалежність України відомими інтелектуалами та громадськими діячами у відповідь на звернення трьох традиційних українських церков (Української православної церкви Московського патріархату, Української православної церкви Київського патріархату та Української греко-католицької церкви). В основу програмних документів закладена декларація, яка містить базові принципи для об'єднання українського народу, та Хартія Вільної Людини, яка відтворює життєві орієнтири для нашого суспільства...

“Наша хартія - це вибір “бути”.

Особистий і колективний.

Бути вільними людьми.

Бути успішним народом і державою.

Бути вільними серед вільних...”

В'ячеслав Брюховецький, Богдан
Гаврилишин, Семен Глузман, Володимир
Горбулін, кардинал Любомир Гузар, Іван
Дзюба, Мирослав Маринович, Мирослав
Попович, Євген Сверстюк, Вадим
Скуратівський, Ігор Юхновський.

2 Ср.

**Прп. Варлаама, ігум. Києво-Печерського
(1065).**

До найбільш відомих Києво-Печерських святих належить преподобний Варлаам, ігумен Печерський. Коли преподобний Антоній заклав у своїй печері, то керувати братією, за благословенням ігумена, став благочестивий Варлаам. Блаженний збудував над печерою першу невелику відкриту церкву на честь Успіння Божої Матері, наказав братії збиратися туди для молитви, внаслідок чого, за свідченням літопису, покрите лісом берестовське місце стало з цього часу на виду для всіх.

115 років тому народився **Олександр Андрійович Прокоф'єв** (1900-1971), російський поет, перекладач творів Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, П. Тичини, М. Рильського, А. Малишка.

3 Чт.

140 років тому народився **Олександр Петрович Греків** (1875, с. Сопич, Глухівський повіт, Чернігівська губернія — 2 грудня 1959, Відень) — український військовий діяч, генерал-хорунжий Армії УНР.

4 Пт. Введення

Олександр Іванович Кандиба (1878, Крига, Сумщина — 22 липня 1944, Прага, Чехія) — український письменник, поет, драматург, представник символізму. Свої твори публікував під псевдонімом Олександр Олесь.

5 Сб.

Блгв. Ярополка, кн. **Володимир-Волинського** (1086)

Стефан Яворський (1658-1722) — богослов, філософ, письменник, поет, публіцист, проповідник, релігійний, політичний і культурний діяч.

130 років тому народився **Микола Степанович Погрібняк** (1885 — 30 травня 1965, Дніпропетровськ), художник. З 1908 по 1965 рік займався педагогічною і творчою діяльністю у Дніпропетровську.

6 Неділя 27-ма після П'ятидесятниці. Гл. 2

Роман Іванович Дашкевич (1892, с. Тустановичі, Львівська область — 12 січня 1975, Куфштайн, Австрія) — галицький

український політичний і військовий діяч, генерал-хорунжий армії УНР, правник.

Олександр Петрович Оглоблин (1899-1992) — український історик, архівіст та політичний діяч, автор близько 1000 наукових праць.

7 Пн.

Вмц. Катерини (305). Прп. Меркурія, послика Києво-Печерського (XIV). **Прп. Меркурія Чернігівського (1956)**

120 років тому народився **Перець Давидович Маркіш** (1895, Полонне на Волині — 12 серпня 1952) — єврейський поет та письменник, писав мовою їдиш.

У ніч з 27 на 28 січня 1949 його заарештовано як члена президії Єврейського антифашистського комітету. Після тортур, катувань і таємного суду 12 серпня 1952 він був розстріляний. Місце поховання приховано радянською владою.

115 років тому народилася **Катерина Василівна Білокур** (1900-1961), українська художниця, майстерність якої високо цінував Пікассо.

105 років тому народився **Йосип Львович Дінкевич** (1910-1966), український перекладач.

9 Ср.

125 років тому народився **Микола**

190

Антонович Плевака
(1890-1941), український
літературознавець й
бібліограф.

Викрадений групою
НКВД СРСР 17 травня
1938 р. Доведений до
смерті на засланні 11
квітня 1941 р. в с.
Вишнівці Акмолинської області.

10 Чт.

День прав людини — міжнародне свято,
що відзначається 10 грудня за пропозицією
Генеральної асамблеї ООН, знаменуючи
річницю ухвалення Асамблеєю **Загальної**
декларації прав людини в 1948 році.

12 Сб.

Прп. Нектарія Києво-Печерського (XII)
Іван Михайлович Сулима (? — 12 грудня
1635), гетьман нереєстрових запорозьких
козаків. 15 років був в турецькому полоні.
Вирвавшись з полону, повернувся в Україну.
Прибувши на Січ, Іван Сулима організовує
численні морські походи в Чорне море. За
визначні походи в Крим й Туреччину проти
татар та турок, одержав від папи Павла V
золоту медаль з папським портретом.
У 1632 році гетьман Сулима провів свій
знаменитий похід в Азовське море, де взяв
штурмом турецьку фортецю Азов в гирлі
Дону. У серпні 1635 р., повертаючись з

походу проти Туреччини на чолі козацького (нереєстрового) війська, зруйнував щойно збудовану польську фортецю Кодак на Дніпрі й винищив її німецьку (найману) залогу з комендантом фортеці, французом Маріоном.

Був по-зрадницькому схоплений; за рішенням сейму гетьмана та декількох його сподвижників було страчено на центральній площі у Варшаві.

“Волю не засліпиш, бо воля незмінно сходитиме над Україною!”

І. Сулима

220 років тому народився **Олексій Іванович Мартос** (1790-1842), український історик.

Автор тритомної “Історії України і козаків”. Рукопис цієї праці загублено, видано (1822-23) лише уривки з неї.

13 Неділя 28-ма після П'ятидесятниці. Гл. 3
Апостола Андрія Первозваного (62)

140 років тому народився Микола
Сагарда (1870-1943), український
релігієзнавець, бібліотекар, бібліограф.

У 1930 р. звільнений з установ ВУАН. У
1932 р. заарештований, пізніше звільнений.
Помер у м. Києві.

Микола Дмитрович Леонтович
(1877, с. Монастирок, Немирівський
район, Вінницька обл. — 23 січня 1921,
Марківка, Теплицький район, Вінницька
обл.) — український композитор, хоровий
диригент, громадський діяч, педагог. Автор
широковідомих обробок українських
народних пісень
для хору «Щедрик»,
«Дударик», «Козака
несуть».

Його обробка
«Щедрика» відома
у всьому світі як
різдвяна колядка
«Carol of the Bells».

Саме в ніч з 22
на 23 січня 1921
р. композитор
перебував у свого
батька у селі Марківка

Гайсинського повіту, де був убитий агентом
ВЧК Грищенком, який напросився в хату
переночувати, назвавшись чекістом, що
проводить боротьбу з бандитизмом. Вранці

він пограбував будинок, застреливши Миколу Леонтовича.

Євген Олександрович Сверстюк (1928, Сільце, Волинське воєводство — 1 грудня 2014, Київ, Україна) — український письменник, мислитель, філософ, гоголезнавець, громадський діяч. Засновник та з 1989 незмінний редактор православної газети «Наша віра», президент Українського ПЕН-клубу. Доктор філософії. Політв'язень радянського режиму. Автор книг, численних статей з літературознавства, психології і релігієзнавства; поезій, перекладів із німецької, англійської, російської мов на українську.

Надхненний Правдою

Відійшов від нас за таємничу межу Євген Олександрович Сверстюк – велика особистість, один із тих небагатьох, хто насправду творив обличчя часу, відверто й відважно сповідуючи високий християнський ідеал правди, волі й любови.

В усьому, що він робив як поет, есеїст, літературознавець, філософ, дисидент-шістдесятник і в'язень советських лагерів, громадський діяч, учасник Ініціативи «Першого грудня», редактор газети «Наша віра»... – потужно відчутний духовний вимір світу й людини, за яким він жив. І ось такий вимір буття, опертий на світоглядні

максими добра і шляхетної гідности, являє нам сьогодні в творах і чині життя Євгена Сверстюка те, що ми незбагненно радісно сміємо назвати великим. Дійсно, в усякій речі, явищі, події, людині.. він шукав справжнє, сутнісне і високе, або ж, як висловився в одну з останніх зустрічей – рівень.

Не випадково творам Євгена Сверстюка винятково притаманне споглядання картини світу у плині часу ніби згори, всеосяжно, як на долоні. Така масштабність думки і погляду є в своїй суті проекцією всецілого устремління душі пізнати промисел Божий над собою, народом і людством, що Євген Сверстюк вважав доконечним обов'язком кожної людини.

Тож і постає новітня українська історія в творах Євгена Сверстюка в глибокій вселенській духовно-творчій динаміці боріння добра і зла. І десь засвічується, виглядає в ній обрій обіцяний... ще з первовіку.

Та навіть назви його книг стали промовними символами часу: «Собор у риштованні», «Перебудова Вавилонської вежі», «Блудні сини України», «На святі надій», «На хвилях «Свободи»», «Не мир, а меч», «Правда полинова»...

В цьому складному й суперечливому часі, де так легко «загубити шлях», Євген Сверстюк належав до тих рідкісних «диваків», які самозабутньо вірять у найвище, божественне покликання

людини, – і нізачо не міг дозволити ні собі, ні світові його змарнувати.

Тож не дивно, що його взірцями були великі творці, або як він сам говорить – «духовні вершини» – Гете, Сервантес, Скворода, Шевченко, Гоголь, Екзюпері... «Всі великі творіння – це творіння Духа», – і тільки Духом людина може зростати. Це було для пана Євгена непорушне, як лицарська посвята. Він не уявляв життя без внутрішнього руху до ідеалу.

Звідси, напевне, й безмежна віра в Слово – як сотворяючу сакральну силу буття. Можна навіть сказати – був одержимий Словом.

Певно тому нині, коли його відхід вдарив, як грім посеред грудневого неба, – в місяці, який він любив, у якому народився в день св.Андрія Первозваного – до якого не дожив, – цей біль і грім втрати й безповоротности раптом відкриває – наче новий голос – невимовно високу міру присутности цієї Людини – тут, серед нас, в українському світочасі – попри всі суперскладні реалії – переможну в своїй непохитності. І це є щось незнищенне. Подібне, напевно, Гайдеггер називав «наближенням, додаванням до буття». Або ж, хочеться сказати, думаючи про пана Євгена – він прагнув спомагати буттю бути. І не раз злітали з його вуст слова: «Як же без мене! Я там повинен бути!..»

Отак якимось природно й безпосередньо він став учасником, рушієм і творцем

багатьох ключових духовних і культурних подій і явищ, в яких українське суспільство піднеслося до вищого осягнення свого призначення. Таким феноменом історії стали, зокрема, творчі вечори, проваджені Євгеном Сверстюком у Київському Будинку вчителя. Тут він виявив ще й свій унікальний блискучий талант імпровізатора. Власне ті вечори творили цілу хвилю – містерію духовно-культурного відродження далеко за межі столиці.

Один такий вечір, із тих що запам'яталися як диво, був присвячений Дню Соборности України. Люди стояли у вестибулі. Чомусь погасло світло. Хтось приніс свічки. У напівтемряві пан Євген почав розмову. Зродилось відчуття присутности Всесвіту, якась містично-небесна атмосфера. Співали Гімн України... То був наче прообраз Майдану. Дивовижно сотворене Свято.

Взагалі, атмосфера думки, творчости, спілкування була стихією і невгамовною потребою Євгена Сверстюка. Як і невтомна праця.

Відродження Української Автокефальної Православної Церкви, Українська Асоціація незалежної творчої інтелігенції, завше неповторно дивні нагородження лавреатів літературно-мистецької премії ім. В. Стуса, підтримка відновлення статусу Української Греко-Католицької Церкви, діяльність міжнародного Пен-клубу, ... до всього цього, і не тільки, Євген Сверстюк доклав

свою участь і працю. І то – з якоюсь граційною легкістю, немов би воно само собою діялось.

Так і в редакції газети «Наша віра» панувала атмосфера творчості, довіри і взаємовідповідальності. Кожен думає, приносить, подає ідеї... А потім це складається в образ чергового числа. «Наша віра» завше була у самому вирі духовного і культурного становлення національного життя. Їй ніколи не загрожувало стати чимось застиглим. Вона за ці два десятиліття виросла і встояла ніби відкрита навсичбіч вежа, яка слухає голоси світу, голоси людей, усі вітри... Яка промовляє і зустрічає прибульців, шукаючи разом світла й простору. Вона має вже свою вироблену тонку внутрішню структуру. Насичену духом великих українських шукань. Пан Євген міцно заклав у її будову свої максими віри і правди, яку обстоював за будь-яку ціну, будучи вимогливим передусім до себе.

Слово, поезія, творчість в баченні Євгена Сверстюка – це те, що єднає й веде до вершини.

Від самого початку нашого знайомства в 1989 р., коли Євген Сверстюк листом відгукнувся на мою першу публікацію поезій в самвидавному журналі «Пороги» в Дніпропетровську, я відчула в ньому людину святкову. Так це означила. І згодом моє враження повністю підтвердилось.

Жодні випробування, знегоди,

переслідування не змогли притлумити в ньому радість від священного дару життя. Він був немовби посланець, покликаний нести невимовну священну радість. Те відчуття його захоплювало, кликало до слова, до лицарства в обороні правди. Та радість була наче його натурою, що не приймала й не могла миритися з усіляким нехтуванням чи оскверненням цього священного дару, повноту, красу й свободу якого він відчував сокровенно і вдячно.

Навіть кожен його прихід у редакцію ставав тонкою й тихою містерією свята. Майже завжди він приносив щось – квіти, фрукти, але найчастіше – яблука. І було в його появі щось таке, наче прийшов мандрівник. Ніби з далекого саду. В очах і в посмішці світиться далеч якихось мандрів. Він і не він ...Траплялося, я мимоволі під тим враженням запитувала: «Пане Євгене, де Ви були?..»

Він умів любити людей і Бога, в якого вірив з усією самовідданістю серця. І озивається до нас нині з українського неба зоря його віри – як найдорожча правда.

Раїса Лиша

14 Пн.

175 років тому народився **Михайло Петрович Старицький** (1840, Кліщинці — 27 квітня 1904, Київ) — український письменник, поет, драматург, прозаїк, театральний і культурний діяч.

15 Вт.

Прп. Афанасія, затворника Києво-Печерського (1176), та іншого Афанасія (XIII)

Захоплення Києва ханом Батием (1240)

Пізньої осені року 1240 монголо-татарське військо з'явилося біля Києва під проводом хана Батия і захопило Київ.

Микола Гурович Куліш (1892, Чаплинка — 3 листопада 1937, ур. Сандармох, Карелія) — український письменник, режисер, драматург, громадський діяч, газетяр і редактор, діяч української освіти, педагог.

У грудні 1934 року, після похорону свого друга Івана Дніпровського, Миколу Куліша було заарештовано органами НКВС. В березні 1935 року виїзною Військовою колегією Верховного суду разом з Г. Епіком, Є. Плужником, В. Підмогильним, О. Ковінькою та іншими засуджений до 10 років Соловецьких таборів.

На Соловках утримувався в суворій ізоляції. 3 листопада 1937 року, за постановою особливої трійки НКВС по Ленінградській області від 9 жовтня 1937 р., розстріляний в урочищі Сандармох Медвеж'єгорського району, Карелія, у складі т. зв. «Соловецького етапу» у кількості 1111 осіб, разом із Валер'яном Підмогильним,

Юрієм Мазуренком та Григорієм Епіком.

ХІ Ультиматум РНК Центральній Раді (1917) — ультиматум більшовицького уряду Росії (Ради народних комісарів) Центральній Раді України. Написаний за підписом Володимира Леніна і Льва Троцького. Переданий у Київ 17 грудня 1917 року. Документ вимагав від українського уряду безумовної покори більшовикам в Україні. Центральну Раду звинувачено в «нечуваній зраді революції». На відповідь давалося 48 годин. У разі відмови Рада народних комісарів Росії вважатиме Центральну Раду в стані відкритої війни проти радянської влади. Відхилений 20 грудня 1917 року Українською Центральною Радою за підписом Володимира Винниченка та Симона Петлюри. Став приводом для початку більшовицької агресії проти України.

17 Чт.

Вмц. Варвари (306)

Юрій Володимирович Шевельов (1908, Харків — 12 квітня 2002, Нью-Йорк, США) — славіст-мовознавець, історик української літератури, літературний і театральний критик. Професор Гарвардського, Колумбійського університетів.

Головний редактор журналу «Сучасність».

Автор 17 книг та низки фундаментальних наукових праць, зокрема: «Нарис сучасної української мови» (1951), «Передісторія слов'янської мови: історична фонологія

загальнослов'янської мови» (1965), «Історична фонологія української мови» (1979).

18 Пт.

Прп. Сави Освяченого (532)

Іван Дмитрович Булига-Курцевич (1589-1642), чернече ім'я Іезекіїль – один із засновників Київського братства і Київської братської школи.

105 років тому (1910) в селищі Мануйлівка (нині в межах Дніпропетровська, район проспекту Воронцова) **відбулось освячення будинку «Просвіти».**

19 Сб. Святителя Миколая

Митрополит Микола (Борецький) (1879-?) — український духовний діяч, другий митрополит відродженої 1921 року Української Автокефальної Православної Церкви. Нащадок київського митрополита Іова Борецького.

17 червня 1930 Борецького заарештовано. Судова «трійка» при колегії ГПУ УСРР 4 липня ухвалила вирок — ув'язнити його у концтаборі терміном на вісім років. Борецького перевезли спочатку в розпорядження секретного відділу ОДПУ до Москви, а потім разом із групою засуджених у т. зв. справі СВУ — в м. Ярославль до політичного ізолятора. Там він тяжко

захворів. Борецький відмовився підписати заяву до папи Римського про відсутність в Радянському Союзі переслідування за віру. Він був доведений тортурами до божевілля і вже тяжко хворий переведений до Соловецького концтабору, а потім як безнадійно психічно хворого було перевезено до Ленінградської психіатричної лікарні. Останні відомості про безпорадний стан митрополита надійшли до Вінниці у 1935 році. Подальша його доля невідома.

Микола Олексійович Лукаш (1919, Кролевець — 29 серпня 1988, Київ) — український перекладач, мовознавець і поліглот.

Коли вийшов резонансний публіцистичний твір Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», за який автора у 1973 році засудили до 5 років ув'язнення та 5 років заслання, Микола Лукаш, на той час уже знаний перекладач і літературознавець, публічно його підтримав. Він запропонував Президії Верховної Ради УРСР відбути йому, Лукашеві, термін ув'язнення замість Дзюби, бо той хворів на сухоти. За це Лукаша виключили зі Спілки письменників, заборонили друкуватися, чим позбавили засобів для існування.

95 років тому народився **Микола Данилович Руденко** (1920-2004), український письменник, філософ, правозахисник, поет.

20 Неділя 29-та після П'ятидесятниці. Гл. 4.
Прп. Іоанна, посника Києво-Печерського
(ХІІ)

21 Пн.

Свт. Димитрій Ростовський (Данило
Туптало) (1651, Макарів, Київщина — 28
жовтня 1709, Ростов) — церковний діяч,
вчений, письменник і проповідник, богослов.

Прп. Паїсій Величковський (1722,
Полтава — 15 листопада 1794) —
православний старець, аскет; служіння
відбувалося в Україні, на Афоні, у Молдові.

22 Вт.

Петро Федун-Полтава (1919-1951) —
заступник Голови Генерального Секретаріату
Української Головної Визвольної Ради,
член ОУН, керівник Головного осередку
пропаганди Проводу ОУН, публіцист і
редактор та автор багатьох повстанських
публікацій.

23 Ср.

Свт. Іоасафа, еп. Білгородського (1754)

Данило Галицький (1201-1264) — князь,
правитель Галицько-Волинського князівства.

Сприяв розвитку міст, залучаючи туди
ремісників і купців. За його правління
побудовано Холм, Львів, Кременець, Данилів,
Стіжок, відновлено Дорогочин. Переніс
столицю Галицько-Волинського князівства з
Галича до Холму.

Час його князювання був добою найбільшого економічно-культурного піднесення та політичного посилення Галицько-Волинської держави. Маючи кордони по Карпатах, Дніпру та Дунаю, за його правління вона зробилася найбільшою державою в Європі. Сподіваючись на допомогу західних союзників у боротьбі із Золотою Ордою, прийняв від Папи Римського в 1253 пропозицію коронації і був коронований на короля всієї Русі.

24 Чт.

Прп. Никона Сухого, Києво-Печерського (XII)

Спиридон Феодосійович Черкасенко

(1876, Новий Буг, Херсонська губернія — 8 лютого 1940, Прага) — український письменник, драматург та педагог.

Ім'я народного вчителя та письменника Спиридона Черкасенка у радянські часи було викреслене з літературного процесу й заборонене на території України від початку 1920-х років. Його творчість дозволили вивчати тільки після проголошення незалежності України.

105 років тому народився **Антон Карлович Вальтер** (1905-1965), український фізик, засновник школи ядерної фізики в Харківському університеті.

105 років тому народився **Петро Онуфрійович Дорошко** (1910-2001), український письменник.

25 Пт.

Різдво по новому стилю.

Свт. Спиридона Тримифунтського (348)

Орест Іванович Левицький (1848, село Маячка, Полтавської обл. — 9 травня 1922, с. Драбів, Черкаської обл.). Визначний історик України, етнограф, письменник. Академік ВУАН (з 1918).

120 років тому народився Григорій Гурійович Верьовка (1895-1964), український композитор, хоровий диригент.

26 Сб.

Прп. Мардарія, затворника Києво-Печерського (XIII)

Євген Павлович Плужник (1898, Кантемирівка, Воронежська губернія — 31 січня 1936, Соловки) — український поет, драматург, перекладач.

4 грудня 1934 заарештований НКВС. В березні 1935 року виїзною Військовою колегією Верховного суду разом з Г. Епіком, М. Кулішем, В. Підмогильним, О. Ковінькою та іншими засуджений до розстрілу. Згодом вирок змінено на довготривале табірне ув'язнення на Соловках, де він помер від туберкульозу. Його останніми словами були *«Я вмиюся, пригадаю Дніпро і вмру»*.

27 Неділя 30-та після П'ятидесятниці,

святих праотців. Гл. 5

Мелетій Смотрицький (1577-1633).

Письменник, церковний і освітній діяч, український мовознавець, праці якого вплинули на розвиток східнослов'янських мов. Автор «Граматики слов'янської» (1619), що систематизувала церковнослов'янську мову.

Микола Миколайович Бантиш-Каменський (1737-1814) — історик, археограф, бібліограф, перекладач, меценат. Один із родоначальників архівної та бібліографічної справи в Україні.

150 років тому народилася **Любов Павлівна Літецька** (1865, с. Преображенське Васильківського р-ну — 1924, Київ), актриса. Грала в трупі М. Кропивницького, П. Саксаганського. Померла 1924 року. Похована у Києві.

145 років тому народився **Дитріх Корнелійович Тіссен** (1870-1937), архітектор, який брав активну участь у забудові Катеринослава наприкінці XIX – на початку XX ст. **27 липня 1937 р.** Дитріх Тіссен був заарештований і розстріляний **16 вересня 1937 р.**

115 років тому народився **Абрам Якович Каган** (1900-1965), єврейський письменник України.

105 років тому народився
Євген Павлович Фомін
(1910-1942), український
поет.

Був заарештований
гестапо. На пропозицію
співпраці з окупаційною
адміністрацією Фомін
не пристав. Восени 1942 року його було
розстріляно у Бабиному Яру.

28 Пн.

Данило Кирилович Заболотний (1866,
Чоботарка Ольгопільського повіту Подільської
губернії — 1929) — український мікробіолог,
епідеміолог, Президент ВУАН (1928-1929),
засновник Інституту мікробіології та
епідеміології в Києві.

Данило Терпило (отаман Зелений)
(1886, Трипілля — кінець листопада 1919,
Стрітівка) — суспільний діяч, революціонер і
повстанський отаман козацького походження.

Зелений воював проти більшовиків на
території Васильківського,
Ф а с т і в с ь к о г о ,
Р ж и щ е в с ь к о г о ,
Обухівського та
Переяславського повітів
сучасної Київської області,
а також на території
Чернігівської, Полтавської
і Подільської губерній.

У Переяславі 15

липня 1919 р. отаман Зелений урочисто, в присутності місцевого люду та свого війська, скасував Переяславську угоду 1654 року про «возз'єднання» з Московією.

30 Ср.

Прп. Йов Княгиницький (1550-1621) — український церковно-освітній діяч. Народився у Тисмениці (нині Івано-Франківська область). Освіту здобув у монастирській школі в Уневі (нині Львівська область) та Острозі. Деякий час був викладачем Острозької школи. В молоді роки двічі відвідав Афон. Довгий час жив у одному з Афонських монастирів, прийняв постриг під іменем Ізикіїла. Після повернення реорганізував ряд православних монастирів в Україні. В 1606 році заснував біля села Маняви (нині Богородчанський район Івано-Франківської області) монастир Манявський скит. Підтримував дружні стосунки з Іваном Вишенським, Захарієм Копистенським та іншими церковними діячами.

31 Чт.

Гнат Мартинович Хоткевич (1878, Харків — 8 жовтня 1938, тюрма НКВД СРСР) — український письменник, історик, бандурист, композитор, мистецтвознавець, етнограф, педагог, театральний і громадсько-політичний діяч.

1900 — закінчив технічний факультет Харківського технологічного інституту.

Розробив власний проект дизельного поїзда (1901) на 30 років раніше від американського аналогу.

Особливою трійкою УНКВС по Харківській області 29 вересня 1938 засуджений до розстрілу. Вирок виконаний 8 жовтня 1938 року.

115 років тому народився Михайло Тадейович Дубовик (1900 - 7 липня 1941), поет. Закінчив у 1927 Дніпропетровський інститут народної освіти. Автор поетичних збірок «Вежі», «Змагання» (1930), «Тепловій» (1940), «Багряний листопад» (1941).

У червні 1941 року заарештований і розстріляний.

Дати і події року

1155 років тому (860) – відбулося
Оскольдове хрещення

1070 років тому (945-964) – почалося
правління княгині Ольги

1000 років із дня смерті великого
Київського князя Володимира (962-1015)

895 років тому (1113-1125) – правління
Володимира Мономаха

775 років тому (1240) – оборона Києва
від хана Батия

400 років тому (1615) – заснування
Київського братства

380 років тому (1635) – спорудження
фортеці Кодак

355 років тому (1660) – вийшло перше
французьке видання **книги Гійома
Левассера де Боплана «Опис України»**.
Багато сторінок книги присвячено
Придніпров'ю та козацтву

305 років тому (1710) – обрання Гетьманом
Пилипа Орлика

300 років тому (1715-1720) – царські
укази про заборону друкувати в українських
друкарнях церковні книги

250 років тому (1765) – замість 5 козацьких
адміністративних округів Катерина II
створює Слобідсько-Українську губернію із
загальноросійськими органами управління

240 років тому (1775) – знищення

Запорозької Січі

135 років тому (1880) – народилися видатні вчені: **Іван Прокопович Бухиник**, **Антон Євгенович Гутт**, **Іван Степанович Новосільцев**, **Георгій Євгенович Євреїнов**, **Сергій Самійлович Гембицький**, які багато років працювали в Катеринославському-Дніпропетровському гірничому інституті. **Репресовані радянською владою 1937 року**

130 років тому народився **Олексій Самійлович Девлад** (1885, с. Лоц-Кам'янка), український письменник-самоук. Лоцманував на Дніпрових порогах, під час війни емігрував до Аргентини. Загинув 1959 року

120 років тому народився **Володимир Фокович Штангей** (1895-1937), український письменник. 1934 року репресований, **розстріляний 1937 р.**

115 років тому (1900) – заснування першої організації “Січ”

105 років тому (1910) – заборона царатом товариств “Просвіта”

95 років тому (1920) – антибільшовицькі виступи в Україні

85 років тому (1930) – постанова ЦК КП(б) У “про заходи проти куркульства”. Суцільна колективізація (пограбування селян)

– заборона УАПЦ і припинення діяльності Всеукраїнської Православної Церковної Ради

75 років тому (1940) – анексія Радянським Союзом Бессарабії та Північної Буковини

95 років тому (1920) – у с. Михайлівка Апостолівського району народився **Юрій Сергійович Семенко**, український політичний діяч, журналіст, письменник, шахіст

25 років тому (1990) – декларація про державний суверенітет України

Винаходи українців, які відомі у всьому світі

Вертоліт

Винахідником вертольоту є київський авіаконструктор, який емігрував до США, **Ігор Сікорський**. У 1931 році він запатентував проект машини з двома пропелерами - горизонтальним на даху і вертикальним на хвості. Перший вертоліт VS-300 піднявся в небо в 1939 році. Пізніше на його основі VS-300 був створений перший у світі вертоліт-амфібія на поплавковому шасі, який міг злітати з води і сідати на суші.

Рукавичка EnableTalk для людей з обмеженими можливостями

Рукавичка призначена для перекладу мови жестів в слова. Пристрій для людей з обмеженими можливостями слуху та мовлення розробили українські студенти. Він виглядає, як дві рукавички, оснащені датчиками, які відстежують положення рук і

передають дані на мобільний пристрій.

Гасова лампа — лампа на основі згоряння гасу була створена львівськими аптекарями **Ігнатієм Лукасевичем і Яном Зехом** у 1853 році в аптеці “Під золотою зіркою”. Одночасно з лампою був винайдений і новий спосіб отримання гасу шляхом дистиляції і очищення нафти.

Безкровний аналіз крові

Харківський вчений **Анатолій Малихін** придумав, як зробити аналіз крові безкровним. Він створив прилад, п'ять датчиків якого прикріплюються на певні ділянки тіла людини, після чого на екран комп'ютера виводиться 131 показник здоров'я. Прилад активно використовується медиками в Китаї, Саудівській Аравії, Німеччині, Єгипті та Мексиці.

Поштовий індекс

У 1932 році в Харкові була створена унікальна система маркування листів. Спочатку в ній використовувалися цифри від 1 до 10, а пізніше формат змінився на число-буква-число. З початком Другої світової війни цю систему індексації скасували, однак пізніше продовжили використовувати в багатьох країнах світу.

Ракетний двигун

Уродженець Житомира **Сергій Корольов** є конструктором радянської ракетно-космічної техніки і засновником космонавтики. У 1931 році він разом з колегою Фрідріхом Цандером домігся створення громадської

організації з вивчення реактивного руху, яка згодом стала державною науково-конструкторською лабораторією з розробки ракетних літальних апаратів. У 1957 році Корольов запустив на навколоземну орбіту перший в історії штучний супутник Землі.

Антибіотик батумін

Вчені з Інституту мікробіології і вірусології НАН України створили новий антибіотик, що володіє високою активністю до всіх видів стафілококу. За своїм хімічним складом цей препарат не має аналогів.

Гнучкий суперконденсатор

Фахівці з Львівської політехніки придумали гнучкий тканинний суперконденсатор, який працює на сонячній батареї і може зарядити навіть мобільний телефон. Пристрій являє собою компактну систему енергозбереження, котра гнеться і кріпиться до будь-якої поверхні. Цей український винахід увійшов в топ-100 кращих досліджень і розробок світу 2011 року за версією впливового американського журналу R&D Magazine.

Рідкий струменевий скальпель

Наукові співробітники Аерокосмічного інституту та Національного авіаційного університету створили рідкий струменевий скальпель, який не пошкоджує судинну систему при проведенні операцій на внутрішніх органах людини. Високий тиск при роботі апарату дозволяє видаляти нем'язові тканини з мінімальною крововтратою. Скальпель не має аналогів

на Заході і є інструментом багаторазового використання.

Перший підводний човен-чайка

Безпалубний плоскодонний човен запорізьких козаків, чайка, був створений в XVI-XVII століттях. Зовні бортів кріпився очеретяний пояс, який дозволяв спускати човен під воду і утримувати його на плаву в такому стані. Швидкість чайки становила приблизно 15 км/год, що дозволяло козакам без труднощів втекти від турецьких галер.

Годинник-глюкометр для діабетиків

Вчений із Закарпаття **Петро Бобонич** винайшов глюкометр у вигляді наручного годинника. З його допомогою діабетики можуть дізнаватися рівень цукру в крові в будь-який момент. Для цього не потрібно здавати кров.

Екологічно чисте паливо

Інженер зі Славутича **Володимир Мельников** сконструював машину, яка перетворює відходи деревини в паливні брикети. Піч під надвисоким тиском розігріває тирсу до 300 градусів, внаслідок чого утворюється рослинний клей. Далі працює прес, який стискає масу з силою 200 тонн на квадратний сантиметр. В результаті виходить паливний брикет, схожий на антрацит.

Опріснення морської води

Технологію опріснення морської води для пиття розробив професор Одеської державної академії холоду **Леонард**

Смирнов. Заморожена особливим чином морська вода перетворюється в кристали, з поверхні яких можна видалити солі, шкідливі речовини, а також важкі ізотопи водню, які негативно впливають на гени і нервову систему людини.

Профілактор Євмінова

До створення тренажера і відомої зараз у всьому світі методики профілактики і лікування захворювань хребта **В'ячеслава Євмінова** підштовхнула власна серйозна травма. В ході експериментів з дозуванням навантажень і виконання вправ під різними кутами, які активізували обмінні процеси і зміцнювали м'язи хребта, був винайдений тренажер, який отримав назву профілактор Євмінова.

Пристрій для боротьби з ураганами

Унікальну конструкцію для захисту узбережжя від ураганів розробив доцент фізико-технологічного факультету Рівненського державного університету **Віктор Бернацький**. Пристрій вловлює потоки сильного вітру і зменшує його силу шляхом протидії зустрічного потоку повітря. За свій винахід українець отримав нагороду Європейської науково-промислової палати.

Найшвидший в світі автомобіль

У найшвидшому радянському автомобілі, проект якого в 1966 році розробив харків'янин **Володимир Нікітін**, був встановлений вертолітний газотурбінний двигун ГТД-350 потужністю 400 кінських сил. Розрахункова

швидкість машини становила 400 км/год, але вона не була досягнута через відсутність відповідної траси. Однак під час заїзду на Чугуївській трасі ХАДІ-7, стартувавши з місця, зміг розвинути швидкість 320 км/год на дистанції 1 км.

Кінескоп

Йосип Тимченко - людина, яка за два роки до відкриття братів Люм'єр, спільно з фізиком **Миколою Любимовим** розробив скачковий механізм «равлик». Його принцип дії був покладений в основу створення кінескопа. У 1893 році в Одесі були показані два фільми, знятих за допомогою першого кінескопа. Тимченко випередив західних винахідників кінематографу, однак його пристрій не був запатентований.

Вугільний комбайн

У 1932 році українець, уродженець нинішньої Луганської області, **Олексій Бахмутський** створив дослідний зразок першого в світі вугільного комбайну. Після деякого вдосконалення у 1939 році Горлівський завод ім. Кірова почав серійне виробництво вугільних комбайнів, які успішно працювали на шахтах Донбасу до початку війни.

Зварювання живих тканин

Ідея зварювання живих тканин з'явилася серед вчених інституту електрозварювання ім. Євгена Патона. Ще в 1933 році під керівництвом **Бориса Патона** - сина винахідника різних методів

електрозварювання, були проведені експерименти, які довели можливість отримання зварного з'єднання різних м'яких тканин тварин способом біполярної коагуляції.

Пізніше почалися експерименти зі зварювання тканин видалених органів людини.

Рентген

Українець **Іван Пулюй** за 14 років до німця Вільгельма Рентгена сконструював трубку, яка згодом стала прообразом сучасних рентгенівських апаратів.

Він набагато глибше, ніж Рентген проаналізував природу і механізми виникнення променів, а також на прикладах продемонстрував їх суть. Саме Іван Пулюй першим у світі зробив рентеновській знімок людського скелета.

Компакт-диск

Мало хто знає, що прообраз компакт-диска в кінці 1960-х винайшов аспірант Київського інституту кібернетики **В'ячеслав Петров**. Тоді розробка носила науковий характер і не мала нічого спільного з музикою. Оптичний диск був створений для супер ЕОМ.

Електричний трамвай

На початку 1870-х полтавчанин **Федір Піроцький** розробив технологію передачі електроенергії через залізний дріт. У 1880 році Піроцький представив проект застосування електрики "для руху залізничних потягів з подачею струму".

Через рік в Берліні поїхав перший трамвай, вироблений компанією Siemens за схемою українця.

Екоавтомобіль, що працює на повітрі
Житель Харкова, 48-річний **Олег Збарський**, створив автомобіль, що працює на стисненому повітрі. Така пневмомашина, хоч і їздить зі швидкістю 40 км/год, не виробляє шкідливих викидів. І хоча екоавтомобіль дуже громіздкий, при відповідному доопрацюванні технологія може отримати широке застосування.

Свято Покрови у Рубанівському в 2014 році

Стояла жовтнева днина. Покровська обитель відзначала своє престольне свято. Цього року осінь особливо щедро розсівала на землю такі ще по-літньому гарячі сонячні промінці.

Після закінчення літургії усіх прочан і гостей храму рубанівці пригостили смачною святковою трапезою і запросили на концертний майданчик.

На сцені, гарно вбраній рушниками та портретами Т. Г. Шевченка і І. І. Манжури, виконаними В. Єрмаковим, на глядачів чекали учасники фольклорних колективів. У цей святковий день Покровська громада ще вшановувала славетного Кобзаря та поета фольклориста Манжуру, пам'ять про

якого відродила рубанівська земля.

Привітати гостей храму приїхав дитячий фольклорний колектив “Росяночка” із Запоріжжя (керівник - Людмила Григорівна Чеснейша). Цей самобутній ансамбль вже добре знайомий усім прочанам Храму Покрови. Юні артисти в національних костюмах майстерно грають на усіх народних інструментах, а ще чудово співають і танцюють. І цього дня їхні виступи нікого не залишили байдужими.

Поезії Шевченка і Манжури декламували парафіяни церкви: Світлана Лубенець, Тетяна і Матвій Вощини. Їхні виступи чергувались з номерами виступів “Росяночки” та жіночого ансамблю “Криниченька” із селища Ново-Прокопівка.

А ще усіх присутніх зворушили пісні у виконанні юних парафіян храму - Маші Мокренко і Варі Вощини. Вони заспівали гарні українські пісні.

Привітати рубанівців із Покровою приїхали почесні гості: поетеса Леся Степовичка, активний діяч Народного Руху Іван Шулик, директор музею “Літературне Придніпров’я” Олена Аліванцева, старший науковий співробітник музею Наталія Василенко та ін. Вони щиро поздоровили отця Василя і всю громаду зі святом, зі сцени лунали добрі слова подяки за їхній

святий труд на благо рідної України.

Священик Василь Пишний, який вів програму, усім гостям дав можливість для виступів.

Присутнім дуже сподобались нові поезії Лесі Степовички, в яких прозвучали правдиві слова про сьогодення України. Як завжди, зустріч із сучасною поетесою була цікавою і незабутньою.

А ще у виконанні вокаліста козацького гурту “Січеслав” із Дніпропетровська прозвучали українськи ліричні пісні.

Отець Василь потурбувався і про привітання для виступаючих - для них теж лунали чудові українські пісні. Наприкінці програми свята присутні і артисти разом співали Гімн України та Шевченківський “Реве та стогне Дніпр широкий”.

На пам’ять про святкування в Рубанівському усі прочани отримали унікальні подарункові видання книжечок видавництва “Навіки”: збірку віршів М. Пишного “Драбина”, “Т. Шевченко і І. Манжура”, “В Україні є такий куточок”.

Відчувалось, що в цей день серця усіх вірян наповнились Божою ласкою і Небесною благодаттю. Їх душі прониклись відчуттям ласкавого материнського заступництва Богородиці.

Людмила Клименко

Кам'яні господині Рубанівського

У нашому, непомітно розгубившому свої мрії світі, збіги зовсім не випадкові. Навіть, якщо вони дуже схожі на випадковість. Цікаво, чи відала поміщиця Василенко, майбутня ігуменія і мантийна монахиня Єлизавета, що срібні купола зведеної її трудами Красної, Покровської церкви, піднімуться до неба, над напівзруйнованим часом і людьми, давнім святилищем? Хто знає...

До нині можна ще побачити залишки рукотворних сакральних споруд неподалік від Дзвіниці та колишньої церковної пасіки. А на фотографіях, зроблених з висоти пташиного польоту, ясно вбачаються контури курганних полів і загадкові павуки-майдани, оточуючі історико-культурний заповідник «Покровський храм». Ось чому гостям Рубанівського не варто дивуватися зазубленому кременевому наконечнику, знайденому на вигині стежки або зустрічі з архаїчним гранітним ідолом, що ховається від сторонніх очей серед буйного чагарника.

...Понад шість тисяч років зберігають свої таємниці артефакти, знайдені в околицях заповідника. П'ять антропоморфних стел, п'ять таємничих мандрівниць у часі і просторі. Хто вони? Ким послані до нас

кам'яні людиноподібні фігури, які несуть закодовані послання з глибини віків?

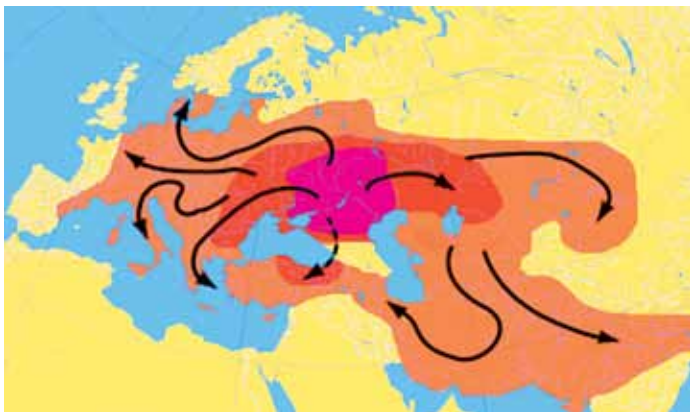
Приблизно сімдесят століть назад, в артерії Світу, шалено нуртуючи, хлинула нова, свіжа кров - на простори Європи, Азії та Сходу стрімко увірвалися бойові колісники аріїв. На вістрях своїх мечів завойовники принесли нові знання, нову релігію і нову культуру. «Рігведа», найдавніший літературно-релігійний пам'ятник Індії, занесений в 2007 році ЮНЕСКО до реєстру «Пам'ять світу», описує цей народ, як рухливих кочівників, з білою шкірою і світлими очима, що першими приручили коней, створили

колесо і навчилися обробляти метали. Саме арії стали прабатьками індоєвропейців, засновниками релігій і цивілізацій Індії, Месопотамії, Центральної Європи та Балкан.

У 1956 році, видатний археолог і знавець індоєвропейської лінгвістики, співробітник Гарвардського і Каліфорнійського університетів, доктор Марія Гімбутас, виступила з науковим обґрунтуванням теорії, яка зробила переворот у індоєвропейістиці.

Ґрунтуючись на археологічних та лінгвістичних доказах, етнографічному аналізі релігій, ритуалів, поезії, соціально-побутової організації ранніх індоєвропейських племен, Гімбутас дійшла висновку, що в IV - III тисячоліттях до н.е., переможний хід аріїв і арійської культури почався... з берегів Дніпра! Ранніми протоіндоєвропейцями, (аріями), М.Гімбутас вважала представників так званої Середньостогівської культури, - племінної спільноти епохи енеоліту, 4500-3500 до н.е., поширеної в степах Приазов'я між Дніпром і Доном. (Названа по острову-скелі Середній Стіг, біля Запоріжжя, де вперше була відкрита комплексною експедицією «Дніпробуду» в 1928 році). Дмитро Якович Телегін (український археолог і етнограф, чиї роботи, присвячені історії України кам'яного і новокам'яного століть, отримали міжнародне визнання) довів,

Карта міграцій індоєвропейців приблизно з 4000 по 1000 рік до н. е. відповідно до досліджень Марії Гімбутас. Пурпурова зона позначає прабатьківщину аріїв, (Середньостогівська культура, Сурсько-Дніпровська культура). Червона зона позначає область, населену індоєвропейськими народами до 2500 до н. е., а помаранчева - до 1000 до н. е.

що Середньостогівська культура сталася від Сурсько-Дніпровської археологічної культури, носіями якої були племена раннього неоліту - господарі Дніпровського Надпоріжжя в V - поч. IV тис. до н. е.

Безпосереднім археологічним проявом експансії аріїв, стало широке розповсюдження курганного обряду. Тисячі курганів, увінчаних загадковими кам'яними статуями, залишили після себе арійські племена на безкрайніх просторах України. Найдавніші з них датуються IV-м тисячоліттям до н.е. Пізніше курганні традиції вихідців з Наддніпрянщини поширюються по всіх

континентах (крім Антарктиди і Австралії). В епічній поемі «Іліада» Гомер описує величні кургани царя Трої Іла та амазонки Мирини. Широко відомий похоронний курган-піраміда першого китайського імператора Цинь Шихуанді. В Японії досліджені кургани периметром до 200 метрів, а в Північній Америці - кургани - «маунди», індіанців доколумбової епохи. Поза всяким сумнівом, прообразами пірамід Єгипту і Південної Америки, шумерських зиккуратів і куполоподібних гробниць «рясних златом Мікен», послужили кургани праіндоевропейців, культура зведення яких зародилася в степах Придніпров'я. (До речі, всесвітньо відома гіпотеза Марії Гамбутас про міграції предків індоевропейських народів, так і називається - «Курганна гіпотеза»).

Кургани праукраїнців - не просто штучні похоронні насипи, нехай, навіть вражаючі уяву своїми розмірами. Ні. Курган - це підземний храм, побудований за особливими законами і правилами. Курганна обрядовість створена на ідеях Безсмертя, прагнення душі до волі, на уявленнях про невпинний рух Сонячного Колеса, нескінченний Космос, як прабатьківщину Людства. Відповідно, рукотворні пагорби служили місцями здійснення обрядів і ритуалів, астрономічними обсерваторіями, речовим втіленням віри і релігії народу.

Для арійської сакральної скульптури не притаманно відображення дрібних деталей образу, ретельний прорис обличчя, деталей одягу, військового спорядження і прикрас, як у скіфських або половецьких статуй. Напевно, причина криється тут не у відсутності майстерності, нестачі часу або недосконалості стилю. Ні. Просто для аріїв Божественність непізнавана і... саме тому невимовна. Творінню ще не дано пізнати Творця, - Віфлеємська зірка засяє світові тільки через кілька тисяч років. А поки можна всього лише намагатися передати відчуття. Відчуття дотику до Вічної Сутності, до Нескінченності Буття. Можливо тому архаїчні статуї в більшості випадків безликі. «Не роби собі... всякої подоби з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм і не служи їм... бо Я Господь Бог твій» (Вихід, гл. 20.4-5).

Наші предки-праукраїнці залишили в своїх курганах тільки невибагливі прикраси, кераміку, знаряддя праці та зброю. А над курганами - мовчазні кам'яні фігури, безмежне небо і хмари... Символи Праці, Мужності і Віри, надіслані нам через Простір і Час, як застава Безсмертя, безперервного, всеперемагаючого Життя. Великий в своїй простоті і простий у своєї величі Заповіт!

Борис Кутовий

В цьому році виповнюється

Січень

4 **305** років від дня народження
Джованні Баттіста Перголезі (1710-1736), італійського композитора

9 **125** років від дня народження **Карела Чапека** (1890-1938), чеського письменника

15 **220** років від дня народження
Олександра Сергійовича Грибоєдова (1795-1829), російського письменника, драматурга

165 років від дня народження **Софії Василівни Ковалевської** (1850-1891), українського походження, математик, письменниця, публіцистка

17 **415** років від дня народження
Кальдероне де ла Барки (1600-1681), іспанського поета, драматурга

18 **130** років від дня народження
Джованні Джерманетто (1885-1959), італійського письменника, публіциста

22 **80** років від дня народження
Олександра Меня (1935-1990), видатного православного проповідника та богослова

29 **155** років від дня народження **Антоніа Павловича Чехова** (1860-1904), російського письменника

Лютий

2 **130** років від дня народження
Альбана Берга (1885-1935), австрійського композитора

3 **280** років від дня народження **Ігнація**

Красіцького (1735-1801), польського письменника, діяча культури польського Просвітництва

7 **130** років від дня народження **Люїса Сінклера** (1885-1951), американського письменника, лауреата Нобелівської премії (1930)

10 **125** років від дня народження **Бориса Леонідовича Пастернака** (1890-1960), російського письменника, лауреата Нобелівської премії (1958)

11 **635** років від дня народження **Джана Франческо Браччоліні** (1380-1459), італійського письменника-гуманіста, філолога, історика, політичного діяча

22 **205** років від дня народження **Фредеріка Шопена** (1810-1849), польського композитора, піаніста

23 **330** років від дня народження **Георга Фрідріха Генделя** (1685-1759), німецького композитора

Березень

6 **540** років від дня народження **Мікеланджело Буонарроті** (1475-1564), італійського скульптора, живописця, поета

10 **235** років від дня народження **Френсіс Троллоп** (1780-1863), англійської письменниці

12 **125** років від дня народження **Джорджа Берклі** (1685-1753), ірландського й англійського філософа

19 **115** років від дня народження **Фредеріка Жоліо-Кюрі** (1900-1958),

французького фізика і громадського діяча
20 **240** років від дня народження
Йоганна Християна Фрідріха
Гельдерліна (1770-1843), німецького поета
21 **330** років від дня народження
Йоганна Себастьяна Баха (1685-1750),
німецького композитора й органіста
25 **195** років від дня народження
Анни Бронте (1820-1849), англійської
письменниці, поетеси

Квітень

1 **185** років від дня народження **Гвідо**
Гезелле (1830-1899), бельгійського поета і
фольклориста

2 **290** років від дня народження
Джованні Джакомо Казанови (1725-
1798), італійського письменника, мемуариста

210 років від дня народження **Ганса**
Християна Андерсена (1805-1875),
датського поета, драматурга, видатного
письменника-казкаря

175 років від дня народження **Еміля Золя**
(1840-1902), французького письменника

7 **245** років від дня народження **Вільяма**
Вордсворта (1770-1850), англійського
поета

11 **190** років від дня народження
Фердінанда Лассаля (1825-1864),
німецького публіциста, філософа, критика

29 **140** років від дня народження **Рафаеля**
Саббатіні (1875-1950), англійського
письменника

30 **145** років від дня народження

Ференца Легара (1870-1948), угорського композитора, диригента

Травень

9 **155** років від дня народження **Джеймса Метью Баррі** (1860-1937), англійського письменника, казкаря, драматурга

10 **255** років від дня народження **Клода Жозефа Руже де Ліля** (1760-1836), французького поета і композитора

13 **175** років від дня народження **Альфонса Доде** (1840-1897), французького письменника

20 **185** років від дня народження **Гектора Мало** (1830-1907), французького письменника

Червень

2 **275** років від дня народження **Даносьєна Альфонса Франсуа де Сада; маркіза де Сада** (1740-1814), французького письменника

175 років від дня народження **Томаса Гарді** (1840-1928), англійського письменника

6 **165** років від дня народження **Карла-Фердінанда Брауна** (1850-1918), німецького фізика, винахідника бездротового телеграфу, лауреата Нобелівської премії (1909)

140 років від дня народження **Томаса Манна** (1875-1955), німецького письменника

8 **205** років від дня народження

Роберта Александера Шумана (1810-1856), німецького композитора, музичного критика

20 105 років від дня народження Хаджі-Бекіра Муталієва (1910-1964), інгуського письменника, перекладача творів Т. Шевченка

21 175 років від дня народження Акакія Ростомовича Церетелі (1840-1915), грузинського поета і громадського діяча

29 115 років від дня народження Антуана де Сент-Екзюпері (1900-1944), французького письменника

Липень

4 115 років від дня народження Луї Армстронга (1900-1971), американського музиканта і співака

26 130 років від дня народження Андре Моруа (1885-1967), французького письменника

27 180 років від дня народження Джозуе Кардуччі (1835-1907), італійського поета, лауреата Нобелівської премії (1906)

Серпень

5 165 років від дня народження Гі де Мопассана (1850-1893), французького письменника

10 120 років від дня народження Михайла Михайловича Зощенка (1895-1958), російського письменника

14 155 років від дня народження Ернеста Сетона-Томпсона (1860-1946),

канадського прозаїка

16 **1035** років від дня народження **Ібн Сіні (Авіценна)** (980-1037), арабського вченого-енциклопедиста, філософа, лікаря, поета

155 років від дня народження **Жюль Лафорта** (1860-1887), французького поета-символіста

18 **265** років від дня народження **Антоніо Сальєрі** (1750-1825), італійського композитора

19 **235** років від дня народження **П'єра Жана Беранже** (1780-1857), французького поета

22 **485** років від дня народження **Яна Кохановського** (1530-1584), польського поета

23 **135** років від дня народження **Олександра Степановича Гріна** (1880-1932), російського письменника

26 **270** років від дня народження **Жозефа Мішеля Монгольф'є** (1740-1810), французького вченого, винахідника повітряної кулі

135 років від дня народження **Гійома Аполлінера** (1880-1918), французького поета

130 років від дня народження **Жуль Ромена** (1885-1972), французького письменника

105 років від дня народження **Матері Терези (Агнес Гонджа Бояджиу)** (1910-1997), громадської діячки, лауреата

Нобелівської премії миру (1979)

27 **245** років від дня народження **Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля** (1770-1831), німецького філософа

30 **155** років від дня народження **Ісака Ілліча Левітана** (1860-1900), російського живописця-пейзажиста

31 **175** років від дня народження **Джованні Верга** (1840-1922), італійського письменника, основоположника веризму

Вересень

1 **140** років від дня народження **Едгара Райса Берроуза** (1875-1950), американського письменника-фантаста

5 **280** років від дня народження **Йоганна Христіана Баха** (1735-1782), німецького композитора, піаніста

10 **125** років від дня народження **Франца Верфеля** (1890-1945), австрійського письменника

11 **130** років від дня народження **Девіда Герберта Лоуренса** (1885-1930), англійського письменника

15 **125** років від дня народження **Агати Крісті (Мері Кларісса Міллер)** (1890-1976), англійської письменниці

25 **235** років від дня народження **Чарлза Роберта Метьюріна** (1780-1824), ірландського письменника

26 **435** років від дня народження **Франціска Гомеса де Кеведо-і-Вільегаса** (1580-1645), іспанського письменника-

сатирика

29 **220** років від дня народження
Кіндрата Федоровича Рилєєва (1795-
1826), російського поета і публіциста

205 років від дня народження
Елізабет Гаскелл (1810-1865), англійської
письменниці

Жовтень

3 **120** років від дня народження **Сергія**
Олександровича Єсеніна (1895-1925),
російського поета

115 років від дня народження
Томаса Клейнтон Вулфа (1900-1938),
американського письменника

7 **130** років від дня народження **Нільса**
Бора (1885-1962), данського фізика,
лауреата Нобелівської премії (1922)

11 **130** років від дня народження
Франсуа Моріака (1885-1970),
французького письменника, лауреата
Нобелівської премії (1952)

13 **135** років від дня народження **Саші**
Чорного (1880-1932), російського поета

15 **110** років від дня народження
Чарльза Персі Сноу (1905-1980),
англійського письменника

17 **245** років від дня народження
Йоганна-Християна Енгеля (1770-1814),
австрійського історика, автора праць про
Україну

20 **115** років від дня народження
Джека Ліндсея (1900-1990) англійського
письменника, критика, літературознавця,

перекладача

25 **190** років від дня народження
Йоганна Штрауса (сина) (1825-1899),
австрійського композитора, скрипаля,
диригента

26 **135** років від дня народження **Андрія Білого (Борис Миколайович Бугайов)** (1880-1934), російського письменника

27 **115** років від дня народження **Лідії Андріївни Русланової** (1900-1973), російської артистки естради

30 **225** років від дня народження **Кароля Ліпінського** (1790-1861), польського скрипаля й композитора

31 **180** років від дня народження **Адольфа фон Байєра** (1835-1917), німецького хіміка-органіка, лауреата Нобелівської премії (1905)

Листопад

3 **515** років від дня народження **Бенвенуто Челліні** (1500-1571), італійського скульптора, ювеліра, письменника

120 років від дня народження **Едуарда Георгійовича Багрицького** (1895-1934), російського поета

6 **135** років від дня народження **Роберта Музіля** (1880-1942), австрійського письменника

8 **115** років від дня народження **Маргарет Мітчелл** (1900-1949), американської письменниці

9 **130** років від дня народження **Велимира (Віктора) Володимировича**

Хлебникова (1885-1922), російського поета
12 **175** років від дня народження **Рене
Франсуа Огюста Родена** (1840-1917),
французького скульптора

13 **165** років від дня народження
Роберта Льюїса Стівенсона (1850-1894),
англійського письменника

14 **175** років від дня народження
Клода Моне (1840-1926), французького
живописця

28 **135** років від дня народження
Олександра Олександровича Блока
(1880-1921), російського поета

30 **180** років від дня народження
Марка Твена (1835-1910), американського
письменника, основоположника
американського критичного реалізму

Грудень

3 **215** років від дня народження **Франце
Прешерна** (1800-1849), словенського поета

5 **195** років від дня народження
Афанасія Афанасійовича Фета (1820-
1892), російського поета

8 **2080** років від дня народження **Горація**
(**Квінт Горацій Флакк**) (65 до н.е. – 8 до
н.е.), давньоримського поета

10 **185** років від дня народження
Емілі Елізабет Дікінсон (1830-1886),
американської поетеси

11 **205** років від дня народження
Альфреда де Мюссе (1810-1857),
французького письменника

13 **295** років від дня народження **Карла Гоцці** (1720-1806), італійського драматурга і поета

17 **245** років від дня народження **Бетховена (Людвіг ван Бетховен)** (1770-1827), німецького композитора, піаніста, диригента

185 років від дня народження **Жуля Гонкура** (1830-1870), французького письменника

30 **150** років від дня народження **Джозефа Ред'ярда Кіплінга** (1865-1936), англійського прозаїка, поета, казкаря

Лист

Книга-дарунок “Знай своїх” складається з п’яти частин, окремих книжок по 205-220 сторінок в м’якому переплеті на крейдяному папері з високохудожніми кольоровими ілюстраціями, кожна сторінка оформлена орнаментом вишиванки, а в кінці розділів цитати з “Духовної скарбниці мудрості” Івана Сокульського, наповнена величезною кількістю відомих, маловідомих і зовсім

не відомих (що загинули насильницькою смертю від окупантів) постатей. Унікальна “Енциклопедія ювілеїв 2012 року” видана в Дніпропетровську, охоплює всі куточки України, включаючи лемків, бойків, буковинців, волинян та галичан: починаючи від гуцула Карпанюка, що душу вклав у різьбу дерева, Олени Степанів в ранзі хорунжого, першої жінки з таким званням в рядах Січових Стрільців, найвідомішого лікаря-українця на той час в польському Львові Мар’яна Панчишина, та завершуючи відомими духовними особами, зокрема Йосипом Сліпим, заповіт якого Василь Пишний цитує: *“Пам’ятайте, що народ, який не знає або загубив знання свого минулого з його духовними скарбами, вмирає і зникає з лиця землі. Рідна наука окрилює народ до лету на вершини зрілого серед народів світу!”*

Не забув шановний автор включити багаті відомості про Наукове товариство ім. Шевченка (НТШ) в Україні, про головне серійне видання “Записки НТШ”, що виходять під незмінною редакцією голови НТШ в Україні, доктора ітсоричних наук професора Олега Купчинського. Матеріали, що увійшли до 5 частин Ювілейного попутника “Знай Своїх!” подають не лише відомості про постаті, але й ювілеї найрізноманітніших подій в країні: політичних, суспільних, економічних, окремих діячів культури та науки, а крім того великий пласт діяльності

духовних осіб і їх вклад в розвиток християнської віри. Окремо відзначаються загальноукраїнські події, зокрема: День українського політв'язня (12 січня), Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту (27 січня), День пам'яті Героїв Крут (29 січня), День пам'яті і скорботи (9 травня), 134 заборони української мови, День жертв політичних репресій (20 травня), Розстріл українських співців-мучеників, День українського козацтва (14 жовтня), День створення УПА (14 жовтня), День прав людини (10 грудня).

Трагічні події спонукали Івана Сокульського в “Скарбниці народної мудрості” побажати батькам: *“Кожного хлопчика слід виховувати борцем, що готовий захистити і сім'ю, і Вітчизну й віру. А живучи в мирний час, повинні боротися за вдосконалення життя родини і Вітчизни. В дітях треба виховувати жадобу світла, правди і справедливості. Тоді можемо бути спокійні за наш народ, за нашу країну”*.

Завдання сучасного автора Василя Пишного полягає не лише в тому, щоб формувати світогляд нації, але й у зруйнуванні міфів, які панували на угоду влади, і віддаляли молодь від пізнання історичної правди. Поширений стереотип ніби-то віра, традиції, шлюбні та родинні зв'язки, визвольна боротьба — не сумісні з технічним прогресом та інтернаціональним

світоглядом — розсипався під уважним оком автора, який за масивом тиску пропаганди побачив зовсім інші речі, а саме: всі заклики виголошувалися для поламавання національного виховання, щоб легше здійснювалась інтервенція чужої культури чужої нації.

Автор енциклопедії Ювілеїв 2012 року розглядає становище українського народу як покривдженого війною і обкраденого в рамках віри, історії, літератури, мистецтва та науки. В своєму багатогранному Ювілейному попутнику “Знай Своїх!” автор пропонує відновити історичну справедливість, подаючи науковців-археологів, біологів, демографів, медиків, літераторів, вчених — вихідців з українським коренем, що збагачують національну духовну скарбницю. З іншого боку Василю Пишному властиві певні загальноєвропейські підходи, які намагаються включати національні цінності до рівня інших загальнонаукових та загальномистецьких досягнень країн світу.

Не можна не згадати фахівців високого класу, які підготували 5 частин Ювілейного попутника: Ігоря Чечеля, Володимира Філіпова, Володимира Дерев’янка, Павла Тепіна, Володимира Єрмакова, та ін. — всі разом створили чудове наукове видання.

Бажаю нових звершень всім причетним до видання “Знай Своїх!” Велика Вам подяка!

*Зиновія Служинська,
доцент, дійсний член НТШ*

Слава Ісусу Христу!

Щиро дякую Вам, Всечесний Отче Василю, Отче Володимире і всім причастним до видання чудового Календарю за I півріччя 015 р. Взагалі Ваші Календарі - і раніші й теперішні - уявляються мені справжньою культурною подією. Тим паче, що виникли вони з потреби життя, зі спраги істини і знання. Новий Календар вже від першого погляду викликає якесь непоясниме хвилювання своїм медово-золотим розпрозореним світінням обкладинки. І притягує багатющим живим змістом нашої історії, часопростором, населеним людьми високого вчинку, рухом невидимих духовних сил, що спрямовує всебуття українське до вертикалі. В цій книжці - Календарі - насправді живе віра, трепетна чутлива думка, дихає свобода. Календар привертає особливо й передусім унікальною природно глибокою синтезою духовного етичного й естетичного начал у баченні картини світу і часу.

Здається мені, що Календарі в Україні були і є напрочуд безпомільним камертоном стану духу й культури, показником висоти суспільної

свідомости.

Мріялося з Вами зустрітися. Побути в храмі, все побачити. А найбільше - поспілкуватися. Але як воно буде - не знаємо. Надто мало часу. І багато всього іншого. Але тримаємо надію.

*З любов'ю і вдячністю, бажаючи Вам
добра і світлих радісних сил,
Раїса Лиша і Юрій Вівташ.
Вітання і уклін від редакції "Нашої Віри"*

Лист

Шановний отче Василю!

Спасибі велике за чергові вишукані роботи - книжки Євгена Сверстюка "За рікою", "Драбина" Михайла Пишного та "Український рік". Ми їх дамо обов'язково у "Книгопанорамі".

Ми багато років були в близьких стосунках з Євгеном Олександровичем. Я тішуся, що зроблене ним за життя знаходить подібне продовження. Ви робите воістину святу справу!

*З щирою повагою,
Григорій Гусейнов,
редактор літературного часопису
"Кур'єр Кривбасу".*

Підготували:
Диякон Володимир Дерев'янка,
Павло Тепін, Ігор Чечель,
Григорій Бондаренко,
Володимир Філіпов,
Тетяна Сокирка,
Володимир Єрмаков

Обкладинка -
Іванна Крип'якевич-Димид
Ілюстрації:
Трипільський орнамент,
Василь Дядинюк, Іван Горобчук,
Тарас Данилич, Михайло Дмитренко,
зображення з інтернета

Книга - Дарунок

Священик Василь Пишний
Храм Покрови, с.Рубанівське,
Васильківський р-н, Дніпропетровська обл.,
т. +380675238992
www.naviky.dp.ua
а/с 1847, м. Дніпропетровськ, 49027, Україна

Надруковано в типографії "Літограф"

МІКЛА
ЛЕОНТО
ЕНЧ
АРТЄ
ВЕДЄ
БОЛОДНІМІР
ІВАСЮК
РОМАН
Р. КОВАЛЮК

337
КОБЗАРІВ
І ЛІР
НИКІВ